

T.C
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIM ANA SANAT DALI

ÜLKEMİZDE ÇOK SATAN KİTAPLARIN KAPAK
TASARIMLARINDA KULLANILAN RENKLERİN GRAFİK
TASARIM AÇISINDAN ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zülfü ERBAŞ

o115110113

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Engin UĞUR

İstanbul 2013

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIM ANA SANAT DALI

**ÜLKEMİZDE ÇOK SATAN KİTAPLARIN KAPAK
TASARIMLARINDA KULLANILAN RENKLERİN
GRAFİK TASARIM AÇISINDAN ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan

Zülfü ERBAŞ

KABUL VE ONAY

Zülfü ERBAŞ'ın tarafından hazırlanan “ Ülkemizde Çok Satan Kitapların Kapak Tasarımlarında Kullanılan Renklerin Grafik Tasarım Açısından Analizi” başlıklı bu çalışma.....tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Grafik Eğitim Ana Sanat Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan : .....

Üye (Tez Danışmanı):.....

Üye :.....

Üye :.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü
(Adı /Soyadı/ İmza)

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ülkemizde Çok Satan Kitapların Kapak Tasarımlarında Kullanılan Renklerin Grafik Tasarım Açısından Analizi ” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Öğrencinin
(Adı /Soyadı/ İmza)

ONAY

Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin .....yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Öğrencinin
(Adı /Soyadı/ İmza)

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET-----	I
ABSTRACT-----	III
ÖNSÖZ-----	V
KISALTMALAR LİSTESİ -----	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ -----	VII
RESİMLER LİSTESİ -----	VIII

1.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problemin Tespiti -----	1
1.2. Çalışmanın Amacı -----	1
1.3. Araştırma Metodolojisi -----	1
1.4. Ünitelerin Planı -----	1

2. BÖLÜM

KİTAP VE TASARIMI

2.1. Giriş -----	2
2.2. Kitabın Gelişim Süreci -----	2
2.3. Kitap Kapağı Tasarımı -----	7
2.4. Kitap Kapağını Oluşturan Öğeler -----	9
2.4.1. İllüstrasyon -----	10
2.4.2. Tipografi -----	11
2.4.3. Tasarım Elemanları -----	12
2.4.3.1. Nokta -----	13
2.4.3.2. Çizgi -----	13
2.4.3.3. Şekil ve Biçim -----	14

2.4.3.4. Renk -----	15
2.4.3.5. Ton -----	16
2.4.3.6. Doku -----	17
2.4.3.7. Ölçü -----	18
2.4.3.8. Yön -----	18
2.4.4. Tasarımın Genel İlkeleri -----	19
2.4.4.1. Bütünlük -----	19
2.4.4.2. Denge -----	22
2.4.4.3. Oran ve Görsel Hiyerarşi -----	24
2.4.4.4. Ritim ve Görsel Devamlılık -----	25
2.4.4.5. Vurgulama -----	25

3. BÖLÜM

RENK KAVRAMI VE RENK BİLİMİ

3.1. Renk Tarihi ve Kavramı -----	27
3.2. Rengin Bileşenleri -----	29
3.2.1. Işık -----	29
3.2.2. Cisim -----	30
3.2.3. Gözlemci -----	30
3.3. Renk Evrenleri ve özellikleri -----	31
3.3.1. Toplamsal Renk Evreni -----	33
3.3.1. Çıkarımsal Renk Evreni -----	34

4. BÖLÜM

TASARIMDA RENK KULLANIMI VE PRENSİPLERİ

4.1. Grafik Tasarımda Renk -----	36
4.2. Renk Çemberi -----	36
4.3. Renk Uyumu -----	37

4.3.1. Tek Renk Armonisi -----	38
4.3.2. Analog Renk Armonisi -----	39
4.3.3. Tamamlayıcı Renk Armonisi -----	40
4.3.4. Çapraz Tamamlayıcı Renk Armonisi -----	40
4.3.5. Üçlü Renk Armonisi -----	41
4.4. Renk Kontrasları -----	41
4.4.1. Yalın Renk Kontrası -----	42
4.4.2. Açık Koyu Kontrası -----	43
4.4.3. Sıcak Soğuk Kontrası -----	43
4.4.4. Tamamlayıcı Kontrast -----	44
4.4.5. Yanıltıcı Kontrast -----	44
4.4.6. Kalite Kontrası -----	45
4.4.7. Miktar Kontrası -----	46
4.5. Renklerin Psikolojisi -----	46
4.5.1. Kırmızı Renk -----	47
4.5.2. Turuncu Renk -----	48
4.5.3. Sarı Renk -----	49
4.5.4. Yeşil Renk -----	50
4.5.5. Mavi Renk -----	51
4.5.6. Mor Renk -----	52
4.5.7. Beyaz Renk -----	53
4.5.8. Siyah Renk -----	54

5. BÖLÜM

RENGİN TASARIM VE BASKI İŞLEM SÜRECİ

5.1. Rengin Tasarım Süreci -----	56
5.1.1. Dijital Görüntünün Oluşması -----	57
5.1.1.1. Piksel Tabanlı Programlar -----	59

5.1.1.2. Vektör Tabanlı Programlar -----	60
5.2. Renk Ayrım İşlemi -----	61
5.3. Tasarımın Renkli Noktalara Dönüştürülmesi -----	62
5.3.1. Tram Türleri -----	63
5.3.1. Tram Sıklığı -----	64
5.3.1. Tram Açılımları -----	64

6. BÖLÜM

ÜLKEMİZDE ÇOK SATAN KİTAPLARIN KAPAK TASARIMLARINDA KULLANILAN RENKLERİN GRAFİK TASARIM AÇISINDAN ANALİZİ

6.1. Ülkemizde Çok Satan Kitapların Kapak Tasarımlarında Kullanılan Renklerin Grafik Tasarım Açısından Analiz ve Yorumları -----	66
---	----

7. BÖLÜM

SONUÇ

7.1. Sonuç -----	87
7.2. Çalışma Literatürüne Katkısı -----	88
7.3. Araştırma Kısıtları -----	88
7.3. Geleceğe Yönelik Çalışma Alanları -----	88
KAYNAKÇA -----	89
ÖZGEÇMİŞ -----	93

ÖZET

ÜLKEMİZDE ÇOK SATAN KİTAPLARIN KAPAK TASARIMLARINDA KULLANILAN RENKLERİN GRAFİK TASARIM AÇISINDAN ANALİZİ

Zülfü ERBAŞ

Yüksek Lisans Tezi, Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Engin UĞUR

Ekim, 2013 - 93 sayfa

Bilgilenme ve kültürlenme aracı olan kitap, günümüz iletişim ve bilgi çağında hem görsel hem metinsel anlamı içinde sayfa düzeni, kapak tasarımı ile bir sanat yapıtı ve yazar ile okur arasında ilk iletişimi sağlayan kaynak olmaktadır. Kitap kapağı kitabın içeriğindeki mesajı görsel iletişim yoluyla hedef kitleye duyurma işlevini, estetik nitelikleriyle birlikte, resim ve yazıyı birbirini tamamlayan bir düzenleme içinde kullanarak yerine getirir. Kapak kitabın ambalajıdır. Kitabı korur, tanıtır, taşıma kolaylığı sağlar, okuyucuya sunar. Alıcıya ürünü aldirtmaya zorlayan taşıdığı görsel güzellik kuşkusuz grafik tasarımın sağladığı, tasarım öğeleri ve ilkeleri ile kurgulanmış, ürünü çekiciliğe büründüren giysisi olmaktadır.

“Ülkemizde Çok Satan Kitapların Kapak Tasarımlarında Kullanılan Renklerin Grafik Tasarım Açısından Analizi” adı altında hazırlanan bu çalışmada öncelikle kitabın gelişimi, tasarımı ve tasarımını oluşturan öğeler ve ilkelere yer verilmiştir.

Daha sonraki bölümlerde ise çalışmanın temelini oluşturan grafik tasarımın en önemli öğelerinden olan renk kavramı ele alınmaktadır. Renk kavramı hakkında öncelikle rengin oluşumu, renk evrenleri ve rengin fiziksel ölçümü yani renk bilgisi verilmiştir. Renk bilgisini anlamadan, renk kullanımı hakkında fikir yürütmek oldukça güçtür. Çalışmanın diğer bölümlerinde ise grafik tasarımda kullanılacak renklerin bir birleri ile uyumu, kontrastı ve algılanması konularına değinilmiştir. En son olarak ülkemizde en çok satan kitap kapaklarında kullanılan renklerin araştırmanın içinde yer alan verilerden faydalanılarak değerlendirmelerine yer verilmektedir.

Bu araştırmanın tamamında ulaşılmak istenen sonuç, kitabı dünyaya getiren yazar ve satış piyasasına sunan yayınevinin gerçekten iyi bir başarı elde etmek

istememesinin sonucunda kendi imajını yansıtan, mesajını duyuran ve satış kaygısını taşıyan bir kitap elde etmek istediği, bu süreçte kitabın ambalajı olan kitap kapağındaki grafik tasarım unsurlarının en dikkat çekici öğelerinden olan rengin nasıl ele alındığı vurgulanmıştır. Çünkü günümüzde tüm ürünler birbiriyle bir rekabet halindedir ve kitaplar da bu rekabette yerini almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kitap Kapağı Tasarımı, Grafik Tasarımda Renk, Ülkemizde Çok Satan Kitaplar.

ABSTRACT

OUR BESTSELLING BOOKS IN TERMS OF THE ANALYSIS OF COLORS THAT IS USED IN GRAPHIC DESIGN, COVER DESIGN

Zülfü ERBAŞ

Master's Thesis, Department Of Graphic Design

Consultant: Assistant. Assoc.prof. Dr. Engin UĞUR

October, 2013-93 pages

Information and acculturation in the age of modern communication and information tool, book, both Visual and textual meaning in layout, cover design with an art and it is the first communication between the author reads with source. Book cover of the book's message to the target audience through the notification function, aesthetics, Visual communication, together with a complementary picture and article editing in rather than using. Cover of the book ambalajıdır. The book introduces the reader to the ease of transport, protects, delivers. Try to get the product to the buyer forcing its visual beauty, of course, provides graphic design, design elements and principles with the edited product, size, fixed up suit. " In our country, the Best-selling books, the cover Designs of colors that is used in graphic design in terms of the analysis of this study, prepared under the name of ' ' first book, development, design, and design elements that comprise the and guidelines. The next sections describe the most important element of the study's underlying concept of color graphic design. The concept of formation of the color, color, color, first of all, about the universes and are given a physical measurement of the color of the color information. Color information, the use of color is quite difficult to execute the idea. The study will be used in the design of the other parts of a graphic contrast of the perceived issues with compliance, and someone mentioned. As in our country, the most recent best-selling book covers located within the research data by making use of colors that is used in assessments.

This research brings the desired result be reached throughout the book, the author and the Publisher, offering the market the world really wants to achieve as a

result of his own image, a good achievement which reflects a concern about the posts by announcing and selling the book wants to achieve in this process, the book cover graphic design elements of the packaging of the book's most attention-grabbing element of how the color was emphasized. Because today, all products are in a competition and that competition in the books.

Keywords: Book Cover Design, Graphic Design, Color, Country, Selling Books.

ÖNSÖZ

Bir kitabın içeriği kadar, kapak tasarımı, kullanılan yazı türü ve puntosu kullanılan kağıt okuyucunun beğenisini kazanmada önem taşıyan unsurlardandır. Tezimde okuyucunun ilk izlenimini oluşturan kapak tasarımında renk kullanımının en beğeni kazanacak kombinasyonda kullanılması için nelere dikkat edilmesi gerektiği ele alınmıştır. Yüzlerce kitabın yan yana satış raflarında yer aldığı bir düzende renk kullanımı açısından kitabın konusu ile uyumlu ve hitap ettiği kitlenin özellikleri ile uyumlu bir renk tasarımı kitabın satışını olumlu yönden bir etki sağlayacaktır.

Kitabın konusunun etkili bir şekilde kapakta ortaya konulması yayıncılık açısından önemli bir sorumluluktur. Kapakta yer alan resim , illüstrasyon ve her türlü tipografiyle unsurların birbirleri ile uyumlu ve bir bütünü oluşturacak renk seçenekleriyle tasarlanmış olmalıdır.

Kullanılan renkler resimin konusuna, tipografik unsurların karakteristik yapısına göre estetik ve optik açıdan en iyi görülme imkanını sağlamalıdır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de son otuz yılda büyük gelişme gösteren masaüstü teknolojileri yardımı ile her türlü renk seçeneğinde tasarım yapma imkanı vardır. Fakat sadece teknolojik olanaklar tek başına bir tasarımı oluşturmada yeterli değildir. Tasarım yapan grafikerin almış olduğu eğitimlerin ve iş tecrübelerinin de büyük önemi vardır. Birikim ve tecrübe teknoloji ile bir araya geldiğinde kitabın içeriği kadar uzun yıllar hafızalarda kalıcı özgün kitap kapağı tasarımı yapılabilir.

Bu çalışmada, yoğun akademik çalışmalarını arasında zamanını ayırarak bana yol gösteren ve yardımcı olan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Engin UĞUR'a ilgi ve desteğinden ötürü teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Güler ERTAN'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca çalışmam boyunca bana destek olan aileme ve tüm meslektaşlarıma yardımlarından ötürü sonsuz teşekkür ederim.

KISALTMALAR

S.B.F. : Sosyal Bilimler Fakültesi

F.B.F. : Fen Bilimleri Fakültesi

C.M.Y.K : Cyan (Mavi), Magenta (Bayrak Kırmızı), Yellow (Sarı), Black (Siyah)

R.G.B. : Red (Kırmızı). Green (Yeşil). Blue (Mavi).

M.Ö. : Milattan Önce

C.M. : Santi Metre

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Kapak Tasarımında Yer Alan Genel Bilgiler-----	8
Şekil 3.1. Işığın Kırılarak Renge Dönüşümü-----	28
Şekil 3.2. Görülebilir Spektrumda Renk-----	29
Şekil 3.3. Cisim Üzerinde Renk-----	30
Şekil 3.4. Rengin Algılanması (gözlemci) -----	31
Şekil 3.5. Renk özelliklerinin oluşumu-----	31
Şekil 3.6. Rengin adı (Hue)-----	32
Şekil 3.7. Rengin saflık derecesi(Kroma) -----	32
Şekil 3.8. Rengin aydınlığı-----	33
Şekil 3.9. Toplamsal renk evreni- RGB-----	34
Şekil 3.10. Çıkarımsal renk evreni- CMYK-----	35
Şekil 4.1. On İkili Renk Çemberi-----	37
Şekil 4.2. İtten Renk Dairesi -----	38
Şekil 4.3. Tek Renk Armonisi-----	39
Şekil 4.4. Analog Renk Armonisi-----	39
Şekil 4.5. Tamamlayıcı Renk Armonisi-----	40
Şekil 4.6. Çapraz Tamamlayıcı Renk Armonisi-----	41
Şekil 4.7. Üçlü Renk Armonisi-----	41
Şekil 4.8. Yalın Renk Kontrastı örneği-----	42
Şekil 4.9. Açık-Koyu Kontrastı örneği-----	43
Şekil 4.10. Sıcak renkler ile Soğuk Renklerin Kontrastı örneği-----	43
Şekil 4.11. Tamamlayıcı Renk Kontrastı örneği-----	44
Şekil 4.12. Yanıltıcı Renk Kontrastı örneği-----	45
Şekil 4.13. Mavi renk kalite kontrast örneği-----	45
Şekil 4.14. Miktar Kontrastı örneği-----	46
Şekil 4.15. Kırmızı Renk Kullanımı-----	48
Şekil 5.1.Pikselli Görüntü-----	59
Şekil 5.2.Vektörel Görüntü-----	60
Şekil 5.3.Tram Noktalarının Yolculuğu-----	62
Şekil 5.4. Dört Renk Tram Boyutları-----	63
Şekil 5.5.Tram Türleri-----	63

Şekil 5.6. Tram Sıklığı-----	64
Şekil 5.7. Dört Renk Tram Açılımları-----	65
Şekil 5.8. Tramların Muare Oluşturması-----	65

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 2.1. Taş Üzerine Oyularak Oluşturulmuş Kitap-----	3
Resim 2.2. Mısır’da Hanedan devrinde papirüsü üzerine yazılıp resimlenen “Ölünün Kitabın” dan bir sahne.-----	4
Resim 2.3. 16 Aralık 1727 Türkiye de İlk Basılan Ciltli Kitap Vankulu Lugati-----	5
Resim 2.4. Eski Deri Kapaklı Kuranı Kerim-----	6
Resim 2.5. Kapak Tasarım örneği -----	9
Resim 2.6. İllüstrasyon Kullanımı -----	10
Resim 2.7. Tipografi Kullanımı -----	12
Resim 2.8. Nokta Kullanımı -----	13
Resim 2.9. Çizgi Kullanımı -----	14
Resim 2.10. Biçim Kullanımı -----	15
Resim 2.11. Renk Kullanımı -----	16
Resim 2.12. Ton Kullanımı -----	17
Resim 2.13. Doku Kullanımı -----	17
Resim 2.14. Ölçü Kullanımı -----	18
Resim 2.15. Yön Kullanımı -----	19
Resim 2.16. Bütünlük Kullanımı -----	20
Resim 2.17. Bordür Kullanımı -----	20
Resim 2.18. Beyaz Boşluk Kullanımı -----	21
Resim 2.19. Eksen Kullanımı -----	21
Resim 2.20. Simetri Kullanımı -----	22
Resim 2.21. Asimetri Kullanımı -----	23
Resim 2.22. Orantı ve Görsel Hiyerarşi Kullanımı -----	24
Resim 2.23. Ritim ve Görsel Devamlılık Kullanımı -----	25
Resim 2.24. Vurgu Kullanımı -----	26
Resim 3.1. Mağara resimlerinde Renk kullanımı -----	27
Resim 4.1. Tasarımda Turuncu Renk Kullanımı -----	49
Resim 4.2. Tasarımda Sarı Renk Kullanımı -----	50

Resim 4.3.Tasarımda Yeşil Renk Kullanımı -----	51
Resim 4.4.Tasarımda Mavi Renk Kullanımı -----	52
Resim 4.5.Tasarımda Mor Renk Kullanımı -----	53
Resim 4.6.Tasarımda Beyaz Renk Kullanımı -----	54
Resim 4.7.Tasarımda Siyah Renk Kullanımı -----	55
Resim 5.1.Rengin Baskı İşlem Süreci -----	56
Resim 5.2. Ekranda Görüntü Oluşumu -----	58
Resim 5.3. DPI ve PPI Çözünürlüklü Görüntü -----	58
Resim 5.4. Her Baskı Renginin Oluşturduğu Görüntü -----	61
Resim 6.1. Sefiller Kitap Kapağı -----	67
Resim 6.2. Harry Porte ve Felsefe Taşı Kitap Kapağı -----	68
Resim 6.3. Kar Kitap Kapağı -----	69
Resim 6.4. Mor Kitap Kapağı -----	70
Resim 6.5. Davıncı Şifresi Kitap Kapağı -----	71
Resim 6.6. Ferrari'sini Satan Bilge Kitap Kapağı -----	72
Resim 6.7. Şu Çılgın Türkler Kitap Kapağı -----	73
Resim 6.8. Sır Kitap Kapağı -----	74
Resim 6.9. Olasılıksız Kitap Kapağı -----	75
Resim 6.10. Aşk Kitap Kapağı -----	76
Resim 6.11. Şah ve Sultan Kitap Kapağı -----	77
Resim 6.12. Muz Sesleri Kitap Kapağı -----	78
Resim 6.13. Gizli Anların Yolcusu Kitap Kapağı -----	79
Resim 6.14. İsim Şehir Hayvan Kitap Kapağı -----	80
Resim 6.15. Sultanı Öldürmek Kitap Kapağı -----	81
Resim 6.16. Yedinci Gün Kitap Kapağı -----	82
Resim 6.17. Cehennem Kitap Kapağı-----	83
Resim 6.18. Kardeşimin Hikayesi Kitap Kapağı -----	84
Resim 6.19. Dönüş Kitap Kapağı -----	85
Resim 6.20. Beraber Yürüdük Biz Bu Yıllarda Kitap Kapağı -----	86

ÜLKEMİZDE ÇOK SATAN KİTAPLARIN KAPAK TASARIMLARINDA KULLANILAN RENKLERİN GRAFİK TASARIM AÇISINDAN ANALİZİ

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problemin Tespiti

Ülkemizdeki yayınlanmış olan çok satan kitapların kapak tasarımları, renk unsurları açısından grafik tasarım sanatına göre değerlendirilip yorumlanması.

1.2. Çalışmanın Amacı

Kitap kapak tasarımında okuyucunun beğenisini kazanacak renk kullanımının grafik tasarımda önemi ve teknik bilgilerinin ortaya konulması.

1.3. Araştırma Metodolojisi

İnsan medeniyetinin varlığından, günümüze kadar renk konusunda oluşan alışkanlıklar, bilgiler, kavramlar ve tekniklerin incelenmesi araştırılması. Ülkemizde çok satılan kitapların kapak tasarımlarında yer alan renk yapısının geçmişten günümüze kadar gelen her türlü renkle ilgili grafik tasarımda yer alan kavram, ilke ve bilgiler doğrultusunda yorumlanması

1.4. Ünitelerin Planı

Tezimde yer alan konularla ilgili bölümler şu şekildedir: ikinci bölümde; kitabın tarihi gelişim, kitap tasarımı ve kitap kapağını oluşturan öğeler olan grafik tasarım elemanları ve grafik tasarım ilkelerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde; rengin tarihi gelişimi bileşenleri ve özelliklerine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde; grafik tasarımda renk kullanımında, renk çemberi, renk uyumu, renk armonisi, renk kontrast ve algısı konularına yer verilmiştir. Beşinci bölümde; rengin tasarım süreci ve rengin baskıya hazırlık aşamasına değinilmiştir. Altıncı bölümde ise; kitap kapak tasarımlarında yer alan renk öğelerinin kullanım prensiplerine göre analizi ve görsel algı ilkelerine göre değerlendirilmesi konusuna yer verilmiştir.

2. BÖLÜM

KİTAP VE TASARIMI

2.1 Giriş

Ülkemizdeki çok satan kitapların kapak tasarımlarında yer alan renk unsurlarının günümüzde kadar oluşmuş birikimler, alışkanlıklar çerçevesinde inceleme ve değerlendirilmesi yapılmadan önce grafik tasarımda renk bilgisi sanatsal ve teknik açıdan ele alınmıştır. İlk olarak yayıncılık temel unsuru olarak kitabın tarihsel süreci ve tanımı ortaya konulmuştur. Daha sonra, rengin tasarımdaki ilke ve kavramları ortaya konmuştur. İlerleyen bölümlerde ise; tasarımda rengin değerlendirmesini yapmamızı sağlayacak kavramlar, akımlar ve tarihsel gelişim sürecine yer verilmiştir. Son bölümde ise; açıklanan bilimsel ve sanatsal olgular doğrultusunda, çok satan kitapların kapak tasarımları üzerindeki değerlendirmelere yer verilmiştir.

Grafik tasarımda, diğer tasarım öğeleri gibi renk kullanımı konusunda sabit kurullarla çalışma yapılmaktadır. Fakat günümüzün rekabetçi yapısında, kitabın vitrin ve kitapçı raflarında okuyucunun öncelikle dikkatini çekmesi açısından sanatsal ve kavramsal olarak hazırlanmalıdır. Tezimde renk unsurların hangi durumlarda optik ve estetik açıdan doğru kullanıldığı, hangi durumlarda hataların yapıldığı, kitap kapakları üzerinde incelenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

2.2. Kitabın Gelişim Süreci

Kitap ve basılı kültür elemanları, günümüze kadar gelişimini sürdürürken kitap temel işlevini, insanoğlunun duygu, düşünce ve deneyimlerine süreklilik kazandırarak olarak yüklenmiş uygarlığı bugünkü düzeyine gelmesine yardımcı olmuştur. Tarih çağları boyunca büyük bir bilgi nesnesi, kültürlerin büyüüp gelişmesi ve yaygınlaşmasının en temel aracı olan kitap, beşinci yüzyıldan beri büyük bir öneme sahip olmuştur. Kitap kapağı ise kitabı koruyan bir kılıf, direncini arttıran bir nesne, kirlenmesini ve yıpranmasını önleyen bir araçtır. En önemlisi de kitabın kapladığı içeriğin ve kendi iç sorunlarının bildirisini iletmesidir.

Tarihte ilk yazı çoğaltmaları, silindir biçiminde kalıplar veya damgalar aracılığı ile balmumu ve kil üzerine yapıldı. Ayrıca ağaç ve madeni aletlerle oyulmuş tuğlalardan da faydalanılmıştır.

Ninova'da 1842 de başlayan kazılarda Akad Kralı Sargon'a (MÖ 2279-2334) ait olduğu bilinen ve oyulduktan sonra pişirilerek muhafaza edilmiş tuğlalardan kurulu kitaplığı bulunmuştur. (Resim 2.1.)

Kaynak: http://www.biblehistory.com/assiria_archaeology/sargon_ii_inscription.jpg

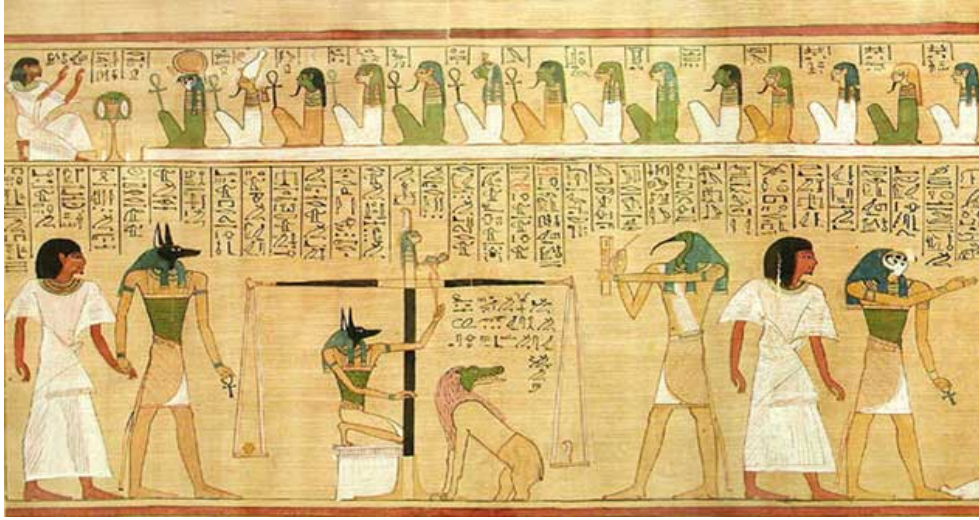
Resim 2.1. Taş Üzerine Oyularak Oluşturulmuş Kitap

Tabi bu çok uzun zaman alıyor ve çok emek istiyordu. Bu işlerin daha kolay olabileceğini ilk düşünen Çinliler olmuştur. Matbaanın temellerinin oluşmasında Çinlilerin ilk çalışmaları daha sonra batı milletlerine yol göstermiştir. Çinliler 2. yüzyılda mermer kabartma şekil ve yazıların üzerine ıslak kâğıt presliyor ve sonra da bu kâğıtları mürekkepliyorlardı. Dört yüzyıl sonra bunu değiştirdiler. Ağaç blokları oyarak basılacak iş kabartma hâline getiriliyor, daha sonra fırça ile mürekkep sürülüp, preslenerek kağıda baskı yapılıyordu.

Bu yöntemle basımı yapılan en eski yapıtlar 764-770 yılları arasında Japon İmparatoriçesi Şotoku'nun bastırıldığı Budacı Büyüler, 868'de Çin'de bulunan ve ilk basılmış kitap olarak bilinen 'Elmas Sutra' ve 932' yılında basımına başlanan 130 cilt halinde basılan Çin klâsik yapıtları koleksiyonudur. (Erbaş,2012:2)

Yalnız içeriği ile değil, görsel öğeleri ile de bir iletişim aracı olan kitap, söz sanatının olduğu kadar, görsel sanatların da taşıyıcısıdır. Kitabın bu özellikleri kitabın doğuşu ile beraber belirlenmeye başlanmıştır.

Rulo şeklindeki ilk kitaplarda bile yazı, yazı bloklarının yüzey içinde yerleşmesi grafik sanatı açısından, o çağ zevkinin en ileri düzeyindedir. (Resim 2.2)

Kaynak: <http://contentlibrary.digiturk.com.tr/Program/12875/Image/H-egyption-book-death-630.jpg>

Resim 2.2. Mısır'da Hanedan devrinde papirüsü üzerine yazılıp resimlenen "Ölünün Kitabı"ndan bir sahne.

Miladi yılın başlarında kitaplar yeni bir sistemle yazılmaya başlanmış, Rulodan sonra kodeks denilen ilk ciltli kitaplar geliştirilmiştir. Bu sistemde parşömen tabakaları katlanarak kesilmiş ve aynen günümüzdeki kitaplar gibi, sayfa sayfa bir araya getirilmiş ve kapak takılmıştır.

Bilinen ciltli ilk üç kitaptan biri Topkapı Sarayı Müzesi'ndedir. Bu kitap yazısı, sayfa düzeni, cildi ve dengeli boyutları ile her çağda örnek olabilecek bir düzeydedir. (Sarıkavak, 1996: 22).

Cilt ve ciltçilik eski Türklerde yazılı eserlerin saklanıp korunmasında çok önemli kitapçılık sanatlarından biri olmuştur. Cilt deri demektir ve dilimize Arapça'dan geçmiştir. Hicretin ilk yıllarında tahta üzerine deri kaplanarak yıldız kullanılmadan "Kör Alet" kullanma tekniği ile yapılan basit geometri süslemeli ciltler, parşömen üzerine yazılan Kur'an sayfelerini muhafaza için kullanılmıştır. Daha sonraları tahta yerine deri geçince, işlenmesindeki kolaylık yüzünden süslemede bir zenginlik başlamış, geometrik süslemeler filigri motiflerle kompoze edilerek cazip ciltler meydana getirilmiştir. (Resim 2.3)

Bu nevi ciltler Selçuk, Memluk ve İran sahasında teknik ve süsleme bakımından önemli bir değişiklik göstermeden 15. yüzyıla kadar devam etmiş, daha sonra parşömen kullanılmaya başlanmış, bunlar katlanıp formalar haline getirilmiş ve dikilerek ciltlenmiştir. (Düz N. 2001:39)

Kaynak: http://yesilcimen.net/imgz/kutuphanelerin_devri_lfc1i8_mini.jpg

Resim 2.3. 16 Aralık 1727 Türkiye de İlk Basılan Ciltli Kitap Vankulu Lugati

Matbaacılık 15. yüzyılın ikinci yarısında; başta İtalya, Hollanda, İsviçre, Fransa ve İspanya olmak üzere, Almanya'dan gezici Alman matbaacıları tarafından bütün Avrupa'ya yayılmıştır. 16. yüzyıl Türk sanat hayatının çok önemli bir devri olmuştur. İlk defa bu yüzyılda mücellitler bir okul kurmuşlardır.

Bunların Osmanlı sarayında bir topluluk halinde buldukları, hoca-öğrenci olarak ikiye ayrıldıkları ehli hiref defterlerinden öğrenilmektedir. Ayrıca hocalar arasında maharetlerine göre rütbeleri bulunmaktaydı.

Bu yüzyılın çok sanatlı kitap ciltlerini yapan sanatkarların sayı bakımından iyi bir rakama ulaştığı, yalnız saray sanatkarları arasında 50 kadar mücellit olduğu bilinmektedir.

17. yüzyılda Osmanlı imparatorluğunda başlayan çöküntü sanat hayatında da kendisini hissettirmiş tabii cilt sanatı da bundan çok etkilenmiştir. (Resim.2.4)

18. yüzyılda, klasik deri ciltlerin yapılmasına devam edilmiş, bunun yanı sıra başka tip ve teknikte ciltler de yapılmıştır. (Düz,2001:51)

Kaynak: <http://www.risaleajans.com/Images/islam/ebf91e0c.jpg>

Resim 2.4. Tarihi Bilinmeyen Deri Kapaklı Kur'anı Kerim

Tarihsel süreç içinde üç önemli etken kitabın gelişmesini ve okunmasını yaygınlaştırmıştır. Birincisi kağıdın bulunuşu, ikincisi matbaanın bulunuşudur. Böylece basımevlerinin gelişmesi ve kısa sürede yayılmasıyla geniş kitlelerin malı olmuştur.

Üçüncüsü ise 19. yüzyılda diğer sanayi dallarında olduğu gibi matbaacılıktaki teknik gelişmeler ve buluşlar maliyeti düşürmüş, okur yazarlığı geniş ölçüde yaygınlaştırmış ve eğitim düzeyini yükseltmiştir.

20. yüzyıl grafik sanatı açısından inanılmaz değişim ve gelişimlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Dünyada gelişen bilim ve teknoloji Türkiye'nin önceki yıllara göre daha yakından takip etmesi, gelişen endüstri, bilinçlenen toplum yapısı, düzelen ekonomik ve sosyal yaşam, büyük bir rekabet ortamını doğurmuş, tanıtım ve reklama büyük paralar harcanır duruma gelmiştir.

Her alanda olduğu gibi yayıncılar arasındaki rekabet de daha kaliteli, bilinçli, nitelikli, işlevsel ve daha geniş kitlelere ulaşabilen kapak tasarımları yapılarak satışların arttırması sağlanmıştır. Günümüzde internet gibi bir bilgi ve iletişim ağının kurulmasına rağmen kitaplar hayatımızdaki önemli yerini sürdürmekte ve yaşadığımız bilgi ve iletişim çağının vazgeçilmez unsurları olmaya devam etmektedir.

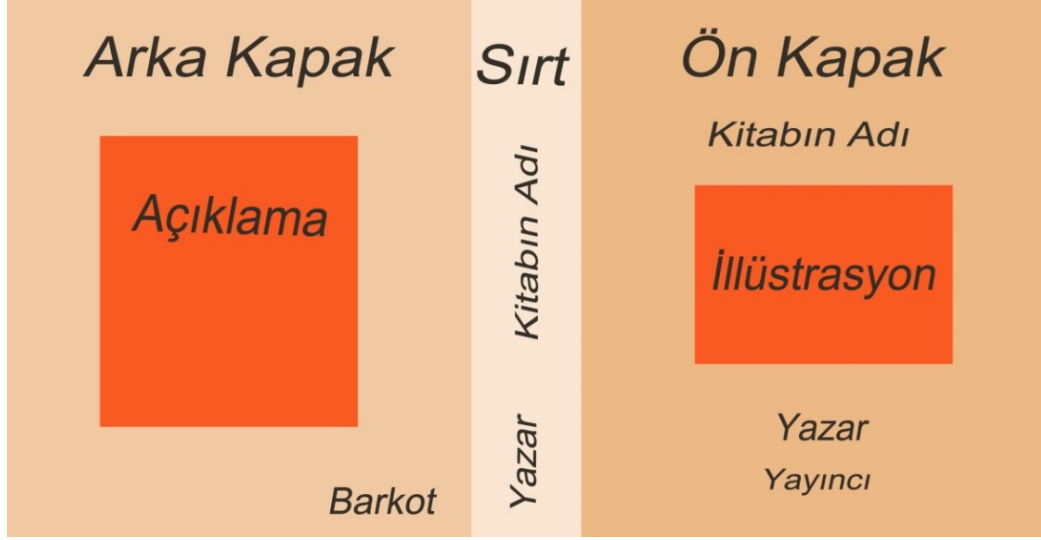
2.3. Kitap Kapağı Tasarımı

Yazılar sayfaları, sayfalar katlanarak formları, formlar da bir araya gelip ciltlenerek kitabı oluşturur ve içindekinin ne olduğunun bilinmesi için bir kılıfa ihtiyaç duyulur. Onun için kitabı giydirmek ve giydirirken bir kişilik kazandırmak gerekir, bu da ancak üzerine bir kapak geçirmekle sağlanır. Kapak, yapımcı, yayıncı, okuyucudan oluşan bir ilgi üçgeniyle sınırlıdır. Her birinin kitap kapağına yaklaşımı genellikle farklıdır. Yazar, içeriği iyi yansıtacak ve abartısız, yanlış anlaşılma olasılıklarına kapalı bir düzenleme düşünür. Yayıncı, yazara ek olarak bir kitapçı vitrininde, bir sergide kolayca öne çıkabilecek ve göze çarpacak kendine özgülük taşımasını isteyecektir.

Kitapla ilk kez karşılaşan okuyucu için, estetik ölçütler ön planda olacaktır. Elimize aldığımız yapıyla ilgili olarak kitabın kapağında bulunan harfler, çizgiler süslemeler ve bunların en güzel biçimde istif edilip yerleştirilmesi ilk ve en önemli etkiyi sağlar. Bu düzenlemede, yazar kimdir, kitabın adı ve konusu nedir, yayıncı hangisidir, kolaylıkla görünmelidir. Yayınevinin amblemi en uygun yerde kendini belli etmelidir. Kapak yalnız ‘üst kapak’ olmadığından, arka kapak ve kitabın sırtı da ustaca değerlendirilmelidir. Grafik tasarım bütünlüğü içinde önde, arkada ve sırtta her şey uyum içinde olursa kitabın içi ve dışı tam bir bütünlük kazanır. (Yanardağ,1983:4-5)

Her tasarım öncesi olduğu gibi, kapak tasarımında kullanacağınız materyalleri bir araya getirip hazırlamalı, bunların bir kağıt üzerinde eskizini yaparak öğeleri nereye ve nasıl yerleştireceğinize karar vermelisiniz. Tasarım öncesi yapacağınız bu çalışma, Bilgisayar tasarım programlarının başında harcayacağınız zaman dilimini hem kısaltacak, hem işinizi çok daha kolay hale getirecektir. Bir tasarımcı, hazırlayacağı iş konusunda mutlaka bilgili olmalı, bunun yanında araştırmacı olmalıdır. (Bıçakçı,2013:12)

Daha önce yapılmış olan başarılı çalışmaları incelemek, çalışmalara olumlu yansıtacaktır. Yapacağımız kitap kapağı veya kapak çalışmasını öncelikle kafamızda ana hatları ile mutlaka oluşturmalıyız. Kitap kapağında çoğu durumda ön ve arka kapak biri birine çok uyumlu olmalıdır. (Şekil 2.1.)

Kaynak: Zülfü Erbaş

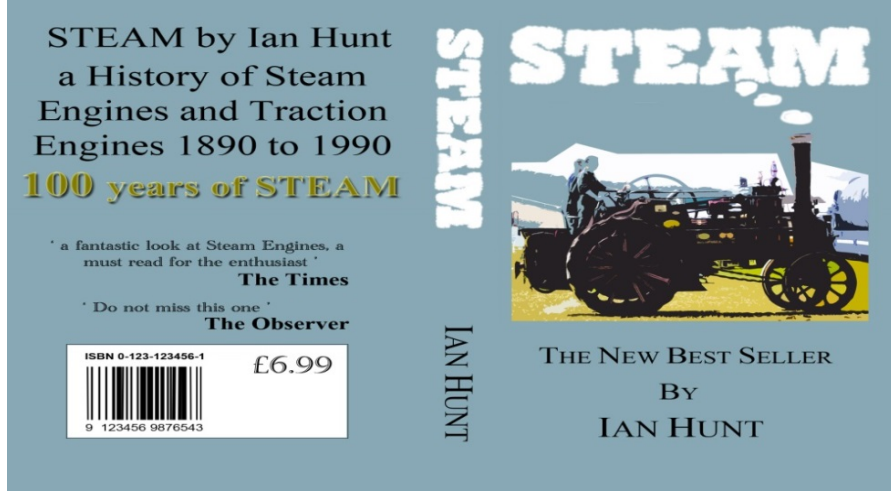
Şekil 2.1. Kapak Tasarımında Yer Alan Genel Bilgiler

Tasarımcı önce kapağın konumunu belirlemekle yükümlüdür. Kitap, süregelen bir dizide mi yer alacak, yoksa bağımsız bir düzenleme mi gerektirecektir. Kitap klasikler dizisinde, bilimsel dizilerde, birbirini izleyen dizi romanda, bir yazarın kitapları dizisinde mi yer alacağını, yoksa tek başına özgür bir kitap mı olacağını saptanması gerekir.

Eğer bir yazarın kitapları dizisinde ise yeni tasarlanacak kapağa önceki kapaklarının incelendikten sonra başlanması gerekir. Yazarın oturmuş bir kapak kişiliğine ters düşmemesi gerekir. Çünkü yıllarca ürün vermiş bir yazarın kitapları okuyucu tarafından rafta hemen fark edilir ve tanınır. Bu olumlu etkiyi bozmamak gerekir. Yazarın önceki yayınlarına aykırı bir kapak satışın düşmesine neden olabilir. Eğer özgür bir kitapsa ve öncesi yok ya da az ise tasarımcının işi daha kolaydır. Özgür olabildiği ölçüde kapağın özgünlüğü artacaktır. (Düz,2001:25)

Bu özgünlük yazarın sanatçı kişiliğine ve yapıtın konusuna göre oluşacaktır. Tasarımda konu önemlidir, çünkü her şey konunun üzerinde belirlenmekte ve temel unsur olmasına karşın üzerinde plan yapıp yeniden yaratılmaktadır.

Tasarım çalışmalarında konu tek başına bir şey ifade etmemektedir. Ancak konu, sonuca ulaşmak için öz ve biçim ilişkisi kurmak için önemlidir. Kitap kapağı tasarımında, grafik tasarım ilkeleri ve grafik tasarım öğelerinden yararlanılmaktadır, bunula birlikte illüstrasyon, tipografi ve tezin kapsamını oluşturan renk kavramlarına gereksinim duyulur. Kitap kapağı tasarımında, bütün bu unsurlar arasında denge kurulmalıdır. (Resim.2.5.)

Kaynak: http://www.clickformedia.co.uk/wp-content/uploads/2009/10/final_cover.jpg

Resim 2.5. Kapak Tasarım örneği

Kitap kapağında olması gereken bazı özelliklere değinmek gerekirse, kitap kapağı akılda kalmalı, kitaba anlam vermeli, farklılık katmalı, özgün ve çarpıcı olmalı, merak ettirmeli, fark ettirmeli, kitabın içeriğine gönderme yapmalı, düşündürmeli, okuyucuya soru sordurmalı, kitabın içinin iyi bir göstergesi olmalı, sade, yalın olmalı, kullanılan renkler sizi içine çekmeli, amaca uygun olmalı, görsel öğeler vurgulayıcı olmalı, yazı ve görsellik arasında denge kurulmalı, görsel öğelere yeteri kadar yer verilmeli, kapak yüzeyi tıklım, tıklım doldurulmamalı, kitap kapağında kullanılacak bilgiler tam olmalı, kitabın adı, yazarın adı, yayın evinin adı, yazı karakterinin sade ve içeriğe uygun olmasına ve çok çeşitli olmamasına dikkat edilmeli, ön ve arka kapakta kullanılan tasarım öğelerinin tamamında bütünlük aranmalı, tutarlılık gözetilmeli ve gerekirse ilişkilendirilmelidir.

2.4. Kitap Kapağını Oluşturan Öğeler

Kitap kapağı tasarımında, grafik tasarım ilkeleri ve grafik tasarım öğelerinden yararlanılsa da, iki temel öğeye daha gereksinim duyulur. Bunlar; illüstrasyon ve tipografidir. Bu iki ögenin birbiri ile olan ilişkisi, diğer öğe ve ilkelerin ışığında temellenir ve tasarımı oluşturur.

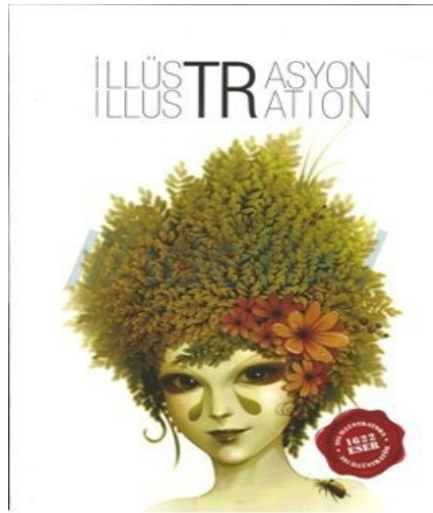
Bu bağlamda, kitap, bir yazı düzenlemesi mi olacaktır, resim-yazı karması ya da fotoğraf-yazı karması bir düzenleme mi olacaktır, yoksa fotoğraf ve yazı ile karıştırılarak mı oluşturulacak bu unsurlar önemlidir. Kapak tasarımcısı kapağı oluştururken bunlardan faydalanacaktır. Kapak belki kitabın içindeki resimlerden esinlenilerek, fotoğraflardan illüstre edilerek yapılabilir.

Fakat resimsiz sadece tipografi öğeleriyle de kapak yapılabileceği unutulmamalıdır. Tipografide de renk uyumu, plastik unsurlar, denge bir arada düşünülmelidir.

2.4.1. İllüstrasyon

İllüstrasyon; başlık, slogan ya da metin gibi sözel olan unsurları görsel olarak yorumlayan bütün unsurlardır. İllüstrasyonların hazırlanmasında geleneksel çizim ve boyama malzemelerinin yanında, fotoğraf, kolaj ve bilgisayarlı çizim tekniklerinden de yararlanılmaktadır. (Becer, 1997:210).

İllüstrasyon öncelikle resim sanatıyla iç içe geçmiş durumdadır. İllüstrasyonu resimden ayıran özellik sipariş edilmiş olması ve istenilen mesajı net bir şekilde izleyiciye iletme zorunluluğudur. Resim sanatında ise bu böyle değildir. Resim sanatçısı istediği tarzda ürün verir ve alıcıya ulaşım ulaşmayacağı kaygısını duymaz. Resim yorumu açıktır. Herkes için farklı şeyler ifade edebilir. İllüstrasyon ise bir durumu net, dramatik veya eğlenceli bir şekilde anlatır. Bir metni daha sıcak hale getirmek veya açıklamak için kullanılır. Belli bir öyküyü, belli bir temayı çizgilerle daha fanteziye çekebiliyor olması en güçlü yanıdır illüstrasyonun. (Megep, 2007:8).

Kaynak: <http://static.idefix.com/cache/0/270/413548>

Resim 2.6. İllüstrasyon Kullanımı

Kapak tasarımı kullanılan illüstrasyonlar kitabın daha çok kimliğiyle ilgilidir, kitap ilk ele aldığı anda öncelikle kitap kapağıyla karşı karşıya kalınır.

İlk izlenim kapağa bakarak oluşturulur. Dolayısıyla kitap kapağında kullanılan illüstrasyonlar da kapakta en fazla dikkati çeken unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. (Resim 2.6) Kitabın iç yapısında kullanılan illüstrasyonlar ise

kullanıldığı konuyu ve metni aydınlatıcı, açıklayıcı ve betimleyicidir.

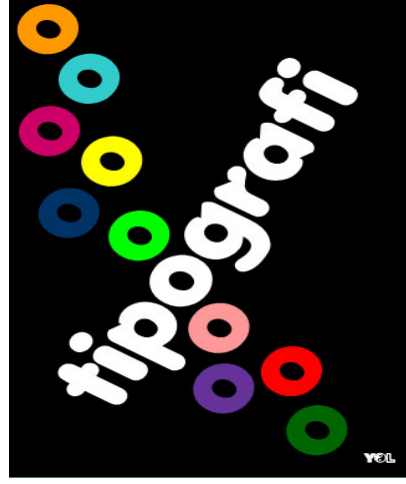
Kitap kapaklarında kullanılan illüstrasyonlar, işinin ehli kişilerce yapılmalıdır. Kitabı resimlendiren kişi veya yayın editörü, resim sanatının öge ve ilkelerini bilmelidir. Bir ders kitabını resimlemek, bir vitrini ya da sergiyi düzenlemeye benzer. Vitrinin ya da serginin iyi düzenlenmesi, amaçlanan başarıyı beraberinde getirecektir, ayrıca tasarım yapılırken evrensel değerler de göz ardı edilmemelidir. (Ceyhan ve Yiğit, 2003;89).

2.4.2. Tipografi

“Tipografi, bilginin çeşitli medya kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak ve yazı karakterlerine görsel efektler kullanarak etkili bir şekilde kullanımı olarak tanımlanmaktadır” (Kudo, 1993: 216).

Sarıkavak’ın “Çağdaş Tipografinin Temelleri” adlı çalışmasındaki tipografi tanımlaması tüm yazı elemanlarının estetik olarak ve mesajı doğru olarak iletecek şekilde düzenlenmesi gereğine yani işlevselliğine dikkat çeken bir tanımlamadır. Sarıkavak’a göre tipografi; harf, sözcük ve satırlarla, boşluklarının düzenlenmesi gereken diğer öğelerle belirlenmiş bir sayfa üzerinde yapılan görsel ve işlevsel düzenlemelerdir (Sarıkavak,2004:1).

Tipografi yazı aracılığıyla gerçekleştirilen grafik iletişimi olup, birinci işlevi bilgiyi alıcıya doğru bir şekilde iletmektir. Tasarımcı tipografi dilini iyi tanıyarak ve kullanarak çalışmalarını yapmaktadır. Kitap kapağı tasarımında tipografi, bilgi ve mesajın anlaşılabilir bir form diliyle iletilmesinin yanı sıra, bir tarz, kişilik, görsel bir dil, farklı bir imge olarak ortaya konan bir eleman olma iddiasını taşımaktadır. Yazı karakterlerinin hepsi notalar gibi farklı bir sese, tona, çağrışım ilişkilerine sahip bulunmaktadır. (Resim.2.7.)

Kaynak: <http://img134.imageshack.us/img134/1112/62651550.png>

Resim 2.7. Tipografi Kullanımı

Bir grafik tasarımcının en çok çözmek zorunda kaldığı problem belki de kitabın içeriğiyle tipografinin uyuşmak zorunda kaldığı durum olmaktadır. Geçmişten günümüze uygulamalar genellikle görsel kullanılmayan metinlerde tercih edilir. Bunun nedeni ise dikkatin tek bir noktaya çekilmek istenmesidir.

Görselle birlikte kullanılan uygulamalar, görselin ya da tipo grafik uygulamasının gereken dikkati toplayamamasına neden olmasıydı bunu azaltmak için günümüzde görseli tipo grafik unsurlar ile oluşturma tekniği yaygın olarak kullanılmaktadır. Buradan yola çıkarak tipografinin hayattan beslendiği ve her tarz için bir tipografi tarzı yaratılabileceği söylenebilir. Bunun Tasarımcıya sunduğu fayda ise ulaşmak istediği hedef kitlenin dikkatini çekecek, hedef kitle tarafından daha kolay benimsenecek ve hatırlanabilecek kitap kapakları hazırlamaya olanak tanınmasıdır. (Uçar,2004:95).

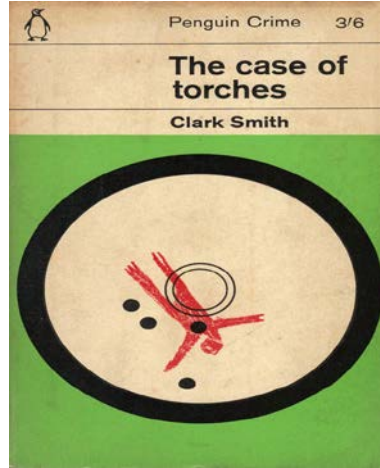
2.4.3. Tasarım Elemanları

Grafik tasarım elemanları, zihnimizde tasarladığımız ve grafik ürünün gelişimine katkı sağlayan renk, ton, çizgi, şekil, doku, mekan, yön ve ölçüdür. İletilmek istenilen mesajı alıcısına aktarma sürecinde kullanılan görsellerin tasarlanmasında grafik tasarım elemanları önemli bir yere sahiptir. Tasarım elemanları tüm görsel sanatlar alanı için geçerlidir. Bazı elemanlar eklenip çıkarılabilir ancak, genel olarak tasarım elemanları nokta, çizgi, ton/değer, renk, doku, biçim (form) - şekil, ölçü, yön şeklinde gruplandırılmıştır. (Atalayer, 1994: 66).

2.4.3.1. Nokta

Nokta, genel olarak kalem ucunun bir iziyle temsil edilen, maddeden ve hacimden yoksun, düşünülebilen en küçük geometrik unsurdur. Nokta tasarım elemanlarının en önde gelenleridir. Grafik tasarımı elemanı olarak nokta, bulunduğu yere göre küçük ve merkezi nitelik gösteren dairesel benek ya da leke olarak tanımlanmaktadır. Yüzey üzerindeki noktaların, sıklığı-gevşekliği, yoğunluk şiddeti, yönelişleri, toplanma-dağılma hızı, üst üste binme, kesişme genişliği, noktanın tipi, biçimsel karakteri, yüzeyi salt yüzey olmaktan çıkarıp, zengin biçimsel ifadelere, anlamlı mesaj bütünlüğüne dönüştürür. (Divanlıoğlu.1997:2)

Noktaların yan yana kullanılması sonucu, nokta, ‘nesnel yalnızlıktan’ kurtulur, izleyiciye mesaj taşıyan bilgi yüklü, plastik anlatım dinamizmine ulaşır. Yani o artık, üstünde-içinde taşıdığı mesajı, algıya ulaştırıran köprüdür. (Resim 2.8.)

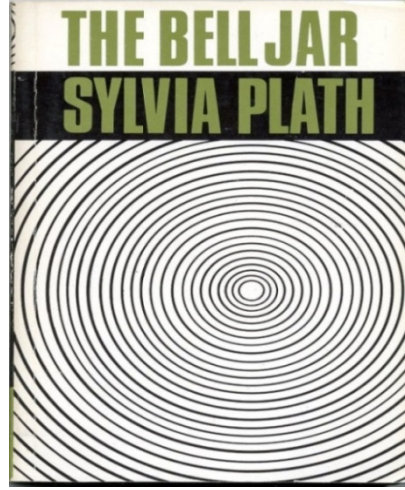
Kaynak: <http://www.designer-daily.com/geometric-book-cover-designs>

Resim 2.8. Nokta Kullanımı

2.4.3.2. Çizgi

Bir noktanın verilen doğrultudaki uzantısına çizgi denir. Çizgi, grafik olarak devinim halindeki bir noktanın belirli bir yönde eğiliminden doğar. Kitaplarda, çizgi ile farklı görsel öğeler yaratılabilir ve çok çeşitli şekillerde kullanılabilir. Tasarımda çizgi tekrarı yapmak, bütünlük ve zenginliği oluşturmak için önemlidir. (Resim 2.9.)

Tüm anlatım unsurlarının temeli çizgiyle sağlanmakta, bu nedenle de çizginin grafik tasarımdaki rolü, önem kazanmaktadır. “Çizginin kendi içinde kalın, ince, uzun, kısa, kırık, düz ve buna benzer biçimlerin gözde bıraktığı etki, ortaya konularak tasarımı temelden etkiler. Tasarım içinde çizgi, diğer elemanlarla birleşince daha fazla etkinliğe sahip olur” (Tepecik, 2002:32).

Kaynak: <http://poetsorg.tumblr.com/post/25590458094/the-bell-jar-by-sylvia-plath>

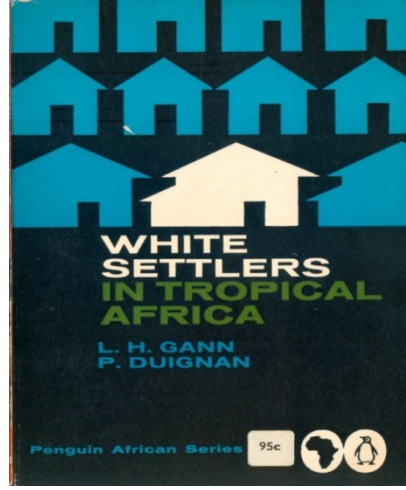
Resim 2.9. Çizgi Kullanımı

2.4.3.3. Şekil ve Biçim

Biçim ve şekil kavramları çoğu zaman karıştırılan iç içe geçmiş iki kavramdır. Biçim, çizgi, renk, tonlardan oluşan yüzey olarak açıklanabilir. Genelde bir nesneyi tanımak için çizgi, ton, renk, ya da dokuya bakmak ihtiyacı duyulur ve biçimleriyle tanımlanır. Şekil ise, çizgi ya da kenarla vurgulanan kapalı iki boyutlu bir yapı olarak tanımlanabilir. (Genç & Sipahioğlu, 1990: 42)

Biçimleri geometrik ve organik olarak ikiye ayırabiliriz. Geometrik biçimlere üçgen, kare, daire, dikdörtgen, altıgen vb. örnek verebiliriz. (Resim 2.10.) Organik biçimlere ise doğada bulunan taş, yaprak, bulut gibi geometrik olmayan biçimleri örnek verebiliriz Form ise bu biçimlerin 3 boyutlu olarak, derinlik hissinin verilmesiyle bizlere yansıtılmasıdır. Aslında form bir illüzyondur. Mesela küp ya da piramit gibi 3 boyutlu formlar aslında iki boyutlu olan karelerin ve üçgenlerin ışık ve gölge yardımıyla 3 boyutlu hale getirilmesiyle oluşurlar. (Hurwitz ve Day, 1995:281).

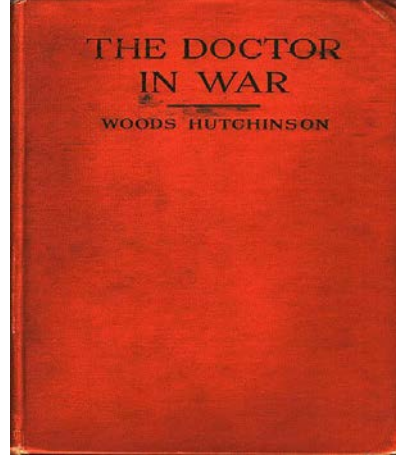
Kaynak: http://www.justseeds.org/blog/images/WA13_Gann_WhiteSettlers_Peng62.jpg

Resim 2.10. Biçim Kullanımı

2.4.3.4. Renk

Bir ışık kaynağının, cisimler üzerinden yansyarak kişi üzerinde oluşturduğu etkiye renk denilmektedir. Becere göre grafik tasarımcının renk seçiminde dikkate alması gereken unsurlar şunlardır. Rengin kültürel çağrışımı, hedef kitlenin renk tercihi, firma ya da ürünün karakteri ve kişiliği, tasarımdaki yaklaşım biçimi. (Becer, 1999: 60).

Bu özellikleri ile renk kişisel kararlar, tutumlar, satın alma davranışları gibi pek çok durumda etkin bir faktör olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda özellikle grafik tasarım içerik sahasında renk öğesinin bir tasarım elemanı olarak grafik tasarımcılar tarafından doğru şekilde ele alınması ve değerlendirmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. (Resim 2.11.) Tasarımda kullanılacak zıt, sıcak, soğuk, uyumu vs. renkleri algılama, renklerin oluşumu renklerin özellikleri vb kavramları bir sonraki bölümde detaylı olarak vurgulanmaktadır.

Kaynak: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_Doctor_In_War_book_cover_1918.JPG

Resim 2.11. Renk Kullanımı

2.4.3.5. Ton

Renklerin birbirleriyle eşit oranlarda değil de farklı çokluklarda karışımından renklerin tonları elde edilmektedir. Ton, bir rengin çeşitleri, açıklık, koyuluk değerleridir (Turani,1996;113). Herhangi bir renkten beyaza ya da siyaha doğru az farklarla binlerce ton değeri elde edilebileceği gibi fazla sayıda ton kullanılması değerler arasındaki farkın hissedilmesini olanaksız hale getirebilir. Bu nedenle gereken yerlerde yumuşak geçişler dışında, çoğu zaman değer farklarının oldukça hissedilir bir şekilde kullanılması gerekir. (Resim 2.12.)

Bu değişiklik bir ilgi çekicilik doğurduğundan; renk tesirine tonlar yardımı ile yeni bir olanak katılmış olur. Bundan dolayıdır ki değer (ton değeri) bir tasarı öğesi olarak kendine has önemli bir görev yapar. Sadece bir rengin tonlarıyla yapılan bir tasarda ya da sadece siyah-beyaz arasındaki ton değerleriyle bile pek çok düzenleme yapılabilir. Böyle çalışmalara tek renkli (monokrom) düzenlemeler denir. Tasarım yüzeyleri üzerinde en fazla izlenen tonlar; grinin çeşitlemeleri ve siyahtır. (Güngör,1983;37)

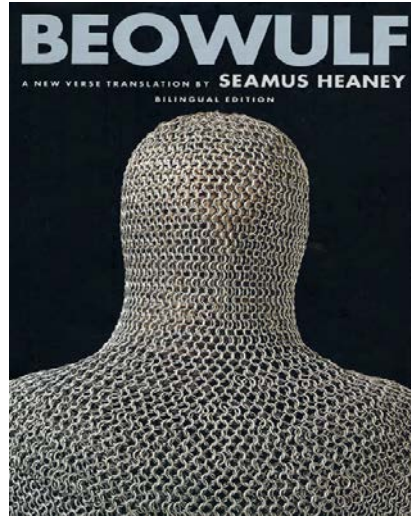
Kaynak: http://www.tcd.ie/Political_Science/staff/michael_gallagher/bookcovers.php

Resim 2.12. Ton Kullanımı

2.4.3.6. Doku

Doku önemli bir ayrıntı öğesidir. Tüm doğal objeyi karakterize etmede yardımcı olur. Çünkü doku, örtü veya kılıf gibi objenin üzerinde bulunur. Yüzeyler düz, pürüzlü, mat, parlak, yansıtıcı, emici, çizgili, benekli olduğunu belli eden özelliğidir. Nesnelerin sahip oldukları bu değişik yapılarından oluşan yüzeylerine doku denilmektedir. Dokuyla ilgili olarak BECER; “bir yüzey üzerinde tekrarlara dayalı biçimsel bir düzen bulunuyorsa, orada bir dokunun varlığından söz edilebilir” demektedir. (Becer, 999;61).

Cisimlere dokunmakla hissedilen dokulara Doğal (tabii) dokular denir. Bunlardan başka bir de yapay (suni) dokular vardır, bir cismin resmini yaparken onun yüzeyinin pürüzlülük derecesi bir takım taramalar ve noktalar yardımıyla belirtilir ki kağıt üzerine resmedilen bu doku bir yapay dokudur.

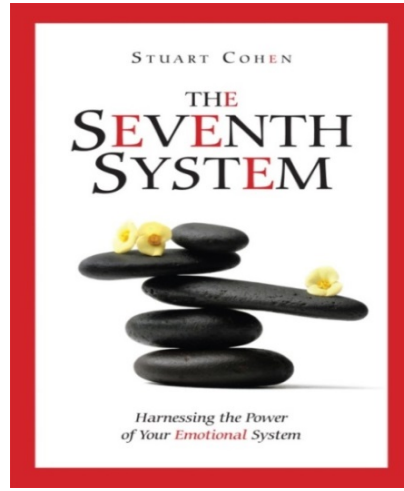
Kaynak: <https://encryptedbn2.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSd33d60obhN>

Resim 2.13. Doku Kullanımı

2.4.3.7. Ölçü

Ölçü, yapıyı meydana getiren elemanların boyutları arasındaki sayısal ilişki veya bütünün kendisi ile bütünü meydana getiren parçalar arasındaki ilişki şeklinde tanımlanabilir. Diğer bir ifade ile ölçü, var olanın genel özellikleri ile boyutsal özelliklerinin birliğidir. (Resim 2.14.)

Bir grafik tasarım ürünü, daima değişik ve belirli ölçülere sahip görsel unsurların bir araya gelmesiyle oluşur. Biçimler farklı boyutlarda kullanılırsa, farklı etkiler elde edildiğinden, ölçü bir tasarım unsuru olarak daima önemli bir rol oynar. Ölçü bakımından, birbirine yakın boyutlardaki biçimler uygun, çok farklı boyutlardaki biçimler ise ölçü bakımından birbirine zıttırlar. (Divanlıoğlu,1997; 48)

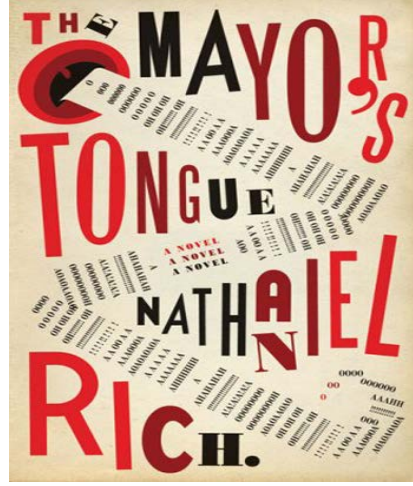

Kaynak: <http://www.bookcoverdesign.org/wp-content/uploads>

Resim 2.14. Ölçü Kullanımı

2.4.3.8. Yön

Bir tasarım üzerindeki çizgiler ve noktalar değişik noktalara yönelerek bir hareket oluştururlar. Tasarımcı, vereceği mesaj doğrultusunda bu hareketi yönlendirmekle yükümlüdür.(Becer,1999;62). Yönler temelde iki gruba ayrılmaktadır; dikey yönler ve yatay yönler. Bir tasarımda kullanılan metin, figür, fotoğraf, şekil, çizgi gibi malzemelerin sahip oldukları özellikler, hazırlanan tasarımda yön duygusunun oluşmasını sağlamaktadır. (Resim 2.15)

Kaynak: <http://www.youthdesigner.com/wp-content/uploads>

Resim 2.15. Yön Kullanımı

2.4.4. Tasarımın Genel İlkeleri

Bir sayfa üzerine tasarım elemanlarını elemanları yerleştirirken, hiç şüphesiz bunu günümüz teknolojiyle herkes yapabilir, tasarımın etkili olması için ise bir takım tasarım ilkelere başvurmamız gerekir. Görsel sanatların hemen hemen tüm alanlarında kitap tasarımı da dahil olmak üzere tasarım ilkeleri etkin rol oynamaktadır.

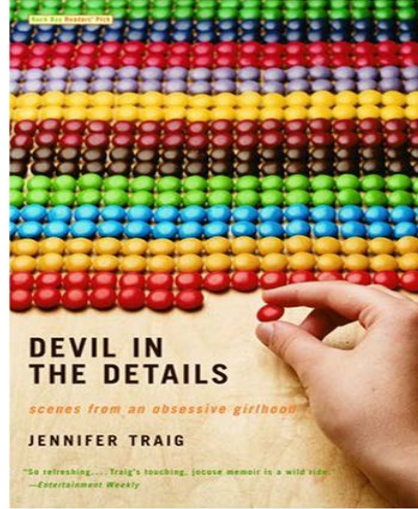
Tasarım ilkeleri, düşüncenin görselleşmesinde kullanılan tüm elemanların düzenlenmesinde yani kompozisyonun kurgusunda yardımcı olur ve aynı zamanda etkili tasarım için de rehber konumdadır. Tasarım ilkeleri sanatsal çalışmaların planlanmasına yardım ettiği gibi sanat eserlerinin nasıl düzenlendiğini çözümlenmeye de katkıda bulunur (Öztuna, 2006:67).

2.4.4.1. Bütünlük

Tasarım ilkelerinin belki de en önemlisi ve dikkat edilmesi gerekenidir, bunun nedeni insan önce bütünü daha sonra ayrıntıyla ilgilenmesidir. Bütünlük grafik tasarım içindeki tasarım elemanlarının bir bütünlük oluşturacak şekilde bir araya getirilmesi ile oluşturulur. Bütünlük sağlamak için, tüm elemanların benzer biçimde kullanılması tasarımda sıradanlık ve sıkıcılık yaratacaktır. (Resim 2.16.)

Tasarımcı, kompozisyonunda bir arada kullanabileceği unsurları seçerek gruplandırmalı ve bunları birbirleriyle uyum sağlayacak biçimde düzenlemelidir. Aynı temel biçime, boyuta, dokuya, renge ya da duyguya sahip unsurlar, bir tasarımda ideal bütünlüğü oluştururlar” (Becer,1999:72).

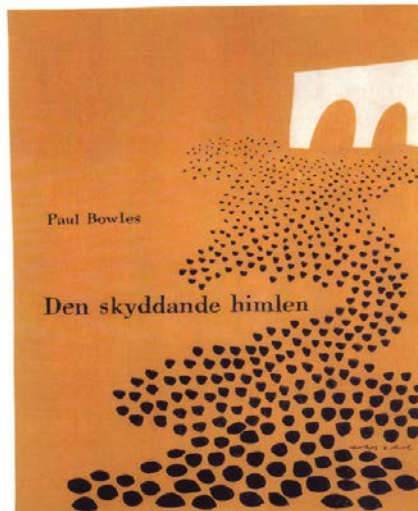
Sayfa yüzeyinde ya da kitap kapağında kullanılan her eleman, diğer elemanlarla anlamlı bir bütün oluşturmak için kullanılır. Bir eleman, diğer tüm elemanların, anlamını etkiler ya da yeni bir yapı oluşturmasını sağlar. Bütünlük oluşturmada bazı farklı yöntemlerden de yararlanabilir. Bunlar: Bordür, beyaz boşluk, eksen ve üç nokta yöntemidir.

Kaynak:<http://www.prbythebook.com/wp-content/uploads/2013/03>

Resim 2.16. Bütünlük Kullanımı

Bordür, tasarım yüzeyini çevreleyen bordürler, bütünlük sağlamada kullanılabilir. Bordürler arasındaki ölçü, ton, üslup gibi benzerlikler, bir tasarımı bütünlüğe ulaştırabilirler. (Becer,1999:72) (Resim 2.17.)

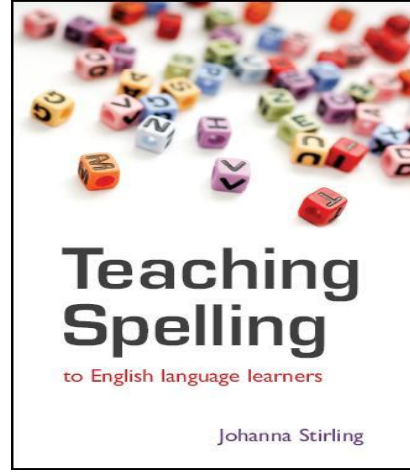
Kaynak:<http://payload.cargocollective.com/1/2/88505/1416213/04>

Resim 2.17. Bordür Kullanımı

Beyaz boşluk, tasarımın amacı; yüzeydeki bütün boşluğu doldurmak değildir. Gerekli yerlerde tasarımın bir parçası olarak kullanılan beyaz boşluklar, yalınlığın ve bütünlüğün oluşturulmasını sağlar. (Kaptan, 2005:16) (Resim 2.18)

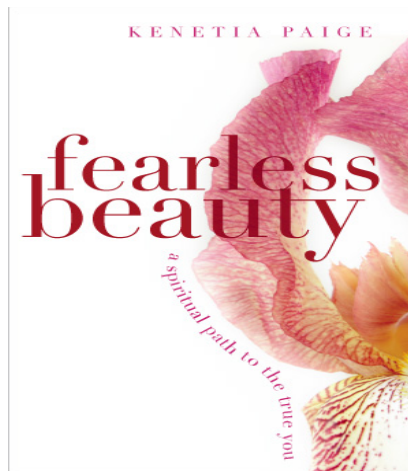
Kapak tasarımında, görüntü yüzeyi içinde bırakılacak olan beyaz boşluğu iyi ayarlamak gerekir. “Beyaz boşluğu kötü kullanırsak boşa giden, anlamı olmayan boşlukla (negatif alan) karşılaşırız. Bos bırakılan alan, özel ve kaliteli olmalıdır. (İstek, 2004:67)

Kaynak: <http://www.elgweb.net/Book%20cover%20jpeg.JPG>

Resim 2.18. Beyaz Boşluk Kullanımı

Eksen, bir tasarımdaki görsel unsurları bütünlük içinde toplamada en yaygın olarak kullanılan araçlardan biri de gizli ya da görünen eksenlerdir. Bir grafik tasarım yüzeyinin çatısı; en az iki olmak üzere üç ya da daha fazla sayıda yatay ve dikey eksenin bir araya gelmesiyle kurulur. Resimle tipografiyi aynı hizaya yerleştirmede eksenlerden yararlanır. (Becer, 1999:73).

Kaynak: <http://www.estudiologos.com/blog/wp-content/uploads>

Resim 2.19. Eksen Kullanımı

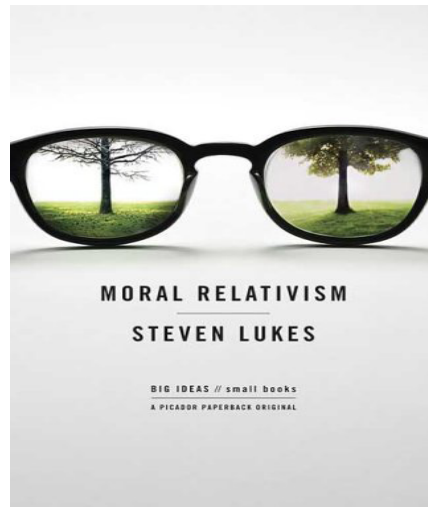
Üç Nokta Yöntem, tasarımcı, kompozisyon yüzeyinde belirleyeceği üç odak noktasını tasarımın bağımsız birimlerini birbirlerine bağlayan unsurlar olarak kullanabilir.(Resim 2.19) Üç gibi, tek sayılardan oluşan gruplar arasında, çift sayılara göre daha iyi orantılar kurulabilmektedir. Göz, bir yüzey üzerinde yer alan üç unsuru hayali çizgilerle birleştirerek bir üçgen oluşturmaya eğilimlidir. (Becer,1999;73).

2.4.4.2. Denge

Bütünlüğü sağlamanın en iyi yolu dengedir. Eğer tasarımda kullanılan elemanlar dengede ise, tasarımda bütünlükten bahsedilebilir. Denge, tek başına etkilidir. Eğer tasarım dengeden yoksunsa elemanlar ortada kalır. Dengeyi sağlamanın en iyi yolu elemanları optik bir noktada gruplamaktır. Daha küçük ve okunaksız elemanlarla büyük ve parlak olanlar arasında dengeli bir bütün oluşturulmalıdır. (İstek, 2004;92)

Kitap tasarımında denge unsuru tasarımın başarısını direkt olarak etkiler. Denge, hareketlerin düzenli bir hal almasından meydana gelir. Bu unsurlar metin, resimleme, fotoğraf, şemalar gibi görsel düzen elemanlarının birbirleriyle ilişkileridir. Bu ilişki dans eden iki kişinin dansına benzetilebilir. (Demirel,2005:151)

Dengeli bir tasarımda her şey yerli yerinde görünür. Gözü rahatsız eden hiçbir eleman ya da renk yoktur. Dengeyi, tasarımda kullanılan elemanların düzenine göre iki şekilde kurabiliriz: simetrik denge ve asimetrik denge. Kitap kapağında uygulanan denge unsuru ile kitabın konusuna ve içeriğine uygun gerek simetrik gerekse asimetrik düzenlemelerle etkileyici sonuçlar elde edilebilmektedir.

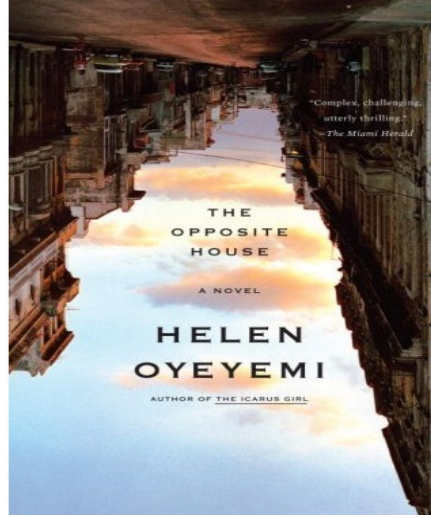
Kaynak: <http://wellmedicated.com/wp-content/uploads/2009/06/moral-relativism.jpg>

Resim 2.20. Simetri Kullanımı

Simetrik denge; simetri denildiğinde ilk olarak iyi orantılanmış ve dengelenmiş parçaların oluşturduğu genel bir yapı akla gelir. Simetrik dengeye dayalı kompozisyonlar, daha güvenilir olmaları nedeniyle amatör tasarımcılar tarafından daha çok kullanılırlar” (Becer,1999:65).

İki yönlü simetri, eşit biçimsel özelliklere sahip elemanların bir eksen ile ortadan ayrılmış yüzeyler üzerine yerleştirilmesiyle sağlanır. Simetrik düzenlemeler günümüzün kitap tasarımlarında sıkça kullanılmaktadır. (Resim 2.20.)

Kaynak: <http://www.nbc.gov.mv/assets/uploads/files/7c7ba-beauty-book-cover3.jpg>

Resim 2.21. Asimetri Kullanımı

Asimetrik denge; birbirine eşit olmayan ağırlıkta ve mesafede, sıra dışı bir biçimde düzenleme yapılmasıyla oluşur. Göz simetrik denge düzenine aşınadır. Asimetrik denge, dikkati çekip şaşırtarak hemen fark edilir. (Demirel,2005;151) Asimetrik denge, tasarımda kullanılan görsel elemanların optik noktadan farklı yerlerde düzenlenmesiyle sağlanır. (Resim.2.21) Yazı, fotoğraf ve resimlerin büyük ve küçük olarak düzenlenmesinde asimetrik denge oluşumunda beyaz boşluk büyük önem kazanmaktadır. Dinamik ve hareketli bir asimetrik düzenlemede beyaz boşluğun etkili kullanılması gerekir. Aksi takdirde görsel elemanlar arasında bütünlük kaybolabilir.

Simetrik ve asimetrik denge arasındaki farklılığa değinmek gerekirse simetri katılık ve sınırlılığı, asimetri ise hayatı, eğlenceyi ve özgürlüğü simgeler. Bir kompozisyonun simetrik yada asimetrik dengeye dayalı olmasının en önemli kriteri, tasarımın konusu ve içeriğidir. Gerek simetrik, gerekse asimetrik düzenlemelerle oldukça etkileyici sonuçlar elde etmek mümkündür”.

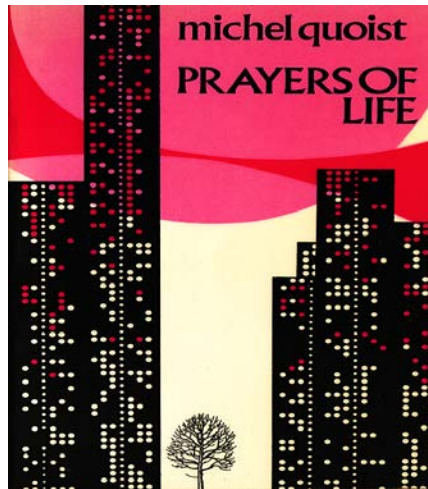
Tasarım yüzeyinin belirli bir bölgesinde kümelenen "beyaz boşluk", denge sağlamada çok önemli bir role sahiptir. Beyaz boşluk, optik ağırlık oluşturmada bazen görsel unsurlara göre daha belirleyici bir işlev üstlenebilir. (Becer,1997:67)

2.4.4.3. Oran ve Görsel Hiyerarşi

Görseli algılamada insan gözü formların birbirleri ile olması gereken orantısal ilişkileri arar. Bu arayış insanın kendinden ve doğadan gelen orantısal ilişki ile açıklanabilir. Bütünün parçaları ve parçaların birbirleri ile boyutsal ve konum açısından karşılaştırmalı ilişkileri orantı olarak tanımlanabilir. (Uçar,2004:151). Boyutlar arası ilişkiler olarak kısaca açıklanabilen “orantı” aynı zamanda görsel hiyerarşinin oluşturulmasında da yardımcı bir ilkedir. Çünkü görsel hiyerarşi; grafik yüzeyde, önem sırasına göre mesajın vurgu yaptığı görsel unsurların boyutlandırılması ya da ölçülendirilmesi olarak açıklanabilir (Becer,1999;68).

Hiyerarşi, verilmek istenen mesajın elemanlar yardımıyla işaret edilmesine dayanır. İyi tasarım, okuyucuyu yazının ve görsel elemanların anlamına göre yönlendirir. En önemliden daha az önemliye doğru sıralama yapmak gibi. Tasarım içindeki elemanları renk, uzaklık-yakınlık gibi elemanlarla vurgulamak istediğimiz mesaja göre ölçülendirirsek, hiyerarşiyi sağlamış oluruz. (Resim 2.22)

Bir tasarım yüzeyinde, görsel unsurları farklı büyüklük ve renklerde kullanarak, değişken yapılar sağlamak mümkündür. Eğer genişlik uzunluğa, renkli olan renksiz olana, dokulu olan dokusuz olana eşit gibi görünüyorsa tasarımda tekdüzelik ve hareketsizlik var olur. (İstek, 2004;91)

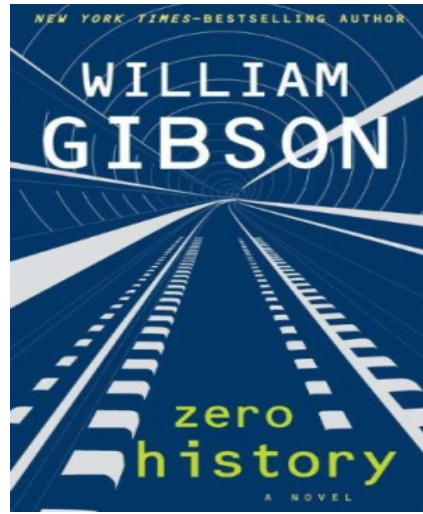
Kaynak: <http://www.estudiologos.com/blog/wp-content/uploads>

Resim 2.22. Orantı ve Görsel Hiyerarşi Kullanımı

2.4.4.4. Ritim ve Görsel Devamlılık

Çoğu zaman ritim duygusuyla paralellik gösteren görsel süreklilik olgusu okuyucunun gördüğünü daha iyi algılaması ve konuya ilgisinin devamlılığı için gereklidir. İnsan gözü gördüklerini hatırlayıcı bir özelliğe sahip olduğundan, bir bütünün parçası olduğunu göstermek istediğimiz çoklu sayfa tasarımlarında, bir dizi oluşturan aynı yayınevine ait kapaklarının tasarımlarında yada bir ürün serisinin ambalaj tasarımlarında görsel süreklilik sağlamak, algılatma adına faydalı olacaktır.

Devamlılığı sağlamada, bazı yöntemlerden yararlanılabilir. Görsel unsurlar gözün normal hareketlerine uyacak bir yönde yerleştirilmelidir. (Resim 2.23) Algılama yönü, okuyucunun dikkatini dağıtmayacak biçimde düzenlenmelidir. Göz, alışkanlık gereği soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru bir yön izler. Gözün yatay hareketleri ise dikey hareketlerine göre daha kıvrak ve hızlıdır. Ayrıca göz; büyükten küçüğe koyu tondan açık tona, renkliden renksiz, alışılmamış olandan, alışılmış olana doğru bir algılama sırası izler. (Becer,1999:70)

Kaynak: <http://enthusiasticast.com/wp-content/uploads/2011/08/>

Resim 2.23. Ritim ve Görsel Devamlılık Kullanımı

2.4.4.5. Vurgulama

Öncelikli kısımlara dikkatin yoğunlaştırılması vurgulama yapılarak sağlanır. Sayfa üzerinde herhangi bir elemanı vurgulamak yada diğer bir deyişle öne çıkartmak için diğer elemanlarla arasında güçlü bir kontrast yaratmak gereklidir. Bu kontrast vurgulanmak istenen elemanın boyutunda, biçiminde, yerleşiminde, renginde ve onu çevreleyen diğer elemanlarla ilişkisinde yapılabilecek değişiklik ile sağlanabilir.

Hatta sayfa içindeki beyaz alan iyi şekilde kurgulandığında vurgu yaratmada etkin, ilginç bir unsura dönüşebilir. (Resim 2.24)

Tasarımcı aynı zamanda vurgu unsurunu yüzey üzerinde nerede konumlandıracağına da karar vermek durumundadır. Etkili bir şekilde mesajın verilmesi için vurgu unsurunun yüzeyin optik merkezinde yer alması doğru bir hareket olabilir. Diğer bir dikkat edilmesi gereken kural, tasarım yüzeyinde çok fazla sayıda vurgu kullanımı etkiyi azaltabilir bu yüzden fazla sayıda vurgu kullanılmamalıdır (Becer, 1999:74)

Kaynak: <http://www.magicalmarriages.com/Websites/bridalbooklet/images>

Resim 2.24. Vurgu Kullanımı

3. BÖLÜM

RENK KAVRAMI VE RENK BİLİMİ

3.1. Renk Tarihi ve Kavramı

Renklere olan ilgi mağara dönemlerinden itibaren süregelmiştir. (Resim.3.1) Özellikle antik dönemin Mısır, Sümer ve Yunan sanatlarında rengin yaygın kullanımı görülmektedir. Yapılan bazı araştırmalara göre yunan heykellerinin aslında hep renklendirildikleri daha sonra renklerin zamanla yok olmaları ile sadece biçimden ibaret mermer sütunlar çıplak olarak kaldığı bilinmektedir. (Önder,1993;27)

Renk üzerine yapılan teorilerden bahsederek ilk teori klasik Yunan dönemi akademisyenlerinden Alcmaeon tarafından M.Ö.6. yüzyılda ortaya atılmıştır. Alcmaeon, “Renk nesnelere temel özelliğidir ve merkezinde siyah ile beyaz olduğunu söylemiştir. Bu teori üzerine düzeltmeler getiren (M.Ö 492-431) Empedocles, rengin gözle fark edilen bir nitelik olduğunu ve nesnelere kalıcı, temel niteliklerinden biri olmadığını belirtmiştir. (Tokgöz, 2010:29)

Kaynak: <http://www.tr3d.com/dersler/ders/39/>

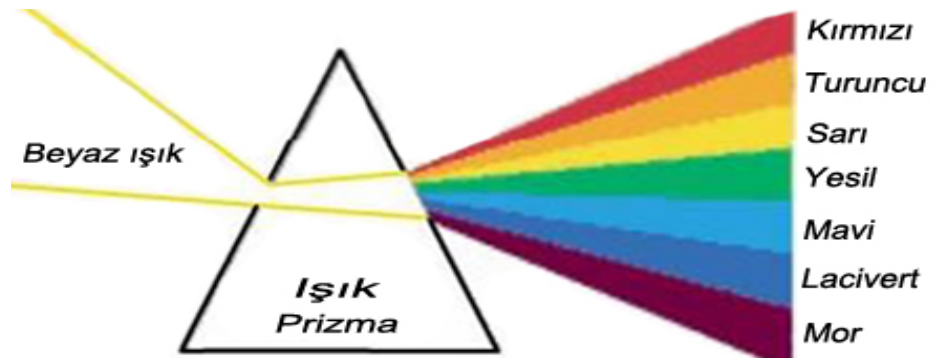
Resim 3.1. Mağara resimlerinde Renk kullanımı

Democritus (M.Ö 460–360) Renk, atomların farklı düzenlemelerinin insanlar tarafından algılanma şekli olduğunu belirtmiştir. O da beyaz, siyah, kırmızı ve sarı-yeşilin farkına varmıştır.

Mauro Yacuz (1494–1577) kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, indigo mavisi, mavi ve moru görüp modern terminolojide tanımladı ki bu renkler modern terminolojinin temelini oluşturur.

Marco Antoni de Dominis, 1590'lı yıllarda yapmış olduğu deneyde yağmur damlalarının güneş ışıklarını kırarak gökkuşağının nasıl oluştuğunu keşfetmiş, renkli ışın karışımlarının beyaz ışığı oluşturduğunu söylemiştir. (Tokgöz S. (2010;30).

Modern bilimin araştırmacılarından, İngiliz Fizikçi İsaac Newton (1643-1727) renk üzerine yaptığı deneyde, karanlık bir odaya küçük bir delikten gün ışığı geçirerek, ışığın bir prizma ile kırılmasını sağlar ve bu ışığı odada bulunan bir perde üzerine yansıtarak yedi renkten oluşan renk tayfını oluşturur. (Şekil 3.1) Bu deney ile Newton, renk teorisinin ve renk bilgisinin temelini ortaya çıkarmıştır. Newton beyaz perde üzerindeki renklerin bu şekilde bir sıra meydana getirmesine “spektrum solar” (güneş tayfı) adını vermiştir. Tayftaki renklerin kırılma açısına göre sıraları şöyledir: kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert, mor. (Çağlarca,1993;5-6)

Kaynak: Zülfi

Şekil 3.1. Işığın Kırılarak Renge Dönüşümü

Renk; çeşitli cisimlerden yansarak gelen ışınların görsel algı sonucu kişide oluşturduğu duygudur. Diğer bir deyişle, cisimlerden yansarak gelen ışınların, görme duyumuzda bıraktığı etkiye renk diyoruz. (Çelek, 2003;25). Başka bir tanıma göre “Renk, ışığın kendi öz yapısına ve nesnelere üzerindeki yayılımına bağlı olarak göz üzerinde yaptığı etki olarak ifade edilmektedir. (Sözen, Tanyeli,1986;200). Renk “Işık tayfındaki insan gözünün görebildiği elektromanyetik dalga boyudur” Dolayısıyla ışık ve renk ayrı ayrı düşünülemez. (Ertan,Erutk,2004;236).

İnsanlarda renk duygusunun oluşması için bir cismin göze ışık göndermesinin yanında, gelen ışık karşısında normal çalışan bir göz ve beyinde kusursuz bir görme merkezi gerekir. Işığın göze gelmesi fiziksel, bu ışınlar karşısında gözde meydana gelen işlemler fizyolojik, ışınların gözde algılanması olayı psikolojik olaylar dizini olarak açıklanmaktadır. Renk, mekânsal veya geçici ışık özelliklerini içerir.

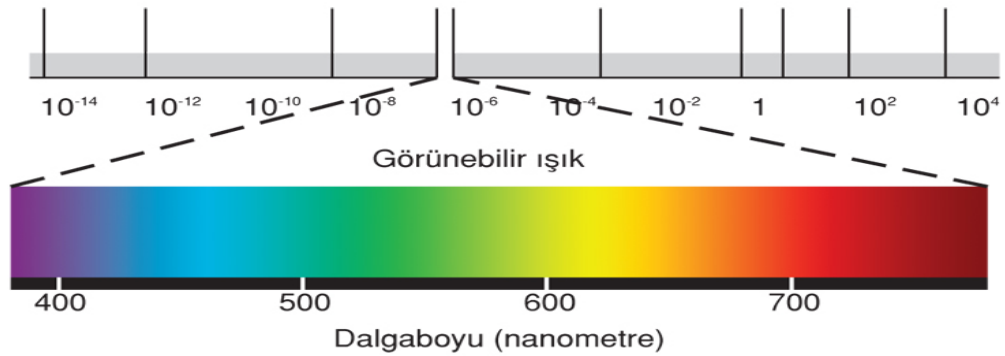
Işık, gözün retinasının uyarılmasından kaynaklanan ve görsel algılamalar aracılığıyla bir gözlemcinin farkına vardığı ışıksal enerjidir. Kısaca söylemek gerekirse renk, bir ışık kaynağından yayılan ışınların cisme çarptıktan sonra yansımaları sonucu gözümüzün algıladığı duyumdur, ancak rengin oluşması için renk bileşenlerinin birlikte oluşturulması gereklidir. (Bulduk,2004;4).

3.2. Rengin Bileşenleri

Rengin görülebilmesi için üç bileşene ihtiyaç vardır. Bunlar; ışık, cisim ve gözlemcidir. Bu üç bileşenin hepsi rengin görülebilmesi için var olmak zorundadır.

3.2.1. Işık

Elektromanyetik spektrumun insan gözü tarafından görülebilen kısmına genel anlamda “ışık” denir. Beyaz denilen ışık enerjisi birçok renkli ışığın bir arada bulunmasıyla oluşmuştur. Işık, çeşitli titreşimlerden oluşmuş bir enerji türüdür. Çevremizdeki nesnelere yeni bir boyut kazandıran renk gerçekte ışıktır. Işık, tanecik ve dalga hareketi ile yayılır ve ışığın rengi dalga boyuna bağlı olarak değişir. Görülebilir ışık spektrumu 380 ile 720 nanometre dalga boyları renkleri için önemlidir. (Özçilingir,2006;3) (Şekil 3.2)

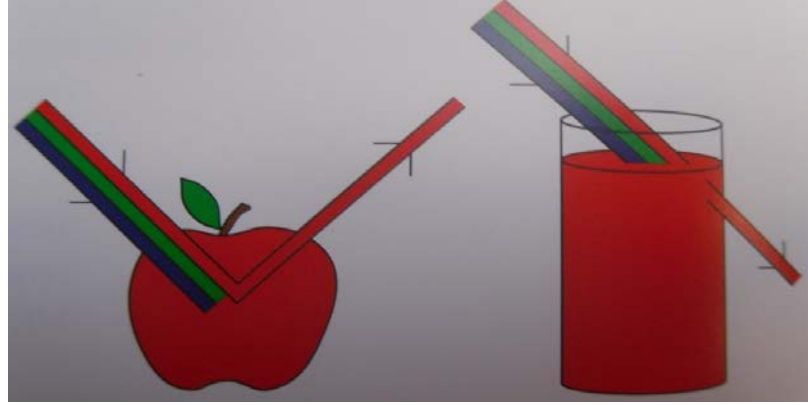
Kaynak: http://www.broadcasterinfo.net/52/images/stories/goruntu/goruntu_makale-52_1.jpg

Şekil 3.2. Görülebilir Spektrumda Renk

Görülebilir spektrum gökkuşağı görüntüsündedir. Bu görünümü beyaz ışığın cam prizmadan geçirilip beyaz bir ekrana yansıtılması ile kolaylıkla elde edilebilir. Görülebilir spektrum temel olarak kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi ve mor renklerden oluşur. Bu temel renklerin kombinasyonları, gördüğümüz milyonlarca değişik rengi oluşturur. (Özçilingir,2006;4)

3.2.2. Cisim

Çevremizdeki bütün cisimlerin belli bir renk ile ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Cisim ile rengi arasında yapısal bir ilişki vardır, cismin rengi içinde bulunduğu mekanın ışıksal özelliğine göre değişse bile cismin rengiyle ilgisi olan ilişki değişmez yani her cismin kendine özgü bir rengi bulunmaktadır. Işık bir cisme çarptığında cisim ışığın içindeki yedi renkten bazılarını emer bazılarını yansıtır. Biz bu ortamda en çok yansıyan ışığı algılar ve cisimi en çok yansıyan dalga boyunun oluşturduğu renkte görürüz. (Şekil 3.3) Bu renklerin yansımaları sağlayan moleküller pigmentlerdir. Yani her maddenin yansıttığı renk, kendisini oluşturan pigment moleküllerine bağlıdır. Görünür ışığın aralığı içinde olan ve belirli renklere karşılık gelen dalga boyları bu pigmentleri harekete geçirerek canlıların renklerini oluşturmaktadırlar (Gençoğlu,2010;5)

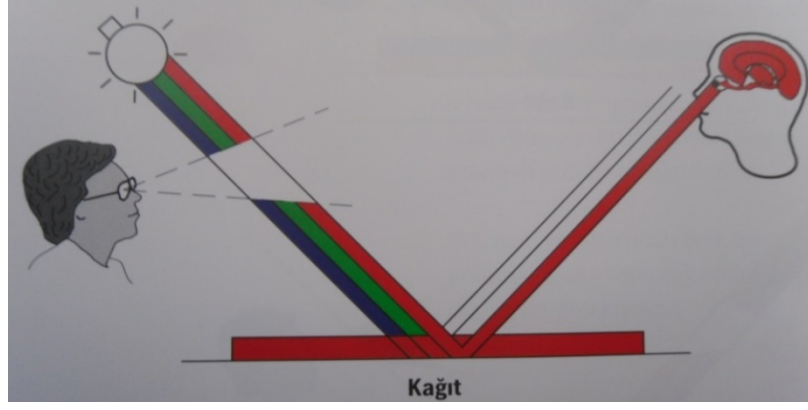
Kaynak: Zülfü

Şekil 3.3. Cisim Üzerinde Renk

3.2.3. Gözlemci

Rengin algılanabilmesi için bir gözlemcinin yansıyan ya da doğrudan gelen ışığı yakalaması gerekir. Reprodüksiyonda gözlemciler tarayıcılar, fotoğraf makineleri, spektrofotometre gibi cihazlar olabildiği gibi aslında en önemli gözlemci insan gözüdür. (Şekil 3.4) Renk duygusunun oluşması için, bir cismin göze ışık göndermesinin yanında gelen ışık karşısında normal çalışan bir göz ve beyinde kusursuz bir görme merkezi gerekmektedir. Canlılar âleminde renkleri en ince ayrıntısına kadar algılayabilen en fonksiyonel göz, insan gözleridir. Öyle ki insan gözü milyonlarca renge karşı duyarlıdır (Şahinbaşkan,2002;27)

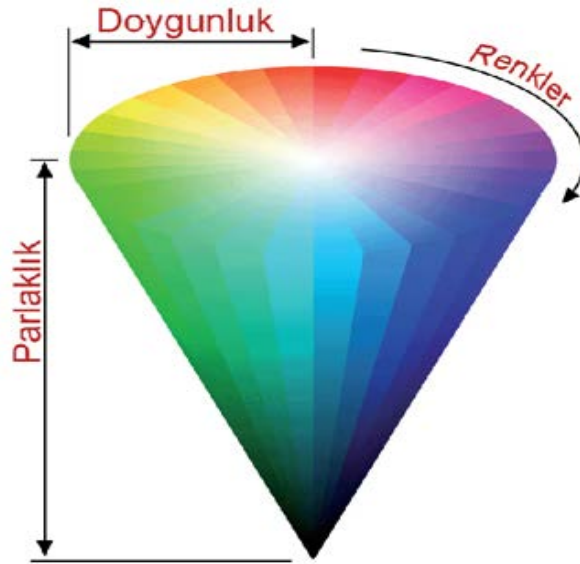
Kaynak: Zülfü

Şekil 3.4. Rengin Algılanması (gözlemci)

3.3. Renk Evrenleri ve Özellikleri

Renk evreni renkleri tanımlamak için kullanılan matematiksel modellerdir, bu nedenle bu modellerin amacı rengi en doğru şekilde ifade edebilmektedir. Endüstride rengin önemi arttıkça herkesin anlayabileceği, bir standart geliştirme ihtiyacı doğmuştur. Bu kapsamda Albert Munsell (1858–1918) isimli bir ressam çalışmaları sonucunda kendi ismini taşıyan ‘Munsell Sistemi’ geliştirilmiştir. (Uğur,2007;58)

Munsell Sistemi, rengi üç kavramı birbirinden ayırıp rengin üç değişken olarak ele almış ve mantıklı bir sistem kurmuştur. (Şekil.3.5.)

Kaynak: https://blog.marjin.com.tr/wp-content/uploads/2013/07/reng-skalasi_148574.jpg

Şekil 3.5. Renk özelliklerinin oluşumu

Renk (Hue); Hue rengin temel yapısıdır, rengin adı olarak ifade edilir. Bir cismin Hue’si kırmızı, sarı, yeşil vb olabilir, bu cisme yansıtılarak gözlemciye gelen baskın dalga boyuna bağlıdır. (Haney,2001;22) (Şekil.3.6)

En kısa dalga boyu mor, en uzun dalga boyu kırmızı olarak görülür, renklerin fiziksel sıralaması ise mor, mavi, yeşil, sarı, turuncu ve kırmızıdır. Bir rengin Hue'si o rengin spectrumdaki yerini belirler (Uğur,2007;6)

Kaynak: Zülfü

Şekil 3.6. Rengin adı (Hue)

Doygunluk (Saturation); Doygunluk rengin şiddetidir. (Haney,2001;22) Renklerin saflık derecelerini belirlemek için kullanılır. Rengin şiddeti dediğimiz bu özellik bir renkte bulunan ışığın cinsidir. (Şekil.3.7) Burada söz konusu olan saflık aynı parlaklıktaki akromatik alanlarla zıt olan renk saflığıdır. Yoğunluğunun daha az veya çokluğuyla rengin kuvvet miktarı belirlenecek, sonuçta rengin biri diğerine nazaran daha parlak veya donuk bir görüntü verecektir. Bu özellik tayfta aynı yerde bulunan iki renkten daha parlak tona sahip olanını daha donuk olanından ayırmaya yarar. (Uğur,2007;6)

Kaynak: Zülfü

Şekil 3.7. Rengin saflık derecesi(Kroma)

Doygunluk azaldıkça renk griye yaklaşır. Doygunluk sıfır olduğunda, renk gridir. En saf renk, bir ışının bir prizmadan geçirilmesi ile elde edilen tayfta bulunabilir. Akromatik renkler beyaz, siyah ve gridir. Kromatik renkler, “renk” olarak algıladıklarımızdır; beyaz, siyah ve gri olmayanların tümüdür.

Parlaklık (Brightness); Rengin değeri olarak aydınlık özelliği renklerin açıklık ve koyuluk farklarını ayırt eder. Bir rengin açıklığının veya koyuluğunun ölçüsüdür.(Haney,2001;23) Renklerin karanlıktan aydınlığa doğru artan bir boyutudur (bazen siyah-beyaz skalalar için de kullanılır). Dalga yüksekliği rengin yoğunluğunu belirler. Bir rengin yoğunluğu ise parlaklıktır. Kimi zaman, parlaklık, aydınlanma anlamına da gelir. Aydınlık oranını ışığın üzerinde düşen cismin

yüzeyinden yansıtma derecesi belirler. (Şekil.3.8.) Aydınlık arttıkça, renk daha açık olur, azaldıkça renk daha koyu bir hal alır. Bir rengin parlaklığı; spectrumdaki yeri aynı olan iki rengin ışığı yansıtma veya absorbe etmesidir. (Uğur,2007;6)

Kaynak: Zülfü

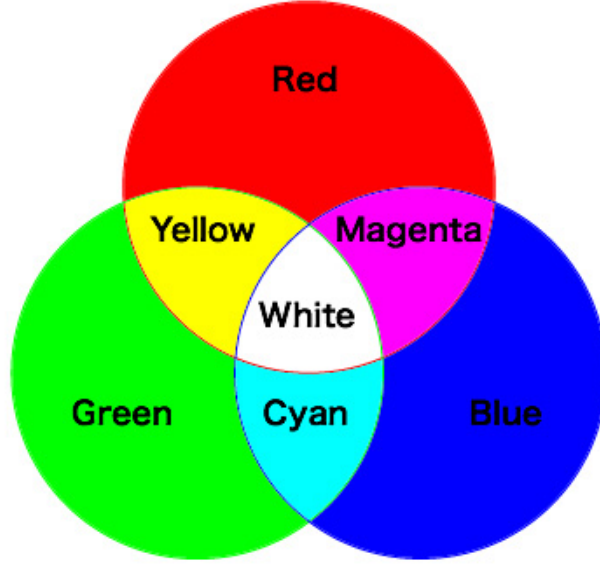
Şekil 3.8. Rengin aydınlığı

2.3.1. Toplamsal (Additive) Renk Evreni (RGB)

Teorik olarak ışıksal renk olarak adlandırılan RGB'nin karışımı ile spekturumda yer alan bütün renkler elde edilebilir ayrıca üç rengin eşit oranda karıştırılması ile beyaz renk elde edilmektedir, bu özelliğinden dolayı RGB renk sistemine toplamsal (additive) renk sistemi denilmektedir. Şekil 3.9'da görüldüğü gibi kırmızı, yeşil ve mavinin eşit oranda karışımı beyazı verir. (Uğur,2007;58)

RGB aydınlatmanın renk davranışlarını karakterize eder ve renk, ışık eklendiğinde sonuç elde edilir, bu özelliğinden dolayı belirli kaynaktan ışık yayan cihazlarda yaygın olarak kullanılır. Toplamsal renk ışıksal karışım metodu ile televizyon, monitör gibi cihazlarda renk üretiminde kullanılırken tarayıcı, dijital kamera gibi cihazlarda renk kayıt amacıyla kullanılmaktadır.

RGB renk metodu ile çalışan cihazlarda teknik ve teknolojik yetersizlikler yüzünden bütün renkler elde edilemez. (Özçilingir,2006;6)

Kaynak: <http://img454.imageshack.us/img454/1947/console09cfc6.gif>

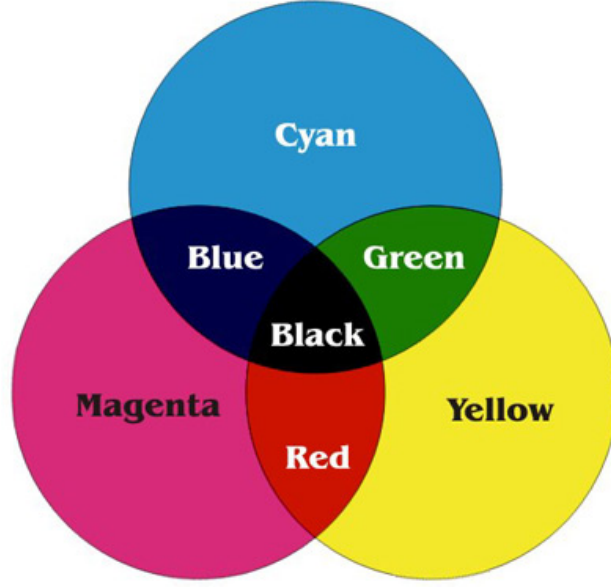
Şekil 3.9. Toplamsal renk evreni- RGB

2.3.2. Çıkarımsal (Subtractive) Renk Evreni (CMYK)

CMYK Renk Sistemi Cyan, Magenta, Yellow ve Siyah renklerden oluşur. Maddesel renkler olarak da bilinirler. CMY ikişerli birleşimiyle Işıksal renkler oluşur. Görülebilen spektrumda cyan kırmızının, magenta yeşilin ve sarı da mavinin zıddıdır. Çıkarımsal renk evresinde, toplamsal renk evresinin tam tersi bir sistem vardır. (Şekil.3.10.)

Çıkartmalı işlemde renkler, bir nesnedeki renk maddelerinin beyaz ışığın bazı dalga boylarını soğurup bazılarını yansıttığında görülür. Karışıma eklenen her yeni renk maddesi yansıyan ışıktan yeni dalga boylarını eksiltir ve renk giderek koyulaşır. Bu işlemi yaparken mürekkep olarak adlandırılan filtreler kullanılır. (Özçilingir,2006;5) Pigmentler ile oluşan mürekkep (çıkarımsal) renkler birbirleri ile ikişerli karıştırıldığında diğer tüm renkler elde edilir.

CMY renklerin tümü karıştırıldığında ışık çıkmasına yani siyah rengin oluşmasına neden olur bu yüzden bu renk evresine çıkarımsal renk evresi denilmiştir. (Uğur,2007;59)

Kaynak: <http://img454.imageshack.us/img454/1947/console09cfc6.gif>

Şekil 3.10. Çıkarımsal renk evreni- CMYK

4. BÖLÜM

TASARIMDA RENK KULLANIMI VE PRENSİPLERİ

4.1. Grafik Tasarımda Renk

Tasarım; bir model, kalıp ya da süsleme yapmak değildir. Bir tasarım kendi içinde bir yapıya ve bu yapı arkasında bir planlamaya sahip bulunmaktadır. Tasarlama eylemi oluşturulacak yapının organizasyonu ile ilgili her türlü faaliyeti içine almaktadır (Becer, 1999;32).

Tasarım çok boyutlu bir içeriğe sahiptir. Her görsel elemanın seçiliş, bir araya getiriliş, yerleştiriliş ve düzenlenişiyile önem kazandığı görülür. Tasarımın oluşturulurken kullanılan bütün görsel veriler belli kurallara göre şekillendirilmekte, bu oluşumun en önemli ve vazgeçilmez unsurlarından olan rengin seçimi de bu noktada önem kazanmaktadır. Tasarım sanatçısı kullanacağı renkleri seçerken, tasarımın bir bütün olduğu ve bir rengin tasarımdan veya diğer renklerden ayrı bir görsel unsur olarak fark ediliyor olmasını, avantajlarını ve dezavantajlarını tartarak kurmalıdır. Renk tasarımcının ifadelerini zenginleştirerek ona görüntü boyutunda yeni ufuklar açmaktadır. Doğada var olan sonsuz tonu aracılığıyla bizi kuşatan renkler kendini ifade etmeye çalışan insanın ilk günden beri yöneldiği bir malzemedir. (Kılıçkan,2004;25)

Tasarımcı, rengin fikirleri sembolize etme gücünden de yararlanır. Böylece çalışmasını anlam bakımından daha kuvvetli bir hale getirebilir. Tasarımda rengin işlevi dikkati çekmektir. Rengin veya renklerin dikkati çekebilmesi bazı olguları göz önüne almak gerekir örneği, nesnelerin grafikte en kolay kullanımı sahip oldukları doğal formlarının dışına çıkmadan yerine renk kontrastı sağlanarak dikkat çekilebilir. Akılda kalmasına yardımcı olmak için renkler arasında uyum oluşturulabilir. Hayali izlenimler yaratmak amacıyla renklerin insan psikolojisi üzerinde etkilerinden faydalanılabilir. Çekiciliği arttırmak için renk kombinasyonları oluşturulabilir veya renkler hedef kitlenin sosyo-kültürel durumlarına uygun seçimler yapılabilir.

4.2. Renk çemberi

Üç ana renk kırmızı, mavi, sarı merkez alınarak turuncu, yeşil ve morun ara renk olarak elde edilmesi ve kendi aralarında karıştırılarak ana ve ara renklerin gösterildiği dairesel yapıdır. (Şekil 4.1) Bunların arasında olmayan siyah ve beyaz su şekilde meydana gelir.

Bir cisim güneş ışığında depo olmuş renkleri, yansıtmayıp yutuyorsa siyah, eğer tümünü yansıtıyorsa beyaz olarak görünür. (Megep,2007;9).

Kaynak: <http://operatortaha.blogcu.com/renk-cemberi/10816846>

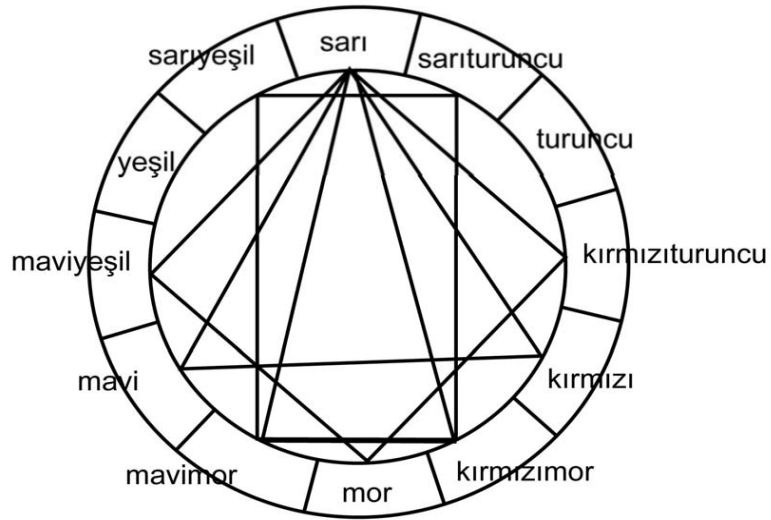
Şekil 4.1. On İkili Renk Çemberi

Renk armonisi ve renk kontrastlarını konusunu açıklayabilmek için on ikili renk çemberini bilmek gereklidir. Eşkenar üçgende, her ana rengin yerleştiği köşenin açığı, o ana rengin karşısındaki kenar üzerinde bulunan ara rengi göstermektedir. On ikili renk çemberini tam olarak oluşturabilmek için, ara renklerin oluşturduğu altıgenin dışındaki çember on ikiye bölünerek altıgenin köşelerindeki renkler bölümlere taşınır. Ancak kalan boşluklara ana ve ara renklerin karışımından elde edilen yeni ara renkler yerleştirilir. İşte bu renk, açığı çıktığı köşede bulunan ana rengin tamamlayıcısıdır. (Nuhoğlu,2006;34)

4.3. Renk Uyumu (Armoni)

Armoni, iki yada daha çok sayıdaki renklerin birlikteliklerinin uygunluk, ahenk ve bağdaşma etkisi, renklerin uyumu olarak nitelendirilebilir. Renk armonisi oluştururken renklerin düzenlenmesi bir uyum sorunu ise, bu uyumu yakalamaya çalışırken tekdüze, sıradan olmaması için farklı ton, değer, doygunluklara sahip renkleri bir arada kullanmak gerekmektedir. Her armoni, bir ana renk ve ona katılan bir ikinci, bir üçüncü renkten yapılır. Bu, büyük, daha küçük prensibin uygulanmasıdır. Bu prensip, yalnız renk konusunda değil, ahenk yaratılması gereken her çalışmada uygundur.

Tasarım yapacak kişinin rengin kullanımında renk uyumunu iyi bilinmesi gerektiği öncelikli bir konudur. Renk uyumu kesin sınırları olmayan bir kavramdır. Kişisel olarak farklılıklar gösterebilir. Renk uyumu ile ilgili teknik açıdan ilk çalışmayı 1961 yılında, ressam ve renk teorileri öğretmeni Johannes Itten, “Renk Teorisi” adlı eserini yayınladı. Burada, tonun üzerinde özellikle durarak, renkleri uyuşturma işlemini tanımladı. (Uğur,2007;293) Üç ana renk, cyan, magenta ve sarıdan yola çıkarak, 12 tonlu bir renk dairesi tasarladı ve bunlar arasındaki uyumu şematik olarak belirtmiştir. (Şekil 4.2.)

Kaynak: <http://operatortaha.blogcu.com/renk-cemberi/10816846>

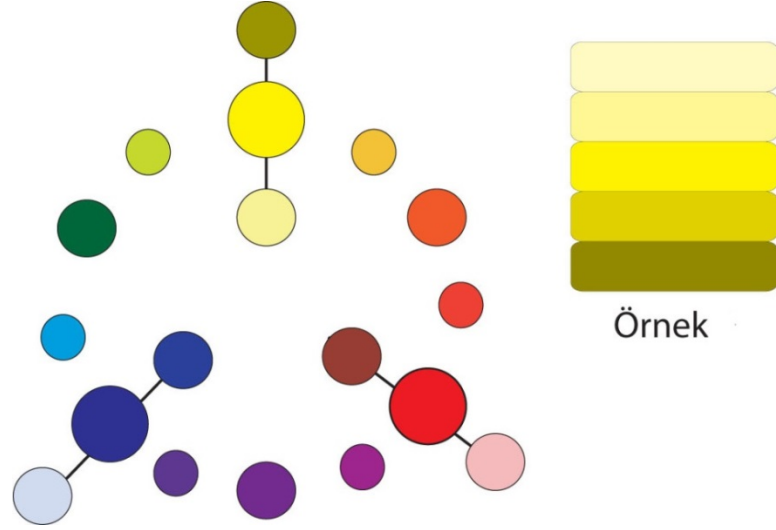
Şekil 4.2. Itten Renk Dairesi

İtten renk çemberi içinde bulunan üçgen ve dikdörtgenlerin ki bunlar renk dairesi içinde açıları bozulmadan istenildiği gibi döndürülebilir, uyumlu renkleri gösterdiğini söylemektedir. Genel olarak renkler arasındaki armonisi bir alt başlıkta açıklandığı gibidir.

4.3.1. Tek renk armonisi

Bir rengin armonisine denir. Bir rengin değişik renk tonlarının valörleriyle yapılır. Hakim renklerin koyusu ve açığı ara tonlar, bir renge başka bir renk karıştırmadan sadece siyahla koyularak, beyazla açarak valörlere böldükten sonra kullanmaktır. (Çağlarca, 1993, s.96).Örneğin; Sarının, açık sarı renkten, koyu sarı renge geçişte ara tonlar kullanılarak bu rengin armonisi elde edilir. (Şekil 4.3.)

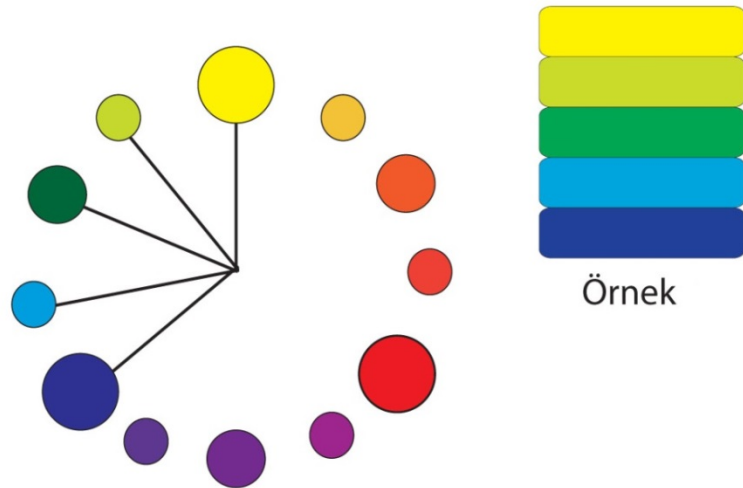

Kaynak: Zülfü

Şekil 4.3. Tek Renk Armonisi

4.3.2. Analog Renk Armonisi

Renk çemberinde birbirine komşu olan renklerin tercih edilmesiyle gerçekleştirilen renk armonisidir. Analog renkler yan yana geldiklerinde birbirlerinin güçlerini kırarlar ve yumuşak bir görünüm kazanırlar. Bu sayede gözü rahatsız etmeyecek yumuşak bir ahenk oluştururlar. Örneğin; ana renk olan maviden sarıya geçiş yapılırken iki ana rengin belirli oranda karıştırılarak sarı renge yumuşak geçiş sağlanabilir. (Şekil 4.4.)

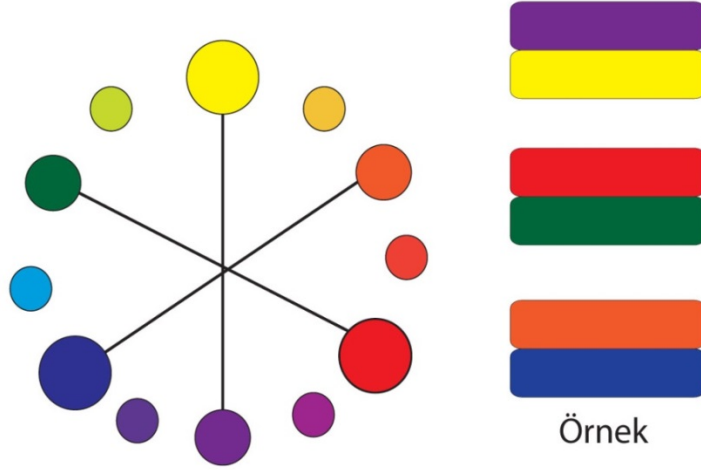

Kaynak: Zülfü

Şekil 4.4. Analog Renk Armonisi

4.3.3. Tamamlayıcı Renk Armonisi

Renk çemberinde birbirinin karşısında yer alan renklerin oluşturduğu armonidir. Bu renklere tamamlayıcı renkler denir. Aralarında çok yüksek kontrast vardır. İçinde renk taşıyan her hangi bir tasarımda, denge oluşturmak için, karşıt renkler kullanmak oldukça faydalıdır. Örneğin; ana renk olan kırmızının karşısında bulunan ana renk mavi ve sarının oluşturduğu ara renk yeşil kırmızının tamamlayıcı rengidir. (Şekil 4.5.)

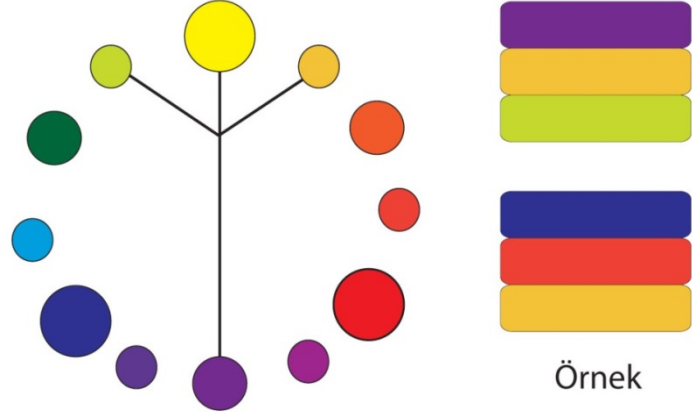

Kaynak: Zülfü

Şekil 4.5. Tamamlayıcı Renk Armonisi

4.3.4. Çapraz Tamamlayıcı Renk Armonisi

Renk çemberinde bir renkle birlikte, tamamlayıcı renginin (karşısındaki rengin) sağına ve soluna komşu olan renklerin birlikte kullanılması ile gerçekleştirilen renk armonisidir. Oldukça güzel sonuçlar vermektedir. Örneğin; ara renk olan mor rengin karşısında olan tamamlayıcı renk olan sarının mavi ile karışımından oluşan açık yeşil ve kırmızının karışımından oluşan açık turuncu renk çapraz tamamlayıcı rengidir. (Şekil 4.6.)

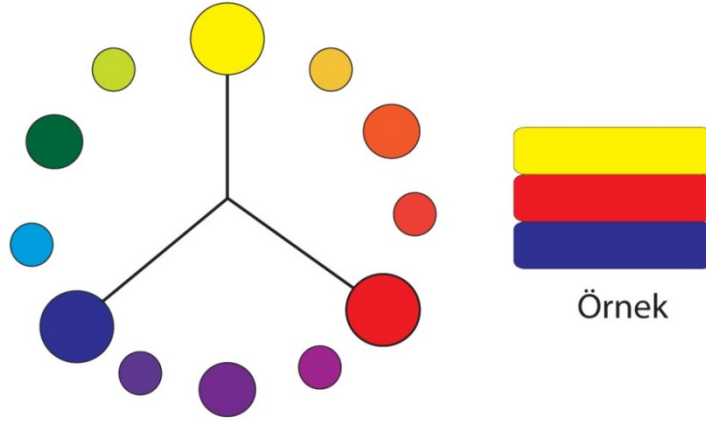

Kaynak: Zülfü

Şekil 4.6. Çapraz Tamamlayıcı Renk Armonisi

4.3.5. Üçlü Renk Armonisi

Renk çemberinde birbirine eşit uzaklıkta olan ve bir üçgen oluşturan 3 rengin birlikte kullanılmasıyla yaratılan renk armonisidir. Birbirine uyum içinde kullanılacak renkleri yaratmada en popüler armonidir. Örneğin; Üç çıkarımsal renk olan mavi, kırmızı ve sarı rengin oluşumu ile oluşan renk armonisidir. (Şekil 4.7.)

Kaynak: Zülfü

Şekil 4.7. Üçlü Renk Armonisi

4.4. Renk Kontrastları

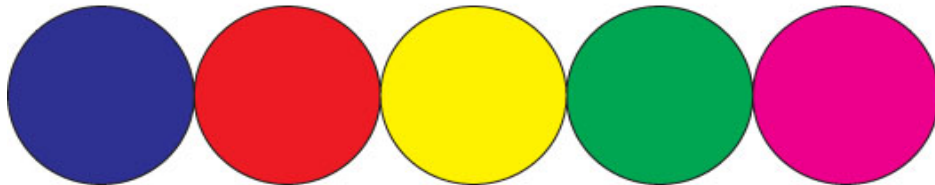
Birbirine kıyasla belirgin olarak ayrılan durumlara kontrast (zıtlık) denir. Beyaz ışık, güneş ışığı nesnelere üzerine tayf renkleri halinde, spektral olarak düşer ve böylece renkli bir doğa dünyası meydana gelir. Bu nesnelere üzerine düşen renkler, keyfi, gelişmiş güzel bir renk doğası meydana getirmez. (Tunalı, 1996;42).

Renkler birbirinden farklı niteliklere sahip oldukları için yan yana geldiklerinde farklı etkiler yaratmaktadırlar. Renklerin birbirinden ayrılan ve yer yer karşıtlıklar yaratan bu nitelikleri Itten önerdiği gibi kontrastlıklar konusunda ele alınmaktadır. Yan yana geldiklerinde birbirlerini iten ve göze rahatsızlık veren görüntünün yanında her bir renk diğerinin daha belirgin olmasına yardım eder, bunu sağlayan en önemli unsur renk çemberidir. Renk çemberinde birbirine karşılıklı olarak yer alan renklere kontrast renkler denir. Kontrast renkler yan yana kullanıldığında birbirlerinin kuvvetlerini artırır ve en yüksek kontrastlık bu durumda sağlanır. Bu renkler aynı zamanda tamamlayıcı (komplemanter) renklerdir. (Parramon,1997;20).

Johannes Itten (1888-1967), başarılı renk kombinasyonları için stratejiler bulup ve bu stratejileri geliştirerek renk kontrastı, renk dairesindeki renklerin en saf şekillerini kullanarak oluşturulabildiğini ortaya koymuştur. İki renk ile bir kontrast yaratırken örneğin karşı karşıya gelen iki renk kullanılabilir. Araştırmaları sonucu, tonların kontrast özelliklerini kullanarak 7 adet renk yerleştirme metodu bulmuştur. Bu kontrastlar ilgili oldukları tonların yoğunluğuna göre farklılık gösterir.

4.4.1. Yalın Renklerin Kontrastı

Yedi kontrast içerisinde en kolay olanıdır. Renkleri birbirleriyle karıştırmadan kullanarak saf renklerle bir yüzey oluşturma çabasına yalın renklerin kontrastı denir. Renklerin değerleri değiştirilmeden olduğu gibi kullanılır. (Bulduk,2005;10) Yani; yüzlerce kırmızı tonundan hangi kırmızı, kırmızı kavramını en çok niteliyorsa o kırmızı tonu için yalın kırmızı denecektir. Dolayısıyla sarı kırmızı mavi (üç ana renk) de en güçlü yalın renk kontrastıdır. Yalın renk kontrastı bu üç ana renkten uzaklaştıkça zıtlık ilişkileri de zayıflar. Örneğin; yeşil-turuncu-mor ana renklere göre daha az etkilidir. (Şekil 4.8).

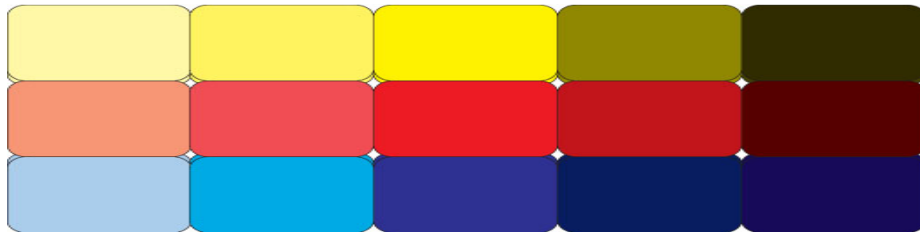

Kaynak: Zülfü

Şekil 4.8. Yalın Renk Kontrastı örneği

4.4.2. Açık - Koyu Kontrastı

İki renk farklı ışık değerleriyle yan yana geldiklerinde, renklerin değerleri ortaya çıkar. Yani, açık renk daha açık, koyu renk daha koyu olarak yansıma yapar. Buna açık-koyu kontrastı denir. Bu ilişkinin en keskin örneği siyah ve beyaz arasındaki ilişkidir. (Baykoçak,2006;32).‘Açık koyu zıtlığı ışığın gücü ile ilgili olduğundan, ışıklı ve ışiksiz renk tonları hangi biçimde olursa olsun yan yana geldiklerinde açık koyu ilişkisini oluşturabilirler. Beyazı en açık, siyahı en koyu olarak kabul edersek, tüm renkler ışık değeri açısından bu ikisinin arasında sonsuz sayıda genişleyebilen bir dizi oluşturabilirler (Şekil 4.9).

Kaynak: Zülfi

Şekil 4.9. Açık-Koyu Kontrastı örneği

4.4.3. Sıcak - Soğuk Kontrastı

Sıcak ve soğuk renklerin aynı çalışma üzerinde konuları gereği miktarları dengede tutulmak kaydıyla kullanılmalarına sıcak-soğuk kontrastı denilmektedir. Soğuk ve sıcak renkleri fiziksel olarak incelediğimizde; soğuk renkler prizma renk dizisinde düşük dalga boyuna sahiptirler, Sıcak renkler daha yüksek dalga boyuna sahiptirler. Renk spektrumunda kırmızı renkten mor renge doğru renkler soğumaktadır ve aynı zamanda dalga boyları da küçülmektedir.(Baykoçak,2006;33).‘Örneğin, kırmızının sahip olduğu dalga boyu 700 m iken morun dalga boyu 400 m’dir. Sıcak renklere uzaktan bakıldığında daha çabuk algılanırlar.(Şekil 4.10)

Kaynak: Zülfi

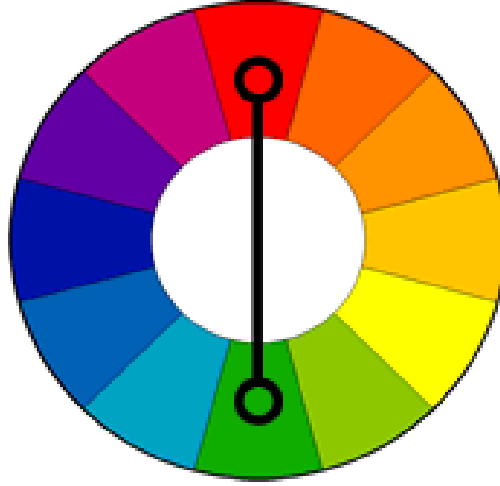
Şekil 4.10. Sıcak renklerle Soğuk Renklerin Kontrastı örneği

Renklerin sıcak ve soğuk olarak tanımlanması doğada karşılaştığımız sıcaklık-soğukluk kavramına dayanmaktadır. Doğada sıcak olarak bildiğimiz ateş, güneş gibi varlıklar bize sıcaklık duygusunu oluşturmakta ve psikolojik olarak kırmızı, sarı, turuncu renkleri de bize sıcak şeyleri hatırlatmaktadır. Soğuk renkler olan mavi, yeşil, mor, renkler bize denizleri, gölleri, ormanı hatırlatarak serinlik ve soğukluk hissi uyandırmaktadır.

4.4.4. Tamamlayıcı Kontrast

Kuramsal olarak, ışık halinde karıştırıldıklarında beyazı oluşturan ve boya olarak karıştırıldıklarında siyahı veren her hangi iki renk birbirinin tamamlayıcısıdır denir. Tamamlayıcı renklerin ilginç özellikleri vardır. Bir yandan birbirlerinin karşıtı olarak birbirlerini aydınlatırlar (şiddetlendirirler), öte yandan birleştiklerinde birbirlerini yok ederler (nötrleştirirler, grileştirirler) bu özelliğinden dolayı aralarında ortak özelliği en az olan renklerdir.

(Baykoçak,2006;34).‘İtten, renk dairesindeki karşılıklı renklerin tamamlayıcı renkler olduğunu söyler. Sarı-mor, mavi-turuncu, kırmızı-yeşil gibi. Bu çiftleri ayrıştırdığımızda her bileşiminde üç ana rengin de bulunduğunu görürüz. (Şekil 4.11)

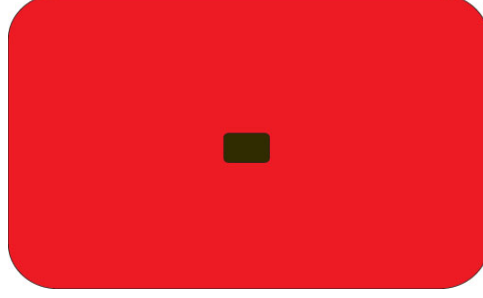
Kaynak: Zülfü

Şekil 4.11. Tamamlayıcı Renk Kontrastı örneği

4.4.5. Yanıltıcı Kontrast

Yanıltıcı kontrast, bir renge bakıldığında gözün sinirlerinin yorulması ve dengelenmesi için gördüğü rengin tamamlayıcısını araması ve tamamlayıcı renk yoksa gözün hayal ederek o rengi kendisinin yaratması olayıdır.

Meydana gelen tamamlayıcı renk, gözetleyenin gözünde hayali bir renk ortaya çıkarır, bu özelliğinden dolayı yanıtıcı renkler aynı zamanda tamamlayıcı renk kurallarını da içermektedir. (Bulduk,2005;14) Örneğin, zemin üzerine konan bir siyah nokta yeşile doğru kaymaktadır. Siyah nokta ne kadar nötr griye yakın olursa etki o kadar çok olmaktadır. (Şekil 4.12)

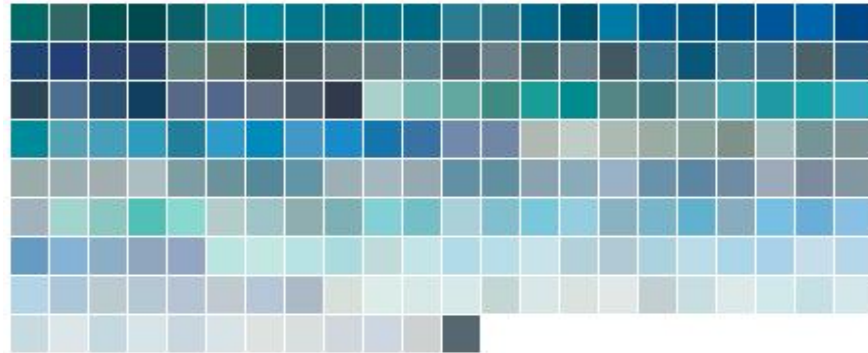

Kaynak: Zülfü

Şekil 4.12. Yanıtıcı Renk Kontras örneği

4.4.6. Kalite Kontrastı

Bir rengin en ışıklı görüntüsünden başlayarak koyulaşmaya doğru götürülürken veya koyudan açığa doğru getirilirken elde edilecek ara tonlar oluşmaktadır. Işık şiddeti yüksek renkle ışık şiddeti olmayan gri nüanslı renklerin bir arada kullanılmasına kalite kontrastı denir. (Bulduk,2005;17) Bir renk, ışığı azaltılmış kaliteleri ile birlikte kullanıldığında daha ışıklı hale gelir. Renk ışık aldıkça öne çıkar, ışık azaldıkça yüzeyde daha geri plana düşer. Bir renk yanında durduğu renge göre daha ışıklı veya daha mat olduğuna karar verilir. Örneğin ışıklı bir mavi mat bir mavi içinde yer almalıdır çünkü başka bir mat renkte yer aldığında sıcak soğuk kontrastı ortaya çıkar.(Şekil 4.13)

Kaynak: Zülfü

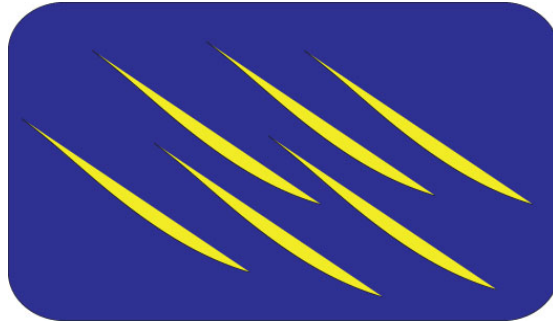
Şekil 4.13. Mavi renk kalite kontrast örneği

4.4.7. Miktar Kontrastı

Miktar kontrastı iki veya daha fazla renk lekesinin yüzey üzerinde alan olarak birbirlerine oranla büyüklüğüne bağlıdır. Kullanılan renkler ölçülü olarak dengelenir. Kullanılan renklerden birinin oranı farklılaşınca renklerden biri dikkati çeker ve uyum bozulur. Ortaya çıkan renk lekenin büyüklüğüne ve şiddetine göre etkisini artırır. Buna miktar kontrastı denir.

(Bulduk,2005;18)

Rengin etki gücünü belirleyen iki etken vardır, birincisi rengin ışık gücü ve ikincisi rengin kapladığı alandır. Miktar kontrastında amaç kullanılan iki zıt rengin ışıkları ve kapladıkları alan göz önüne alınarak dengeyi sağlamaktır. Örneğin; sarı ile mor renkleri farklı ışık gücüne sahip oldukları için eşit alanlar kapladığında hiçbir eşitlik sağlanamaz. Dengeyi sağlamak için sarı rengin kapladığı alan küçültülüp mor renk alanının büyütülmesi gerekir. (Şekil 4.14)

Kaynak: Zülfü

Şekil 4.14. Miktar Kontrastı örneği

4.5. Renklerin Psikoloji

Renklerin fiziksel özellikleri ve psikolojik etkileri sanatta, bilimde ve günlük yaşantının her parçasında görsel bir iletişim kurmayı sağlar. Renklerin, insan duyguları üzerindeki etkilerine ilişkin çeşitli deneyler yapılmıştır. Örneğin; Amerikan uçak şirketinin yetkilileri, uçaklarda yaptıkları yeni renk düzenlemesinin kazançları üzerindeki ani etkisi karşısında şaşkına dönmüşlerdir. İlk başta ortasında kırmızı şeritler olan kahverengi koltuklar kullanan bu şirketlerin, yeşil ve pastel mavi gibi rahatlatıcı renkleri tercih etmelerinin ardından bilet satışlarında kayda değer bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine yapılan araştırma sonucunda, kapalı ortamlarda kahverengi ve kırmızı rengin insanların içini bulandırdığı ortaya konulmuştur.

Artık günümüzde, beyazın kırmızıyı belirginleştirdiği kırmızının iştahı arttırdığı, turuncunun yeme isteği doğurduğunu, fast-food işletmecilerin birçoğu farkına varmıştır. (Artut, 1990;11).

Her insanın düşüncelerine, duygularına, gereksinimlerine, fiziksel yapısına ve mizacına uygun bir renk dünyası vardır. Renklerle ilgili beğeniler kişiler hakkında fikir verirler, insanlar farkına varmadan renklerden etkilenirler. İnsanların renkler konusuna ortak fikirleri olmakla birlikte bir renge karşı yaklaşımları, her insanda farklılık gösterebilir. İnsanların sevdikleri renkler, sevmedikleri renkler bulunduğu gibi, renklerin insanları ne açıdan etkilediği de üzerinde düşünölmeye değer bir konudur.(Arda,1999;26-27).

İnsanın çok defa tam tatmin edici bir bilimsel sebebi bulunmamasına rağmen renk konusundaki akılda oluşan psikolojik değişimleri, genel olarak, kişilik yapılarına, geçmişteki ilişkiler ve etkilere, Şartlanmış reflekslere, geleneklere, moda ve mensubu bulunulan coğrafi bölgelere göre değişim gösterdiği gözlenmiştir. (Gürer, 1990;15). Tasarımcılar yapılacak bir tasarımın hazırlığına başlarken biriktirmiş oldukları bilgileri, deneyimleri, düşünceleri, tekniklerini ve duygularını eserlerin konusu dikkate alarak meydana getirirken dikkat emesi gereken en önemli konuların başında rengin psikolojik etkileri yer almaktadır. Rengin psikolojik nedenlerinin önemli olmasının en önemli nedeni insanın isteği dışında beyinde gerçekleşen bir olgu olmasıdır.

4.5.1. Kırmızı Renk

Kırmızı renk skalasında titreşimi en kuvvetli en dinamik olan renktir. Enerjisi çok kuvvetli olan kırmızının bizlere aşladığı en önemli duygu, sıcaklık, aşk, heyecan ve bir an önce harekete geçme isteğidir. Ayrıca bu renk doğada en çok gül ve ateşi çağrıştırır. Kırmızı, heyecan ve titreşim yarattığından bir çok ülkenin bayraklarında tercih nedeni olarak görölmekte, hız özelliğiyle öne çıkan otomobillerde özellikle kırmızı rengin tercih edilmesi bu renge örnek verilebilir (Artut, 1990;25). Bunun yanı sıra, günümüzde uzun yıllardır kanı çağrıştırması nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti bayrağında kullanılmaktadır. (Şekil 4.15.)

Kaynak: <http://www.oskarbayrak.com/urunler/08d98BAYRAK.jpg>

Şekil 4.15. Kırmızı Renk Kullanımı

Negatif etkisinde ise; kırmızı renk dışa dönük özelliklere sahip sıcak bir renkten, insanlara hayat ve enerji verdiği gibi, kalabalık, umursamazlık, inatçılık halleri, çabuk ve ince titreşimlere sahip olduğundan çoğu defada, kızgınlık ve saldırganlık sık rastlanan belirginlikleri arasında yer alır.

Bazı toplumlar kırmızıyı yurtseverlik duygularını kamçılayan, bazıları eşitlik ve özgürlük sembolü olarak kabul etmişlerdir. Bazı toplumarda ise saltanatın ve iktidarın simgesi olarak kabul edildiğinden asilzadelerin, generallerin, hanların, imparatorların ve padişahların rengi olmuştur. En üst din adamları da bu rengi tercih etmişlerdir. Bu yüzden imparatorlar genellikle kırmızı giysiler içinde olduklarından, sıradan insanların bu rengi kullanmalarını yasaklamışlardır (Arda, 1999;30).

4.5.2. Turuncu Renk

Turuncu renk sıcak renklerden biridir. Kırmızı ve sarı rengin karıştırılması ile elde edilir, canlı ve sıcak bir renktir ve merkezden dışarı doğru bir hareketi ifade eder. Titreşimi kırmızıdan daha azdır. Güneşin parlaklık ve sıcaklık hissini verir. Yaşama sevincinin ve eğlenceye düşkünlüğün rengidir. Kırmızıya yakın olan turuncu renk daha hareketli ve sıcaktır. Turuncu, kahverengiye doğru yaklaştıkça toprak rengine dönmeye başlar. Bu da insanda dünyevi duygular uyandırır. İşte o zaman bir ciddilik, düzgünlük, dayanıklılık ve metanet sembolüdür. İnsanın iç dünyasında bir pişmanlık ve hüznün duygusu yaratır. (Yılmaz;1991;24)

Turuncu kırmızıyla benzer özelliklere sahip olmasına rağmen. saf halinin yanı sıra açık tonlarıyla ve gölgeli tonlarıyla da sevilme ve kullanılmaktadır Ayrıca olgunluğu ve durağanlığıyla da kırmızıdan daha az iddialıdır. (Resim 4.1)

Kaynak: <http://marina.fantasya.com.br/imagens/elas.jpg>

Resim 4.1. Tasarımda Turuncu Renk Kullanımı

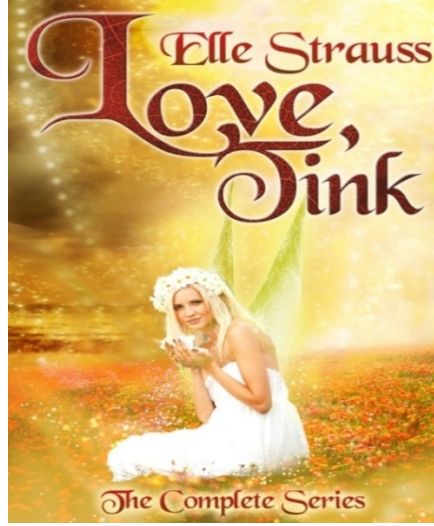
Negatif etkisinde turuncu, ezici ve üstün olma duyguları en belirginidir. Çoğu zaman gösteriş meraklıların rengi turuncudur. Turuncu kişilerde, zaman zaman durgunluk, hareketsizlik, melankoli, üzüntü görünümü ve ümitlerin yıkılması ve yıkıcılığa yol açar. (Sun, 1994;59)

4.5.3. Sarı Renk

Renk skalasında dalga boyu büyüklüğü olarak üçüncü sırada yer alır, sarı sıcak renklerden biridir. Sarı, aydınlığın, güneşin ve ateşin rengi olarak renklerin en açığı, en sıcak, en ateşlisi, en fazla genleşebilenidir. (Resim 4.2)

Günüşiği ve enerji zekâyı uyarır. Güneşin rengi olduğu için kişinin günlük hayatına hâkim olan renktir. Özellikle açık sarı kişiye huzur verir. Morali bozuk olan kişiler sarı rengin hakim olduğu ortamlarda kendilerini gevşemiş ve hafiflemiş hissederler. Sarı zeka incelik ve pratiklikle ilgilidir. Hüzün ve özlemin rengi olan sarıyı son baharın tüm hüzünlü günlerinde görmek mümkündür. (Nuhoglu.2006;84)

Göze çarpan ve diğer renklerden kolayca ayırt edilebilen sarı aynı zamanda zekânın da rengi olarak bilinmektedir. Sarının dikkat çekiciliği ve ayırt edilebilme özelliklerinden ötürü, güvenlikle ilgili birçok alan, vurgulanması ve göze çarpması istenilen her noktada sarı, birçok renkten daha fazla kullanılır. Dolayısıyla bu renk, az ışıklı, geniş ve kapalı ortamlar için ideal bir renk olmaktadır.

Kaynak: <http://kordugumhayaller.blogspot.com/love-tink-strauss.html>

Resim 4.2. Tasarımda Sarı Renk Kullanımı

Altın sarısı iyilik ifadesidir ve yükseliş anlamında kullanılmıştır. Bazı toplumlarda sonsuza dek yaşamı simgelemiştir. Çinlilere göre ise sarı, asaleti simgelemektedir, Tibet'te ise kutsal renk kabul edilmiştir, altın parlaklığını asla yitirmez, her zaman temiz ve katıksızdır. Sarı rengin olumsuz özelliği, yıkıcılığa yol açabilmesidir. Aldatma, ikiyüzlülük kindarlık negatif yönlerinin en haşinleri arasında yer alır. Derin bir karamsarlığa, zihinsel depresyona sebep olabilecek özellikleri de bünyesinde taşır. (Sun, 1994;53-54)

4.5.4. Yeşil Renk

Yeşil sarı ile mavinin iyi dengelenmiş karışımları ile elde edilir. Bu karışımda sıcak renkleri soğutmaya yönelik bir girişim sonucu ortaya çıkar. Yeşili meydana getiren sarı ve mavinin karışımından ortaya çıkar. Mavinin dinginliğini, sarının canlılığını bünyesinde barındırır. İçinde mavinin yoğunluğu arttığı zaman soğuk bir etki bırakan, sarı daha etkin olduğunda ise sıcaklık hissi veren bir renktir. Uygun bir tonu bulunduğu yeşil dinlendirici bir renktir. Gençliğin, diriliğin sembolü olarak da düşünülür. (Resim 4.3)

Doğanın simgesi olan yeşil, yaşama umudunu simgeler. Genel anlamda, parayı, sansı, finansal alanda başarıyı, bereketliliği, is birlikteliğini ve hasadı temsil eder. Güven, koruma duyguları, uygun karar ortamı ve eşitlik sağlar. Bu yüzden bankalar için en çok kullanılan iki renkten biridir.

Hastanelerde rahatlatıcı özelliği ile kullanılır. Tabiatı en çok hatırlatan renktir. Yeşil alanlarda insanların daha az mide rahatsızlığı çektiği saptanmıştır.

Kaynak: http://www.kitapgalerisi.com/Hayat-Okulu-Kitaplari-6-Kitaplik_158147_5.jpg

Resim 4.3.Tasarımda Yeşil Renk Kullanımı

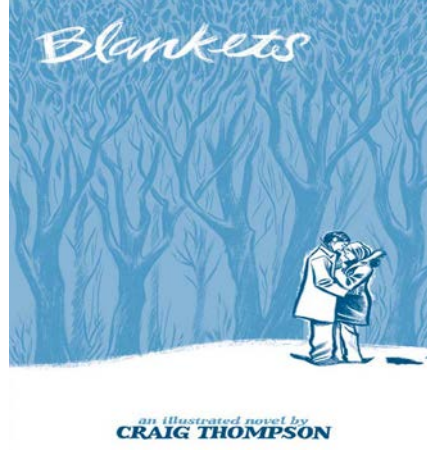
Serinleten, temizleyen ve rahatlatan bir renk olan yeşil, inancın, esenliğin, tinsel ve maddi zenginliğin, kurtuluşun ve ahret mutluluğunun simgesi olarak Müslümanlıkta en kutsal renk sayılır ve tüm olumlu yan anlamlarıyla değer kazanmıştır. Batı kültüründe ise dini anıtlarda, mezarlarda kutsanan bir renk olmakla birlikte, kiliselerdeki vitraylarda teni ve gözü yeşil olan kötü şeytanın rengidir. Dolayısıyla uğursuz, sakınılması gereken tehlikeli bir renk olarak algılanmıştır. (Nuhoglu. 2006;94)

4.5.5. Mavi Renk

Ana renklerden biri olan mavi soğuk renklerden biridir. Mavi, insanda huzur ve mutluluk vererek, düşünme, rahat bir ortamda çalışma olanağı sağlamakla birlikte, temizlik, rahatlık, sükunet ve dinlendirici bir etki yaratır. Mavi, ruh gibi uçucu bir renk, nihayetsiz ve sınırsız atmosferi ifade eder.” Ayrıca “mavi insanda düşünme, karar verme ve yaratıcı fikirlerin doğmasına yardımcı olur. (Yılmaz,1991;29)

Mavi renk gökyüzünün, denizin, sonsuzluğun ve su elementinin simgesidir. Okyanus, uyku, alacakaranlık ve gökyüzünü sembolize eder. Açık mavi, anlayış, sağlık, barış, mutluluk, ruhani uyanıklık sabır ve mantık temsil ederken, koyu mavi, depresyon aksilik, talihsizlik ve düşüncesize hareketi sembolize eder. (Resim 4.4)

Mavi özellikle lacivert tonu kozmik bir renk olarak kabul edilir. Sonsuzluğu, otoriteyi, verimliliği çağırıştırır. O yüzden dünyadaki firmalardan çoğu logolarında maviyi kullanırlar. Uluslar arası toplantılarda tüm devlet başkanları lacivert takım elbise giyerler.

Kaynak: <http://www.popcrunch.com/wp-content/uploads/blankets-book-cover.jpg>

Resim 4.4.Tasarımda Mavi Renk Kullanımı

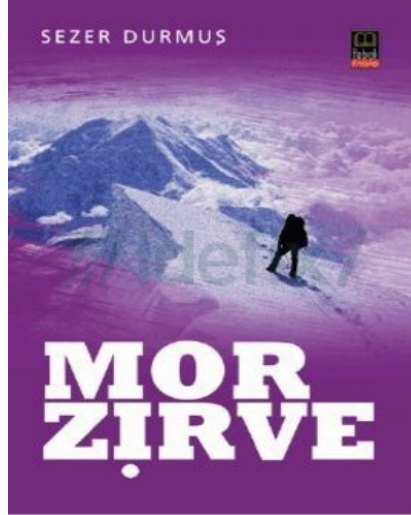
Ortadoğu'da şeytanı kovmak için, bazı evlerin kapıları maviye boyanmaktadır. Arap ülkeleri, mavinin kan akışını yavaşlattığına inanmaktadır, bu yüzden nazar boncuğu mavi renktir. Çin'de ölümsüzlüğün rengi olan mavi batıda ise intiharları azaltmak için köprü ayaklarını maviye boyamaktadırlar. Mavinin olumsuz tesiri ise kayıtsızlık ve soğukluktur

4.5.6. Mor

Mor, renk skalasında en küçük dalga boyuna sahip olan soğuk renklerden biridir. Kırmızı ile mavinin karışımıyla elde edilen mor, kolay tatmin olmayan, güç beğenenlerin rengidir ve tuhaflığı, acayıplığı, eksantrikliği, ayrışıklığı yaratıcılık, doğurganlık, neşe, şeytanlık, ölüm ve seksi simgeler. (Resim 4.5)

Mor lüksün, zenginliğin ve gelişmişliğin rengidir. Kraliyet rengi olarak tanımlana mor, tarihte, yüksek sınıfların, saray mensuplarının daima kullandıkları renktir. Hıristiyanlıkta, zamanla piskoposların giysilerinin bu renkte olması ile mor, ağırbaşlı, ciddi ve saygınlık uyandıran değerler kazanmıştır.

Renkler skalasında zıddı olan sarının tamamlayıcısı olarak yer alan mor, İsa'nın çarmıha gerildiği gün giydiği giysinin rengidir ve kurban edilerek yeniden yaratılacağını göstergesidir. (Tokgöz,2010;61)

Kaynak: http://edebiyatdefteri.com/resim/kitap/mor_3280_50823.jpg

Resim 4.5.Tasarımda Mor Renk Kullanımı

İsa'nın çektiği acıları simgeleyen bu renk merasimlerinde tabutun üzerine serilen örtünün rengi olarak yası, matemi, ölümü çağrıştırır. Mor'da hastalık, bitkinlik, işkence, kontrolsüz kuvvet ve hüznü bir yanı vardır.

4.5.7. Beyaz Renk

Tüm renklerin ışık birleşmesiyle oluşan beyaz, temizliği, masumiyete temsil eder. Birleştirici, bütünleyici özelliğiyle, tüm ışınları yansıtan tek renktir. (Resim 4.6) Renk skalasının bir diğer ucunda olan beyaz, kimi zaman var olmayı, kimi zamanda tüm renklerin bileşimini simgeler. Böylece bazen yaşamın başlangıcında bazen de yaşamın sonunda yer alarak ideal değeri olan bir renk olarak ortaya çıkar. Bu yönüyle beyaz bir geçiş rengidir (Mennan, 2002, s.80).

Beyaz, tüm renkleri barındırdığı gibi, tüm karışımlara da elverişlidir. Beyaz renk istikrar ve saflığı temsil etmektedir. Doktor ve hemşire kıyafetlerinde bu yüzden tercih edilmektedir. Bazı politikacılar bu rengi dürüst ve şaibesiz imajı oluşturmak için kasıtlı olarak kullanmaktadırlar.

Kaynak:<http://3.bp.blogspot.com/-gAKWEuz6Gw/TsYyqXCBQ7yznQP46W7s/s320/chanel.jpg>

Resim 4.6.Tasarımda Beyaz Renk Kullanımı

Beyaz saflığı ve iyiliği simgeleyen bir renktir. Işığın sembolüdür; masumiyeti ve saflığı, barışçıl, uzlaşmacı, doğrucu ve rahat davranmayı simgelemektedir. Farklı kültürlere göre beyaz; Mısır uygarlığında beyaz zenginliği mutluluğu simgeler. Afrika'da ise ölümlerin rengidir. Aynı zamanda ölümleri uzaklaştırmaya yarar. Hindistan'da cenaze merasimlerinin rengidir. Asya'nın bir çok ülkesinde yine cenaze törenlerindeki çelenklerin rengidir.

4.5.8. Siyah Renk

Renk değil renksizliktir. Kuramsal olarak tüm renklerin boyasal karışımıdır. Siyah, ışığı yok ettiği için algıyı dağıtan unsurların etkisini en aza indiren ve dolayısıyla konsantrasyon sağlamakta kolaylığıyla da tanınan bir renktir. (Resim 4.7) Siyah her ne kadar ağırbaşlılığın ve soyluluğun ifadesi olsa bile şaşkınlığın karışıklığın, üzüntünün, kaybetmenin ve yas tutmanın da rengi olmuştur.

Korku ve umutsuzluğun yanı sıra ölümü de çağrıştıran siyahı, hırslı, inatçı ve şartları zorlayan insanlar sevmektedirler. Var olma ve başkaldırışın rengi olarak ifade edilen siyah, gücü ve tutkuyu da temsil etmektedir. Bu nedenle tüm makam arabaları veya güç simgesi olan araçlar siyahtır.

Kaynak: <http://begumblog.files.wordpress.com/2009/07/midnightsunkapaklari-2.png?w=500>

Resim 4.7. Tasarımda Siyah Renk Kullanımı

Siyah duyguları bastırıcı, hapsedici bir etkiye sahiptir. Çevreye ve topluma kapalıdır. Sırlarla dolu, gizemli bir kişiliğe uyar. Kimsenin elde etmek istemediği, herkesin kaçındığı bir enerji, karşı koyma reddetme eğilimi hiçbir renkte böylesine güçlü değildir. Başkaldırı ve isyan duygusunu fazlaca hissettiren bir ifadesi vardır. Hoşgörü ve uzlaşmacı, pazarlıkçı asla değildir (Yılmaz, 1991, s.41). Hristiyanlıkta ve İslam'da dinsel bir öge olarak gelişmeyen durağan değerleri, mutlak devinimsizliği, yani ölümü simgeler. Kuran'a ve Mevlana'ya göre ise siyah, tüm öteki renklerin vardığı yer olan mutlak renktir.

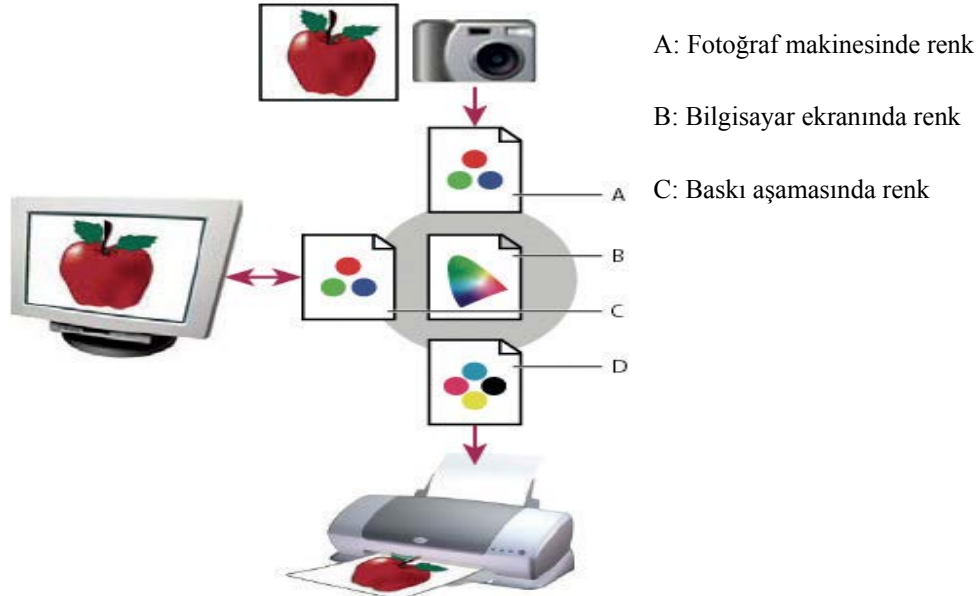
5. BÖLÜM

RENGİN TASARIM VE BASKI İŞLEM SÜRECİ

5.1. Rengin Tasarım Süreci

Fotoğraf makineleri ve tarayıcılar ile başlayan grafik tasarım süreci renk ayrımı yapılmış film çıkışlarını hazırlaması ve montajlanması yada dijital makineler kullanarak direk baskının gerçekleşmesi için görüntünün aktarıldığı baskı makinesinde kullanılan kalıp üzerine görüntüyü aktarması ile son bulan süreç baskı öncesi hazırlık sürecidir. (Uğur,2007;69)

Grafik tasarımcının tasarım öğeleri, tasarım ilkelerine uygun olarak renk kurallarına uygun olarak renklendirdiği tasarımı baskıya hazırlarken belirli işlem basamaklarını sırasıyla uygulaması gerekmektedir. Tasarımda kullanılan fotoğraflar, yazı karakterleri, kros çizgileri, çizgi kalınlıkları, tram değerleri, katlama ve kesim çizgileri grafik tasarımcı tarafından kontrol edilerek ve belli ölçütlere göre oluşturulmaktadır. Tasarım aşaması bittikten sonra renk ayrımı, işin forma hesabı, kağıt seçiminin yapılması ve tasarımı biten işin basım atölyesine teslimi ile baskı öncesi hazırlık süreci son bulur. Bu aşamalarda önemli, olan orijinal renkler ile elde edilmesi istenilen renkler arasında en az görüntü kaybı ile sürecin tamamlanmasıdır. (Şekil 5.1)

Kaynak: <https://www.matbuu.com/yarim/ne-nedir/renk-ayrimi>

Resim 5.1.Rengin Baskı İşlem Süreci

Renk ayarları yapılarak bilgisayara aktarılan görüntünün kalıba aktarılacak şekilde getirilmesi için günümüzde CTP (Computer to Plate) teknolojisi kullanılmaktadır. Bu yöntem sayesinde bilgisayarda tamamlanan ve baskı aşamasına aktarılması istenen tasarımın direk olarak baskı makinesinde görüntüyü oluşturan kalıp üzerine aktarılmasını sağlar.

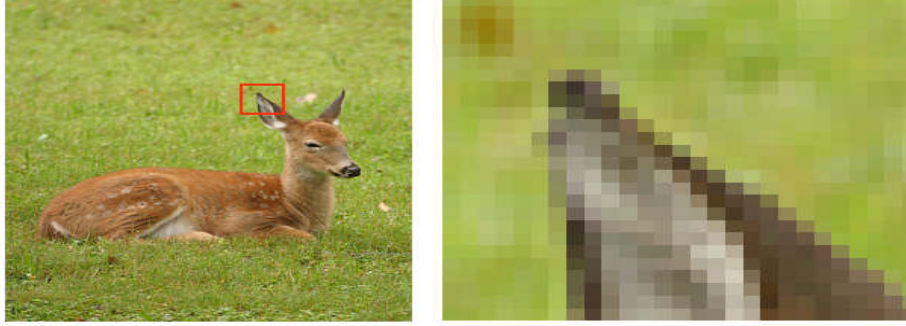
Bilgisayara aktarılan görüntünün dijital ortamda renkli olarak görülmesi, düzenlenmesi, masaüstü yayıncılık bünyesinde renk ayrımı, tramlaması ve renk düzeltmeleri yapılması sürecinde renk değerlerindeki kaybı engellemek için kullanılan çeşitli program ve yöntemler bulunmaktadır. Grafik tasarımcı tasarımı baskıya hazırlama aşamasında bu yöntemleri uygulamadığı takdirde görüntüyü istenilen şekilde meydana getiremez. (Sağlam.2010;74)

5.1.1. Dijital Görüntünün Oluşturulması

Dijital ortamda görüntüyü oluşturan nokta sayısıdır. Uzunluk biriminde birbirinden ayırt edilebilen nokta sayısıdır. Çözünürlük hesaplarında uzunluk birimi olarak inç veya santimetre kullanılır. Bir inç = 25,4 mm veya 2.54 cm, basit hesaplarda 2.5 cm değerini kullanılabilir. Resmin bilgisayara aktarılması çok önemli bir işlemdir.

Teknik açıdan dijital görüntünün baskı aşamasına hazırlığı ilk olarak tarama işlemi ile başlar. Burada dikkat edilecek ilk nokta tarama çözünürlüğüdür (rezülasyon). Görüntünün taşıyacağı özellikler ve renk değerlerindeki değişimler bu aşamada belirlenir. Sonucun kaliteli olması için işlemin doğru yapılması gerekmektedir. Tarama çözünürlüğü verilirken büyütme ve küçültme oranlarında göz önüne alınır. $Tarama\ Çözünürlüğü = Tram\ Sıklığı \times Kalite\ Faktörü \times Büyültme-küçültme\ oranı$ ile belirlenmektedir. (Sağlam.2010;88)

Dijital ortama aktarılan görüntünün ekran üzerinde görünmesini sağlayan birim piksel/inch veya piksel/cm olarak ekran çözünürlüğünü oluşturur ve ppi olarak isimlendirilirler. Dijital görüntülerinin oluşmasını sağlayan piksel kare şeklindedir ve yan yana gelmeleri ile görüntü meydana gelmektedir. Görüntü boyutu bu nedenle bilgisayar için hep piksel olarak hesaplanmaktadır. Kesme, yapııştırma, montaj gibi işlemlerde bilgisayar görüntünün piksel olarak değerini dikkate alır. (Resim 5.2.)
Örneğin; eninde 2, boyunda 3 piksel olan bir görüntüde toplam $2 \times 3 = 6$ piksel vardır.

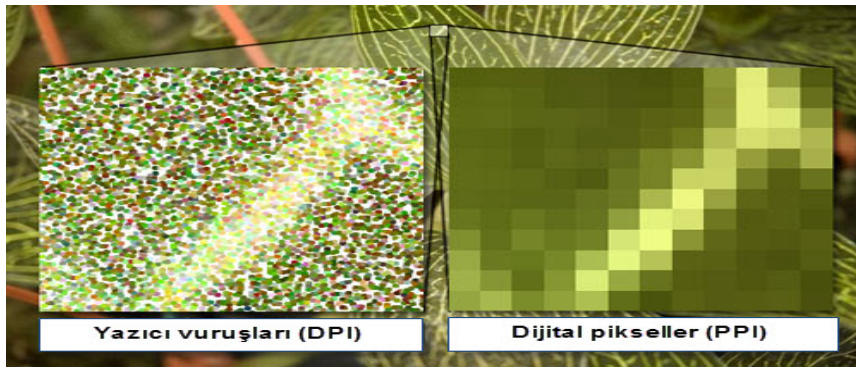

Kaynak: http://cdn.teknolojioku.com/data/news/1/1355663564_piksel.jpg

Resim 5.2. Ekranda Görüntü Oluşumu

Dijital ekranda görüntünün kalitesi piksel değerine bağlıdır. Piksel değeri ne kadar yüksek olursa görüntü kalitesi o kadar iyi olur çünkü ekranda bulunan görüntü ekrandaki boyutu sadece eninde ve boyunda bulunan piksel sayısından etkilenir. (Sağlam.2010;86)

Ekran üzerindeki görüntüyü baskı makinelerine gönderebilmek ve orijinal ile karşılaştırmak için görüntünün film veya kağıt üzerine çıktısının alınması gerekir. Çıktı aygıtlarında görüntü kalitesini etkileyen çözünürlük ise dpi (dot per inch) denilir. (Resim 5.3.) Dpi ekranda tasarlanan görüntünün kağıt üzerine aktarılırken çıktı cihazlarının kağıt üzerinde bir inç üzerine aktaracağı tram sayısını ifade eder.

Kaynak: Uğur, E. (2007) “ Renk bilgisi ve renk yönetimi” Kuş Bakışı Yayın Evi İstanbul

Resim 5.3. DPI ve PPI Çözünürlüklü Görüntü

Dijital ortamda hazırlanan çalışmalar bilgisayarlar tarafından PostScript sayfa diline çevrilir. Bu dil sayfa üzerinde işlem yapılacak yerleri, (x,y koordinatları ve algoritmalar gibi) matematiksel ifadeler ile belirler. Daha sonra bu matematiksel formüller RIP tarafından çevrilir.

RIP (Raster Image Proseser) ise ekran üzerinde bulunan (PostScript) yazı ve resimleri çıkışlarının alına bilmesi için çözünürlüklü (bitmap) grafiklere çeviren donanım ya da yazılımdır. Böylelikle ekran üzerinde oluşturulan görüntü kullanılan

cihazların renk değerlerini algılaması için çevrildikten sonra lazer yazıcı sayfayı algılayarak oluşturulacak görüntünün her piksel değerini trama çevirerek kağıt üzerine aktarıp dijital görüntünün sürecini sonlandırmasını sağlar. (Sağlam.2010;89)

5.1.1.1. Piksel Tabanlı programlar

Piksel bazlı programlara resim işleme ve tarama programları bir görüntü üzerindeki renk düzeltmeleri, grafik efekt ve illüstrasyon uygulamaları ve rötuş işlemleri yapabildiğimiz bilgisayar ortamına aktarılmasını sağlayan programlardır. Photoshop, Image Ready bu programlara örnek verilebilir. Piksel kare veya dikdörtgen şeklinde olup görüntünün en küçük birimidir. Dijital görüntüler yan yana gelen piksel topluluğundan oluşmaktadır. (Baykoçak,2006;21)

Dijital görüntü, imgenin enine ve boyuna bulunan piksel sayısı ile tanımlanır. Kapladığı alan ne olursa olsun görüntü birimi olan her piksel sadece tek bir renk içerebilir, ekran üzerindeki her piksel 3 rengin karışmasıyla renk verir. Bu, renkler sarı, mavi ve kırmızıdır (RGB). Bir pikselde görüntülenebilen renk adedine renk derinliği denir. Buna aynı zamanda bit derinliği de denir; çünkü renk derinliği bit cinsinden ölçülür. Bir pikselde daha fazla bit kullanılırsa o pikselin vereceği renk kalitesi ve detayı daha fazla ve güzel olacaktır. (Şekil 5.1)

Kaynak: <http://www.teknovadi.com/wp-content/uploads/2011/01/piksel-cozunurluk.jpg>

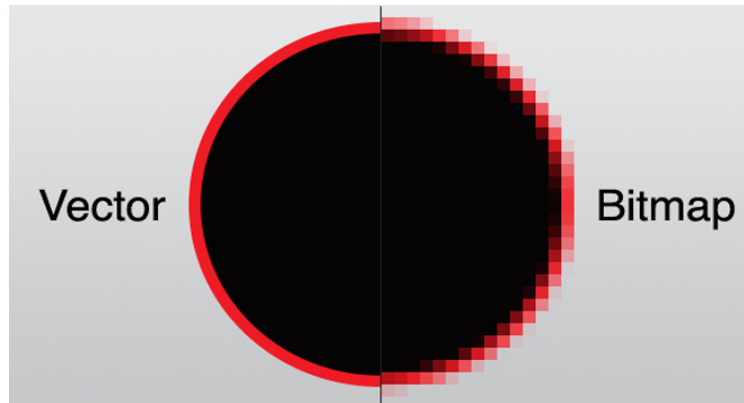
Şekil 5.1.Pikselli Görüntü

Görüntünün kalitesi ne kadar yüksek olursa başka bir deyişle bit kullanımı arttıkça görüntünün saklanması için kullanılan alan değere bağlı olarak artacaktır.

Belleęe her bir renk sinyali (kırmızı, sarı veya mavi) için 1 byte düşer. 1 byte 8 bitten oluşur, her bit 0 ve 1 değerlerinden oluşur, "0" bilgi yok, "1" bilgi var, yani "0" görüntü yok, "1" görüntü var demektir.

5.1.1.2. Vektör Tabanlı Programlar

Vektör esaslı programlar, bilgisayarda ürettiğiniz matematiksel verilere dayalı geometrik şekillerdir. Sayfayı x-y koordinatları ile tanımlayıp, yapılan işlemleri matematik formüller ile belirten programlardır. Piksel esaslı bir programda çizdiğiniz hiç bir geometrik şekil matematiksel verilere dayalı değildir, bunun nedeni sonuçta pikseller tarafından tanımlanmış olmasıdır. Fakat vektör esaslı bir programda çizdiğiniz bir logo ile koskoca bir afiş yapabilirsiniz ve disk alanı olarak da fazla yer kaplamaz. (Şekil 5.2)

Kaynak: http://news.diginat.com/wp-content/vector-bitmap_jpg_580x326_crop_upscale_q851.jpg

Şekil 5.2. Vektörel Görüntü

Vektör Bazlı Programlar; Kelime işlem Programları, Sayfa Mizanpaj Programları ve Grafik Tasarım-illüstrasyon Programları olmak üzere üçe ayrılır. Kelime işlem Programları, basit yazışmalarda mektup, fiyat teklifleri gibi yazışmalarda kullanılırlar. Sayfa Mizanpaj Programları, şekil, yazı ve grafiklerin bir araya getirilip bir sayfa düzeni oluşturulduğu programlardır. Bu programlar güçlü bir kelime işlem modülleri ve birazda grafik çizim destekleri vardır. (Baykoçak,2006;23)

Kitap, dergi gibi benzer sayfalar içeren işlerde özellikle bu programlar kullanılır. Grafik Tasarım-illüstrasyon Programları, grafik çalışmalar ve tasarımlar için üretilmiş programlardır. Kelime işlem destekleri vardır. Ancak sayfa mizanpaj programlarındaki yetenekte değildirler.

Grafik Tasarım-illüstrasyon Programları broşür, ilan, afiş gibi kendini tekrar etmeyen sayfa içeren serbest çalışmalarda özellikle tercih edilir. Freehand, Illustrator, QuarkXPress gibi programlar vektörel esaslı programlardır.

5.2. Renk Ayırım İşlemi

Renk ayırımı (color separation), basılacak orijinali kendisini oluşturan ana renklere ayırma işlemidir. Foto grafik bir görüntünün basılabilmesi için görüntüyü oluşturan renklere ayrılması gerekmektedir. Baskılı bir doküman için bu renkler baskının işlem renkleri olan cyan, magenta, sarı ve siyahtır. Bu renkleri içeren ayrımların (filmlerin) her biri görüntünün makinede basılmasını sağlayan farklı kalıplar üzerine pozlandırılır. Yani her renk için ayrı ayrı kalıp hazırlanır. (Uğur,2007;126) Baskı altı malzemesi (kâğıt, karton folyo vb.) üzerine bu kalıplarla sırayla üst üste baskı yapılarak baskı altı malzemesi üzerinde orijinal görüntü oluşturulur. (Resim.5.4)

Kaynak: <https://www.matbuu.com/yarim/ne-nedir/renk-ayrimi>

Resim 5.4. Her Baskı Renginin Oluşturduğu Görüntü

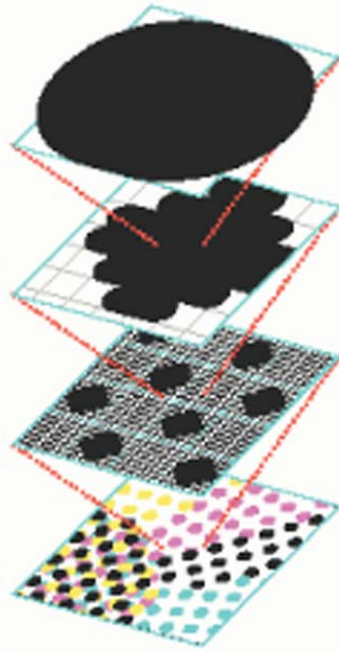
Renkli bir görüntünün baskıda elde edilebilmesi için trigromi denilen renk ayırımının yapılması gerekir. Trigromi renk ayırımı, baskı renkleri olan Cyan (mavi) Magenta (kırmızı) Yellow (sarı) ve ekstra renk olarak black (siyah) renklerinin oluşturduğu, transparan mürekkepler ile baskıyı destekleyen renk ayırım sistemidir. CMYK renklerinin karışımı ile milyonlarca renk tonu elde edilebilir ve renkli tasarımların tram aracılığıyla baskı sistemleri kullanılarak görüntünün baskı altı malzemesine aktarılmasını sağlar. Bu sistem Tüm dünyada kullanılan bir renk ayırım sistemidir. Ayrıca Tire ve yarım ton olarak adlandırılan renk ayrımları da bulunmaktadır.

Tire'nin anlamı siyahlar tam siyah, beyazlar tam beyaz. Ara ton olmayan renk ayırım sistemidir yani kullanılan rengin ara tonlarının kullanılmamasıdır. Yarım ton renk ayırımı ise tirenin tersidir, basılacak orijinalin birden fazla ton değerine sahip olmasıdır. (Uğur,2007;128)

5.3. Tasarımın Renkli Noktalara Dönüştürülmesi (Tramlama İşlemi)

Bir resimde yer alan aynı rengin farklı tonlarının veya iki ve daha çok rengin karışımlarından oluşan farklı ara tonlarının baskıda elde edilebilmesi için, farklı büyüklük ve sıklıkta noktalara dönüştürülmesi gerekmektedir. (Şekil 5.3.)

Basım sektöründe bu noktalara “Tram” adı verilmektedir. Diğer bir ifade ile; tek renk geçişleri bulunan (yarım ton) bir görseli yada çok renk bulunan (ton orijinalleri) tek renge (tek tona) dönüştürmeye yarayan indirmeye yarayan noktalar veya dokular topluluğudur. (Uğur,2007;140)

1. Aşamada; Orjinal nokta piksel hücrelere dönüşür.
2. Aşamada; Kalıba aktarılır.
3. Aşamada; Tram noktaları yan yana basılarak renkli baskı gerçekleşir.

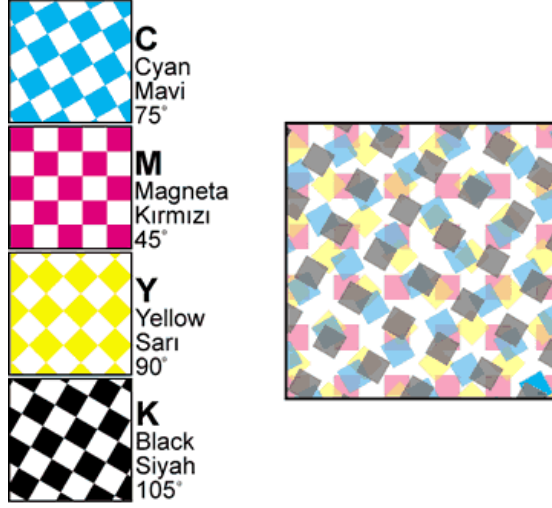
Kaynak: Uğur, E. (2007) “ Renk bilgisi ve renk yönetimi” Kuş Bakışı Yayın Evi İstanbul

Şekil 5.3. Tram Noktalarının Yolculuğu

Tasarımı tamamlanmış ve görüntü çıkışları alınmış basılacak mecmua üzerine aktarılacak renkli ve gri değerlerin değişik tonlarda görünebilmesi için oluşturulmuş küçük noktacıklar (tram) kullanırken bazı dikkat edilmesi gereken unsurlar bulunur, Örneğin, bu noktacıkların (tram) çözünürlükleri, baskı türü, basılacak kâğıt veya malzemenin cinsi gibi değerlendirme ölçütleri içinde farklı değerlerde oluşturulabilir.

Hiçbir baskı sistemi, tramlama yapmadan orijinali oluşturmak için çeşitli renk tonlarını elde edemez. Bunun için fotoğrafların ve renkli resimlerin reproduksiyonunda işlemi sırasında tram kullanılarak, bütün renk ve tonlar aynı koyulukta fakat değişik boyutlarda noktalara dönüştürülmesi gerekir. (Şekil 5.4)

Kaynak: <http://www.yekkez.com/wp-content/uploads/2011/09/cmykaci.gif>

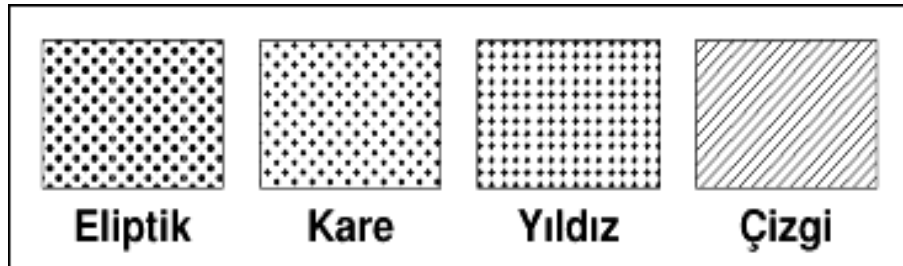
Şekil 5.4. Dört Renk Tram Boyutları

Tasarımdaki renklerin orijinal görüntüye eş değerde basılabilmesi için öncelikle CMYK nokta değerlerinin kontrol edilebilmesi ve renk düzeltmelerinin yapılabilmesi gerekir, bu nedenle, baskıda nokta (tram) en önemli ve en kritik unsurdur.

Tüm renk ve kalite kontrolleri nokta (tram) değerlerine bakılarak yapılır. Baskı makineleri nokta değerlerini değiştiremez noktalar üzerinde oynama yapamaz. Tasarımcının hazırladığı ve film ile makinenin kalıbı üzerine aktarılan görüntüde ne varsa ancak onu basabilir.

5.3.1. Tram Türleri

Tramın sahip olduğu biçime denir. Çizgi ,daire, elips, kare, vb çeşitleri olduğu gibi RIP ve film çıkış makineleri üreticileri tarafından üretilmiş çeşitleri de mevcuttur. Tram seçimi yaparken basılacak tasarımın özelliği, baskı yöntemi ve baskı materyaline (kağıt, metal, film gibi) göre uygun tram biçiminin seçilmesi gerekir. (Şekil 5.5)

Kaynak: Uğur, E. (2007) “ Renk bilgisi ve renk yönetimi” Kuş Bakışı Yayın Evi İstanbul

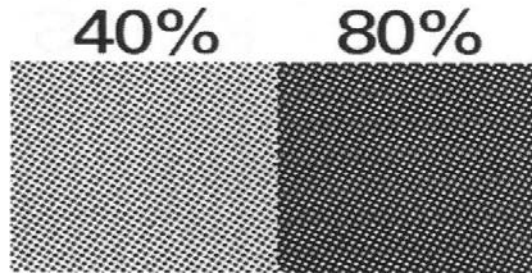
Şekil 5.5. Tram Türleri

Kare noktalı tramlar, belirgin ayrıntılar ve pürüzsüz ton aktarımını sağladığından genel amaç için en uygunu olarak düşünülür. Dört rengin birleşim noktası iyi bir ton aktarımı sağlar. Elips noktalı tramlar, orta tonlarda pürüzsüzce değer değişiminde kare noktalardan daha iyi netice verirler. Çünkü renklerin birleşim noktaları birbirini çevrelemekte tek bir ton seviyesinde kalmayarak geçişlerde daha iyi sonuç sağlamakta. (Sağlam.2010;78)

5.3.2. Tram Sıklığı

Bir cm uzunluğundaki tramın oluşturduğu görüntü üzerinde yer alan tram sayısına tram değeri veya tram sıklığı denir. 40'lık tram denildiğinde, 1cm çizgi üzerinde 40 tram noktasının yer aldığı tanımlanmış olur. (Şekil 5.6.)

Örneğin; 1 cm uzunluğunda 40 nokta yer alırsa, 1cm²'lik alanda 40x40= 1600 nokta yer alır. 60'lık tram denildiğinde 1cm uzunluğunda, 60nokta, 1cm²lik alanda 60x60 3600 nokta yer alır.

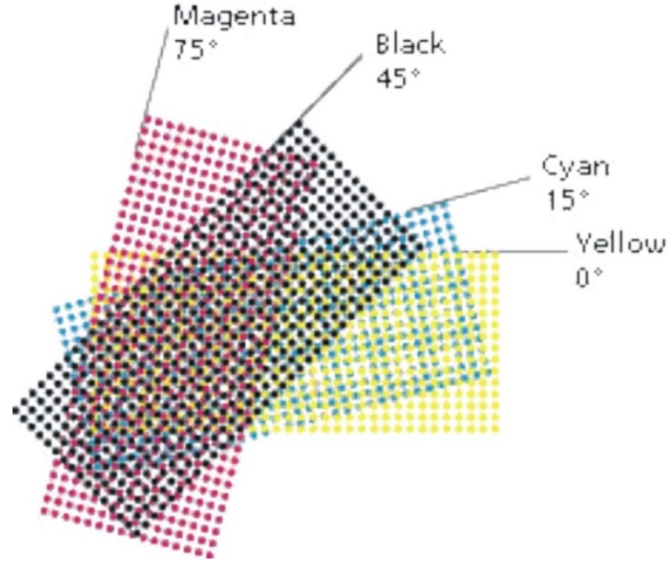
Kaynak: Uğur, E. (2007) “ Renk bilgisi ve renk yönetimi” Kuş Bakışı Yayın Evi İstanbul

Şekil 5.6. Tram Sıklığı

Bu değer tram noktalarının adedidir. Bir tram noktasını ne kadar fazla nokta oluşturursa tramlandıktan sonra alacağımız yüzey üzerindeki görüntü seviyesi de kadar artar. Basılacak kağıda uygun tram seçilir. Renk ayrımı yapıldıktan sonra mutlaka hazırlanan işin hangi baskı tekniği ve hangi baskı materyaline basılacağı bilinmelidir. (Uğur,2007;145)

5.3.3. Tram Açıları

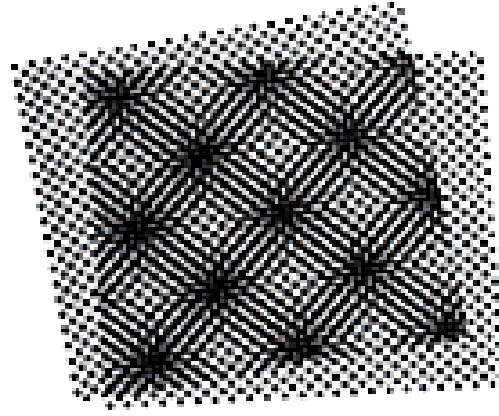
Tram baskı renklerine göre farklı açılardadır. Yakından bakıldığında dokuların belli açılarda olduğunu görülebilir. Baskıda kullanılan tramların birbirine göre açılarının 30°ve yakın olduğu durumlarda oluşan görüntü bozulmasına muare denir. Doğru açılı baskılarda tramlar çiçek oluştururlar. (Şekil 5.7)

Kaynak: <http://img216.imageshack.us/img216/1/graphic1ur1.jpg>

Şekil 5.7. Dört Renk Tram Açıları

Muare oluşumu istenilen görüntünün elde edilememesine yol açar bu istenmeyen bir durumdur bunu önlemek için kullanılan tram türü ve açılara dikkat etmek gerekir. (Şekil 5.8.)

Kaynak: Uğur, E. (2007) “ Renk bilgisi ve renk yönetimi” Kuş Bakışı Yayın Evi İstanbul

Şekil 5.8. Tramların Muare Oluşturması

Eliptik tramda noktalar dağınık sistemle RIP'ler tarafından oluşturulduğu için belli bir açısı olmadığı gibi, tram açısı problemi olan muare de oluşmaz. Açısı problemi olmadığı için 4 renkten fazla tramlı renk ayrımlarında daha çok kullanılır. (Sağlam.2010;82)

6. BÖLÜM

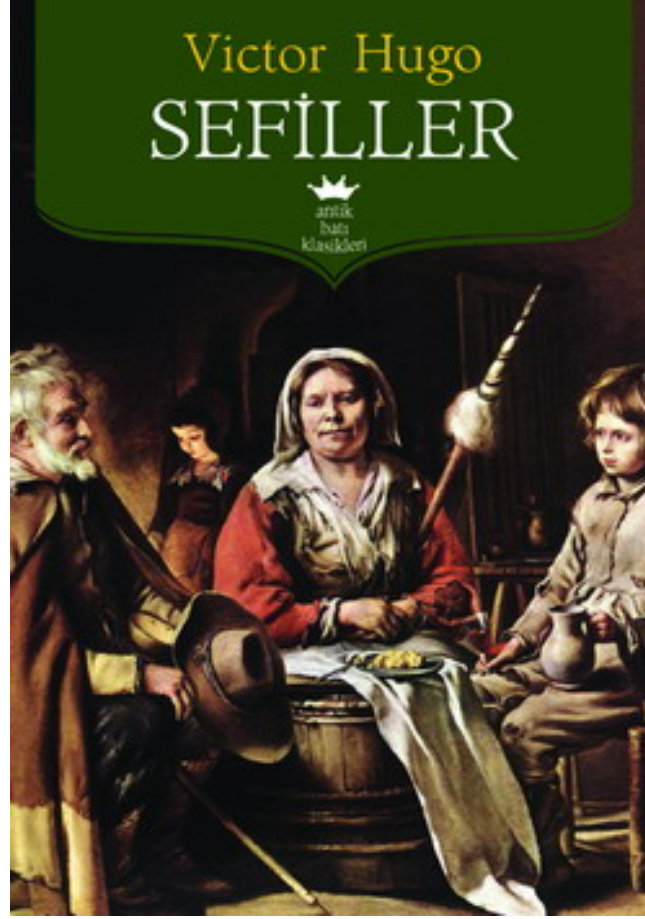
ÜLKEMİZDE ÇOK SATAN KİTAPLARIN KAPAK TASARIMLARINDA KULLANILAN RENKLERİN GRAFİK TASARIM AÇISINDAN ANALİZİ

6.1. Ülkemizde Çok Satan Kitapların Kapak Tasarımlarında kullanılan Renklerin Grafik Tasarım Açısından Analizi

Bu bölümde, araştırmanın örneklemine giren 20 adet farklı kitabın ön kapağını grafik tasarım elemanlarından en önemlisi olan renk ögesi üzerinden analizi yapılmıştır.

Geçmişten günümüze bilgi aktarmanın en önemli kaynağı olan kitabın günümüzde verdiği bilginin dışında kitabın alımını etkileyen önemli unsurların başında kitabın korunmasını sağlayan kitap kapağı üzerinde yer alan tasarım gelir. Kitap kapaklarında genellikle ön kapakta bulunan tasarım kitabın kimliğini oluşturmakta arka kapakta ise genel olarak açıklamalara yer verilerek sade bir dizayn kullanılmaktadır.

Bu araştırmada Türkiye’de en çok satan kitapların kapak tasarımında rengin kullanım aşamasında rengin özelliklerinin ve prensiplerinin dikkate alınıp alınmadığı ne derecede kullanılıp kullanılmadığı ele alınıp incelenmektedir.

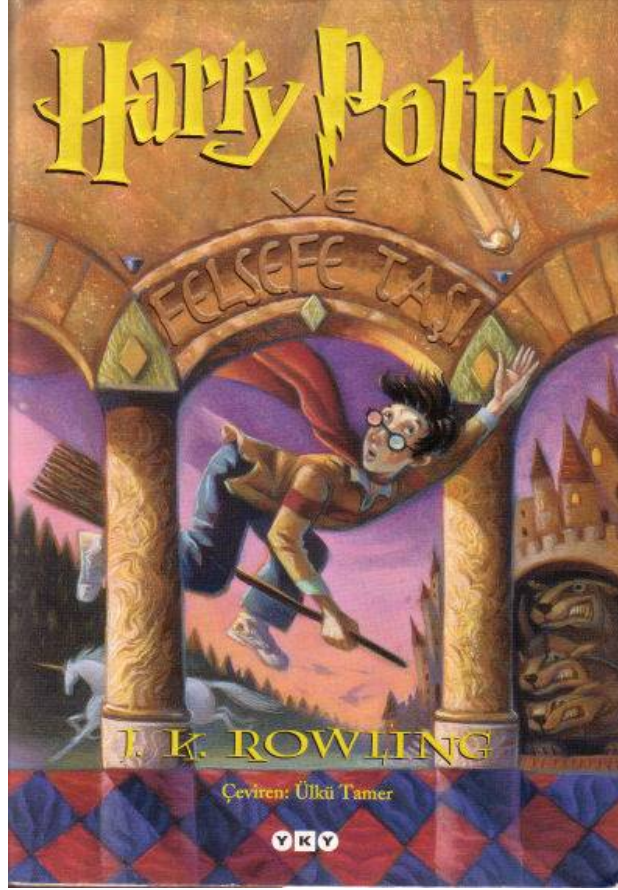
Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.1. Sefiller Kitap Kapağı

Kitabın künyesi; Edebiyat-Dünya Klasiklerin Roman, Antik yayınları İstanbul 2000

Kitap kapağında görseli oluşturan büyük bir kısımda resimleme illüstrasyonu oluşturmaktadır. Grafik tasarım elemanları ile oluşturulan illüstrasyon çalışmasında kitabın konusuna uygun olarak soğuk renkler tercih edilmiş ağırlıklı olarak kahve ve tonlarının olduğu bu çalışmada tek renk armonisi kullanılarak açık ve koyu kontrastlarla bütünlük sağlanarak tasarlanmıştır. Ayrıca kapak üzerinde bir çok kültürlerde inancın sembolü olan ve yaşama umudunu simgeleyen doğanın rengi olan yeşil renk ile bir zemin oluşturulmuştur.

Renk geçişlerini dengelemek için kullanılan yeşil zemin üzerine tipografik unsurlar dikkati çekmesi amacıyla en açık sıcak renk olan sarının tonu ve tüm renklerin toplamsal birleşimini oluşturan beyaz renk kullanılmıştır.

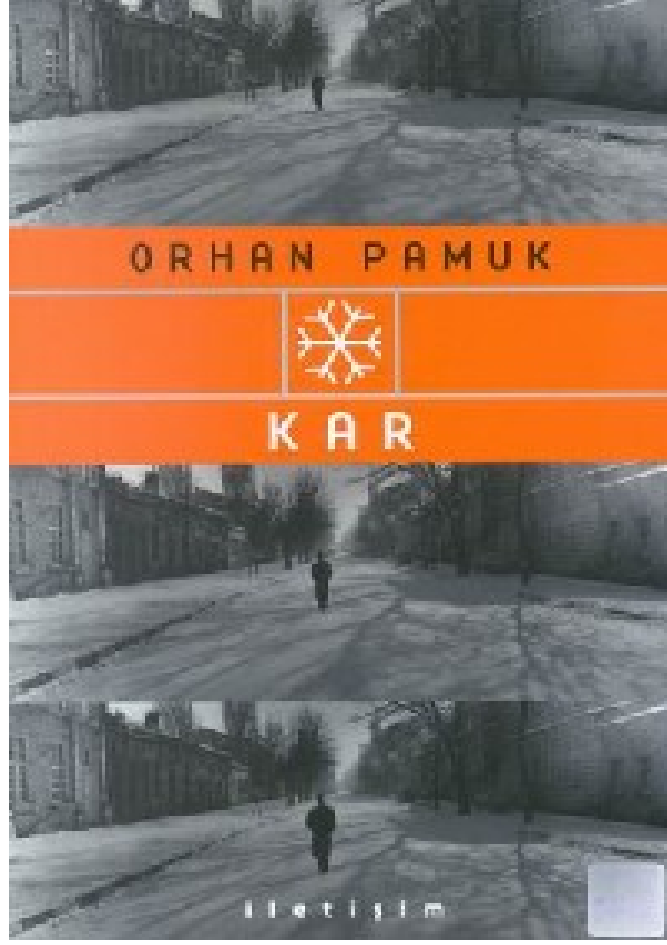

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.2. Harry Porte ve Felsefe Taşı Kitap Kapağı

Kitabın künyesi; Edebiyat, Fantastik, Roman , Yapı Kredi Yayınları İstanbul 2001

Kitap kapağının tamamında kitabın konusuna uygun olarak grafik tasarım elemanları ile oluşturulmuş illüstrasyon çalışmasına yer verilmiştir. İllüstrasyon çalışmasında ritim ve hareketlilik ön planda kullanılmıştır. Kapağın genelinde kahve renginin açık tonları kullanılmıştır. Gizemin rengi olan kahve renginin açık tonları kullanılarak sıcak ve soğuk renkler arasında kontrast sağlanmıştır. Kitabın alt kısmında açık tonlarda mavi ve kırmızı renk ile bir zemin oluşturulmuştur. Kitabın tipo grafik unsurlarında ise en açık renk olan sarı kullanılmıştır. Sarı rengin kullanımı tipo grafik unsurların ön plana çıkmasını sağlamıştır

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.3. Kar Kitap Kapağı

Kitabın künyesi; Edebiyat- Roman, Yapı Kredi Yayınları İstanbul 2002

Kitabı kapağının büyük bir kısmının da aynı özellikte üç parça şeklinde resim ile illüstrasyon oluşturulmuştur. Kitabı konusuna uygun olarak tercih edilen resimde siyahın tonları kullanılarak ritim ve görsel devamlılık sağlanmıştır. Kara kışın, zorluğun sembolü olan siyah rengin açık ve koyu tonları ile kalite kontrastı elde edilmiş böylelikle illüstrasyon çalışmasında tek renk armonisi oluşturulmuştur.

Kitabın tipografik unsurları siyah ve beyaz olarak kapağın geneline uygun olarak tercih edilmiştir. Tipografik unsurlar ön planda olması ve vurgunun artırılması için sıcak renk olan turuncu kullanılmıştır. Turuncu sıcak renk olmasına karşın negatif olarak durgunluk ve hüznün özelliklerini barındırmakta bu yönüyle de kitabın konusuna uygunluk sağlamaktadır.

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

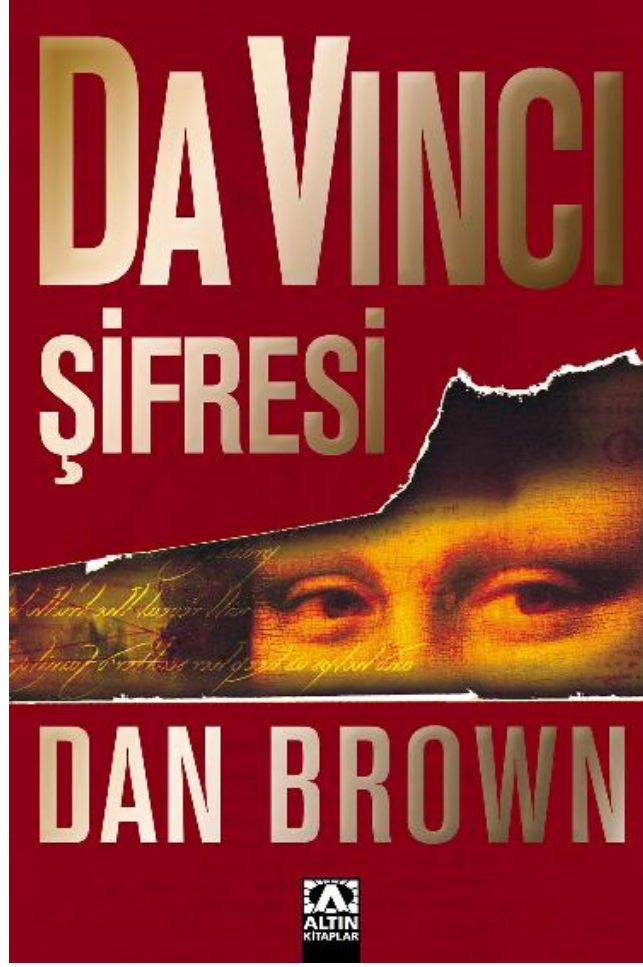
Resim 6.4. Mor Kitap Kapağı

Kitabın künyesi; Edebiyat- Roman, Epsilon Yayınları İstanbul 2003

Kitap kapağının illüstrasyonunun genelinde mor renk kullanılmıştır. Mor renk kitabın adı ile uyumlu olarak kullanılmaktadır. Görülebilir renk skalasında dalga boyu en az olan mor renk lüksü, zenginliği, enteresanlığı, seksi simgeler bu yönüyle kitabın konusu ile uyumludur. Mor içine beyaz renk kullanılmıştır. Saflığın, temizliğin simgesi ve tüm renkleri yansıtmaya özelliğine sahip olan beyaz miktar kontrastından faydalanılarak simetrik denge oluşturulmuştur.

Kapakta kullanılan tipografik unsurlar için beyaz renk kullanılmıştır. Tipografik unsurlarda beyaz renk kullanılması kitabın adının ve yazarının ön planda tutulması sağlanmakla birlikte kapakta bütünlük sağlanmıştır.

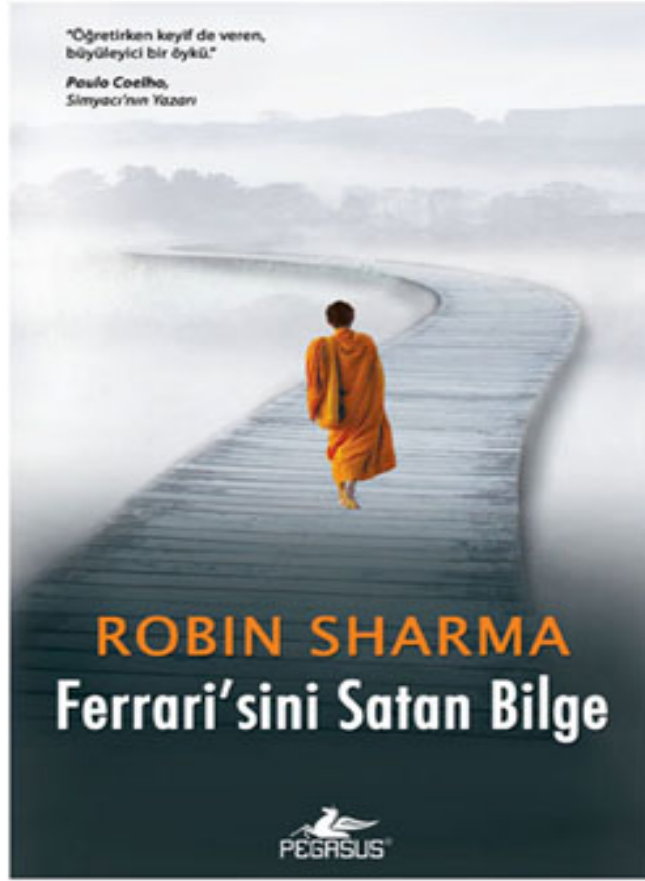
Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.5. Davıncı Şifresi Kitap Kapağı

Kitabın künyesi; Edebiyat, Araştırma, Roman Altın kitaplar İstanbul 2004

Kitabın kapağının genelinde kırmızı renk zemin olarak kullanılmıştır. Kırmızı renk dalga boyu en yüksek olan sıcak bir renktir . Kapakta yalın renk kontrastı oluşturan kırmızı renk kitabın konusuna uygun olarak heyecan ve gizemi vurgulayan bir renktir, ayrıca bazı kültürlerde sanatın rengi olarak tanımlanır buda kitabın konusu ile uygun olarak tasarlandığını göstermektedir.

Kırmızı zemin içine vurgulanmak istenen resim illüstrasyon çalışması ritim ile birlikte yer almaktadır. Bu çalışmada yine sıcak renk olan sarı renk kalite kontrastı ile dengelenerek tercih edilmiştir. Kapak üzerindeki tipo grafik unsurlarda kitabın genelinde olduğu gibi sıcak renk olan altın sarısı tercih edilmiş ve ön planda tutulması sağlanmıştır.

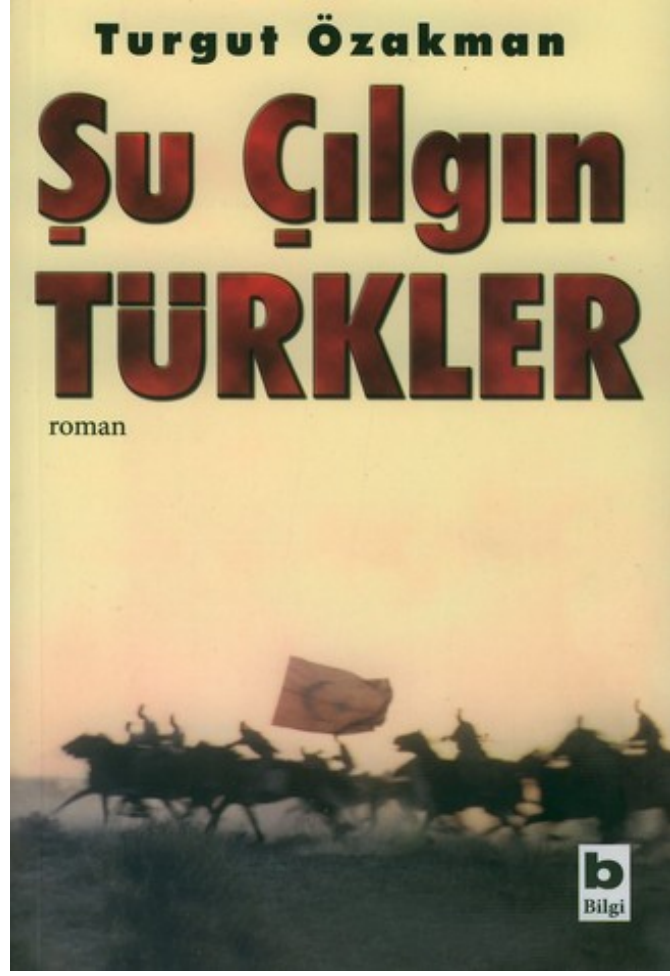
Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.6. Ferrari'sini Satan Bilge Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Felsefe, Kişisel Gelişim, Pegasus Yayınları İstanbul 2005

Kitap kapağının genelinde beyaz renk ve tonları kullanılmıştır. Kullanılan ana renklerin hepsini bünyesinde barındıran beyaz kutsal sayılan bir renk olmanın yanında saflığın, yeni başlangıcın simgesidir. Bu kavramlar ışığında miktar kontrastında dikkate alınarak kitabın konusuna uygun renk tercih edildiği söylenebilir. Kitap kapağında ayrıca sarı renk kullanılmıştır. Yalın bir şekilde kullanılan güneşin ve zekanın sembolü olan sarı renk diğer renklerden kolayca ayırt edilmesi özelliği sayesinde tasarlanan öğenin vurgusunu direk olarak yansıtmaktadır.

Tipo grafik unsurlar için ise sarı ve beyaz tercih edilmiştir. Beyazın daha koyu tonun kullanıldığı bir zemin üzerinde kullanılan tipo grafik unsurlar kitabın diğer tasarım öğelerine uygun kullanılması kitabın genelinde bir bütünlük oluşturulmuştur.

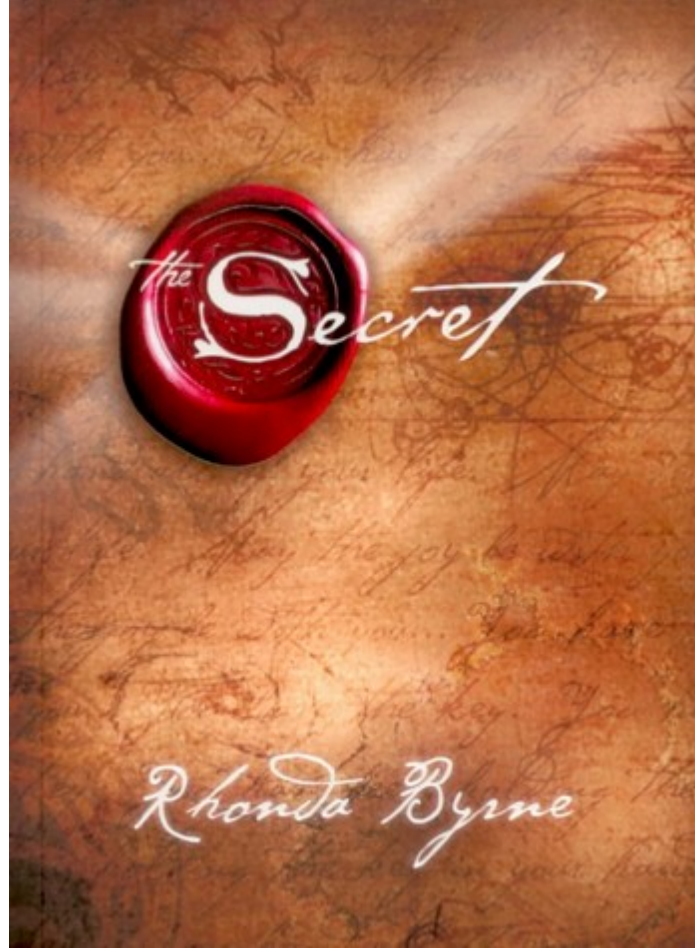
Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.7. Şu Çılgın Türkler Kitap Kapağı

Kitabın künyesi; Tarih, Roman, Bilgi Yayınları İstanbul 2006

Grafik tasarım elemanları kullanılarak oluşturulan kitap kapağının genelinde sıcak renklerin en açığı olan sarı rengin zemin olarak yalın renk kontrastı olarak kullanılmıştır. Dikkat çekiciliği en yüksek renk olan sarı güneşi, aydınlığın sembolüdür. Buda kitabın konusu ile uygunluk sağlamaktadır. Sarı zeminin üzerine illüstrasyon çalışması renksizliği ifade eden siyahın tonları kullanılmış böylelikle sıcak renk ile soğuk renk arasında geçiş yapılarak, miktar kontrastından faydalanarak bütünlük sağlanmıştır.

Kitapta bulunan tipo grafik unsurlarda yazarın ismi siyah kitabın ismi dikkat çekmesi açısından sıcak renk olan kırmızı, sarı zemin üzerine kullanılmıştır. Kitabın genelinde sıcak renkler tercih edilmiştir.

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.8. Sır Kitap Kapağı

Kitabın künyesi; Felsefe, Kişisel Gelişim, Artemis Yayıncılık İstanbul 2007

Kitap kapağının büyük bir kısmının da kahve rengi ve tonları kullanılmıştır. Tek renk armonisi ile oluşturulan kahve renginin açık ve koyu kontrastı ile kullanılarak zemin üzerinde sıcak ve soğuk dengesi oluşturulmuştur. Zeminde kullanılan gerçekliğin, gizemin rengi olan kahve rengi tonları içinde kullanılan grafik tasarım öğesi olan çizgi ile birlikte illüstrasyon oluşturularak kitabın konusuna uygunluk sağlamıştır.

Kapakta kullanılan tipografik unsurlar en iyi yansıtıcı renk olan beyaz kullanılmıştır. Ayrıca kitabın adının ön planda olması için sıcak renk olan kırmızı bir şekil üzerine yerleştirilerek vurgu artırılmış ve kapaktaki bütünlük sağlanmıştır.

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.9. Olasılıksız Kitap Kapağı

Kitabın künyesi; Aksiyon-Polisiye, Bilim-Kurgu, April Yayıncılık İstanbul 2008

Grafik tasarım elemanları kullanılarak oluşturulan kitap kapağının genelinde toplamsal renklerin oluşturduğu beyaz ve tonları zemin olarak kullanılmaktadır. Zemin renginde tek renk armonisinden yararlanarak yalın bir görüntü elde edilmiştir. Işık birleşimi ile oluşan beyazın ayrıca yansıtma özelliği de vardır ve üzerinde bulunan illüstrasyon çalışmasının ön plana çıkmasını sağlamıştır. Kapakta bulunan illüstrasyon çalışmasında siyah renk tercih edilmiştir. Siyah aslında renksizlik, umutsuzluğun, karamsarlığın ve ölümün rengi olarak tabir edilir buda kitabın konusu ile uygunluğunu göstermektedir.

Beyaz zemin üzerinde siyah kullanımı kapakta, tamamlayıcı renk armonisi oluşmuş ve kapakta orantı, ritim, vurgulama ile birlikte bir bütün elde edilmiştir. Ayrıca kapakta bulunan tipografik unsurlar illüstrasyon çalışmasının içine beyaz renk kullanılarak algıda kolaylık sağlayan tasarım elde edilmiştir.

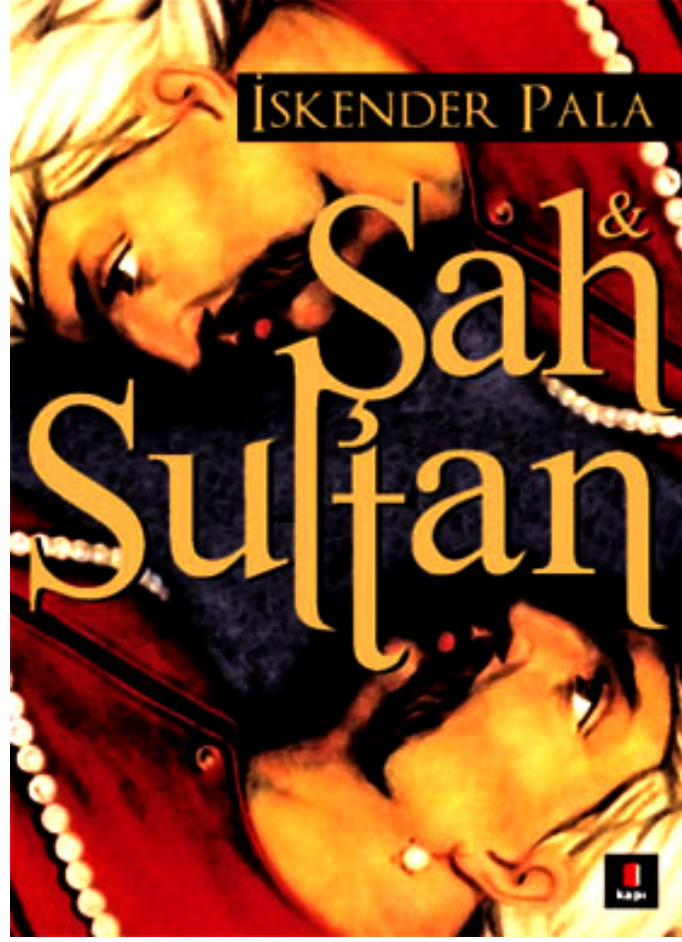
Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.10. Aşk Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Edebiyat- Roman, Doğan yayınları İstanbul 2009

Grafik tasarım elemanları kullanılarak oluşturulan kitap kapağının tasarımının da klasik düzen kullanılarak sade bir bütünlük sağlanmıştır. Kapak tasarımı zemin rengi ve illüstrasyon çalışması için sıcak renk olan pastel pembe renk kullanılmıştır. Zemin üzerindeki görüntü tek renk armonisi ile yalın renk kontrastı sağlayarak algıda kolaylık sağlanmıştır.

Geçmişten günümüze kadar kültürel renk algısında romantizmin temel rengi pembe ve tonlarıdır. Kitabın konusu ile uyumlu bir renk seçimi tercih edilmiştir. Bundan dolayı renk seçiminde klasik algının dışına çıkılmamıştır. Kitap kapağında bulunan tipografik unsurlar ve logo için soğuk ve karamsar bir renk olan siyah renk tercih edilmiş bu sayede kitabın ve yazarın adlarının da ön plana çıkmasını sağlamıştır.

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.11. Şah ve Sultan Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Edebiyat- Tarih-Roman, Kapı yayınları İstanbul 2010

Kitabın kapağının genelinde renk skalasında dalga boyları yüksek olan sıcak ve hareketli renkler tercih edilmiştir. Kapakta resim ile oluşturulan illüstrasyonda tercih edilen renkler kırmızı ve sarının tonları ile birlikte arka planda morun tonu kullanılmıştır. Kırmızı renk, geleneği, gücü ve asaleti simgeleyen yönleri vardır buda kitabın konusuna uygunluk göstermektedir. Ayrıca sarı ve tonları illüstrasyon çalışmasındaki resim ten rengi için kullanılmıştır. Soğuk renk olan morun tonu ise zeminde kullanılmıştır.

Tipo grafik unsurlarda görselde kullanılan ve en parlak renk olan sarı rengin tonları kullanılmıştır. Kitap kapağı oluşturan grafik tasarım öğeleri asimetrik denge ile bir araya getirilerek bütünlük oluşturulmuştur.

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.12. Muz Sesleri Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Edebiyat- Roman, Everest yayınları İstanbul 2010

Grafik tasarım öğeleri (şekil, doku, ton, renk.) ile oluşturulan kitap kapağının genelinde kahve rengin tonları kullanılmıştır. Sarı ve kırmızı rengin koyu tonlarının karışımından elde edilen kahve renginin ara tonları ile birlikte kullanılması kapakta tek renk armonisi ile birlikte açık koyu kontrastı oluşturulmuştur. Toprağın sembolü olan kahve renginin, negatif etkisi kuraklığı ve yokluğu simgeler buda kitabın konusuna ile bir bütünlük sağlamaktadır.

Tipo grafik unsurlarda kırmızı ve yeşil kullanılmıştır. Sıcak renk olan ve kuvveti, geleneği ifade eden kırmızı renk kitabın adı için kullanılmıştır. Doğayı temsil eden yeşil rengin tonu ise kitabın yazarının adı için tercih edilmiştir.

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.13. Gizli Anların Yolcusu Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Edebiyat- Roman, Everest yayınları İstanbul 2011

Kitap kapağı genelini kaplayan zemini oluşturan renk için gri renk tercih edilmiştir. Gri rengin açık koyu tonları ile oluşturulan zeminde kalite kontrastı sağlanmıştır. Gri renk nötr bir renktir ne sıcak ne de soğuk bir renktir. Beyaza yakınsa neşeyi siyaha yakınsa hüznü simgeler. Kitabın illüstrasyonu oluşturan diğer bir unsur olan resimde ise kırmızı, yeşil, mavi, sarı ve siyahtan oluşmaktadır. Sıcak renkler olarak kırmızı, sarı soğuk renkler olarak yeşil ve mavi ve renksizliğin ifadesi siyah renklerinin ara tonlarının tümü orantılı bir şekilde kullanılarak kapakta bir bütünlük sağlanmıştır.

Kitap kapağının ve yazarının adını oluşturan tipografik unsurlar için beyaz renk kullanılmıştır. Gri zemin üzerinde kullanılan istikrar ve saflığın sembolü, tüm renklerin yansıyan beyaz renk tipografik unsurların ön plana çıkmasını sağlamıştır.

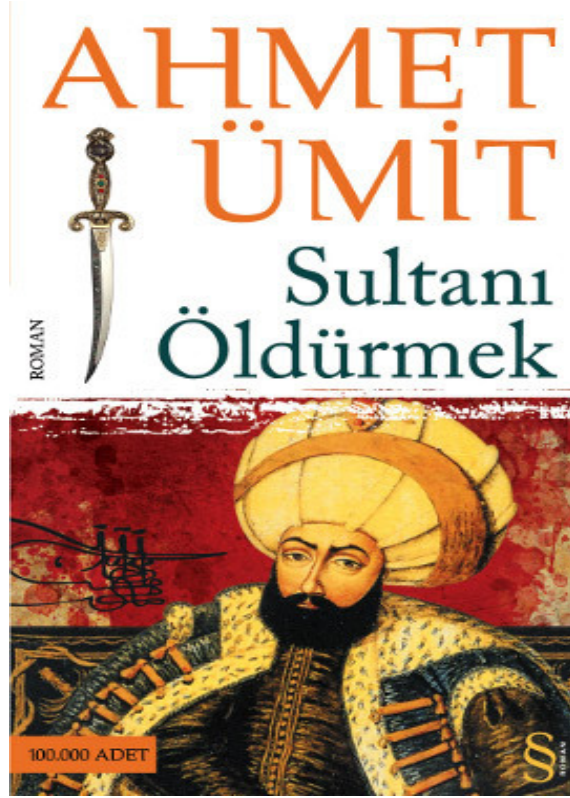
Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.14. İsim Şehir Hayvan Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Felsefe Düşünce Doğan Kitap İstanbul 2011

Grafik tasarım öğelerinden çizgi, doku, renk kullanımının ağırlıkta olduğu kitap kapağının genelini zemin oluşturmaktadır. Zemin rengi olarak gri renk tercih edilmiştir. Nötr bir renk olan gri renk ne sıcak ne de soğuk bir renktir. Beyaza yakınsa neşeyi siyaha yakınsa hüzünlü simgeler. Kitabın illüstrasyonunu oluşturan diğer görsel unsur olan resimde ise yazarın kendi resmi üzerinde grinin koyu tonu tercih edilmiştir. Bunun sonucunda kitabın genelinde grinin tonlarının oluşturduğu tek renk armonisi ağırlıkta olduğu söylenebilir.

Tipo grafik unsurlarda ise kitabın adında siyah renk yazarın adında ise yine gri renk kullanılmıştır. Kitabın adı siyah kullanılması daha ön planda yer almasını sağlarken yazarın adında grinin tonu kullanılması daha arka planda kalmasını sağlamıştır.

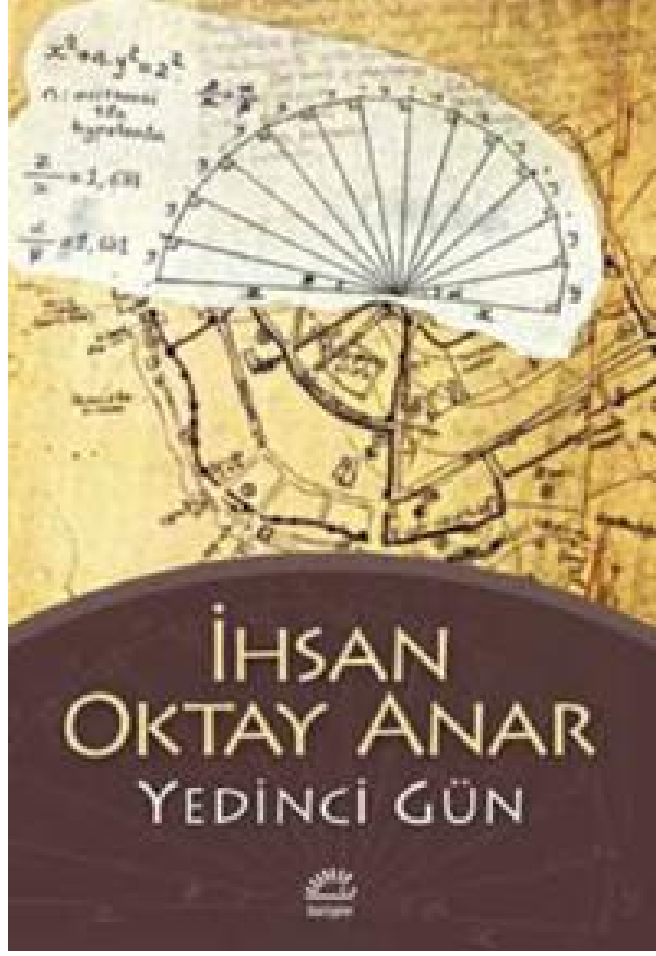
Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.15. Sultani Öldürmek Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Edebiyat, Polisiye, Roman Everest Yayınları İstanbul 2012

Kitabın kapağında zemin rengi olarak beyaz kullanılmıştır. Temizliğin, saflığın rengi olan beyaz renk diğer renkleri bünyesinde bulunduran ve yansıtan bir renktir. Kapağı oluşturan diğer illüstrasyon çalışmasında ise bir çok soğuk ve sıcak renk tonu bir arada kullanılmış ve bütünlük oluşturulmuştur. Genel olarak illüstrasyon çalışmasında birleşimleri ile tüm renkleri oluşturan çıkarımsal renk yada mürekkep rengi olarak tabir edilen kırmızı, sarı, mavi ve siyah kullanılmıştır. Kullanılan çıkarımsal renkler görsel üzerinde üçlü renk armonisi sağlamaktadır. Kapak üzerinde kitabın konusuna uygunluk sağlaması için bir hançer resimde yer almaktadır.

Kapakta kullanılan tipografik unsurlarda ise turuncu ve koyu mavi kullanılmıştır. Renkleri yansıtmaya özelliğine sahip olan beyaz renk üzerinde kullanılan yazarın adını oluşturan turuncu renk sıcak renk olduğundan dolayı ön plana çıkmaktadır. Kitabın adını oluşturan koyu mavi renk ise soğuk bir renk olduğundan dolayı biraz daha geri planda kalmaktadır.

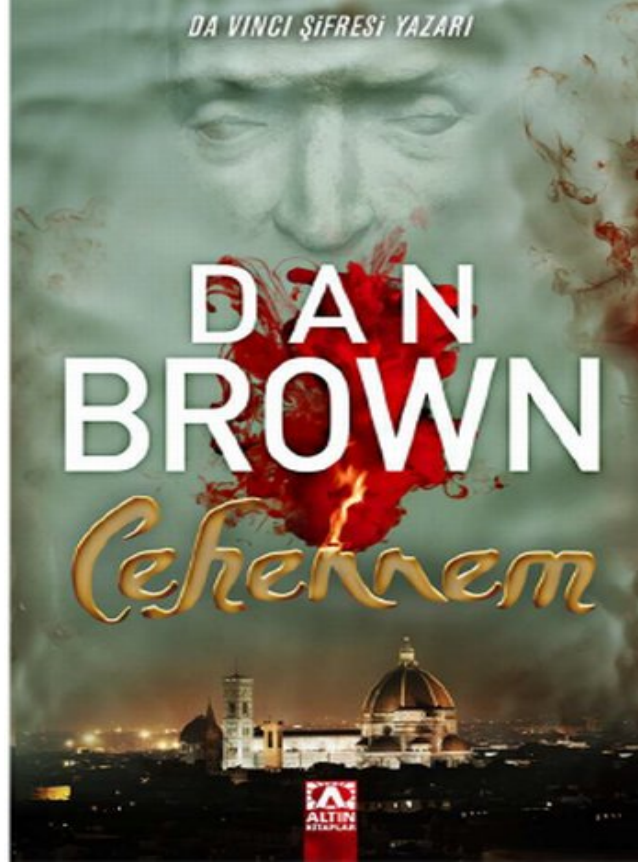
Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.16. Yedinci Gün Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Edebiyat, Hikaye İletişim Yayınları İstanbul 2012

Kitabı ve zemini oluşturan illüstrasyon çalışmasının genelinde kahve rengi ve tonları kullanılmıştır. Renklerin en gerçekçisi olarak tabir edilen kahve rengi gerçekliğin, güven ve pratikliği temsil eder. Kitap kapağında grafik tasarım öğelerinden (çizgi, şekil, ton) ile oluşturulan illüstrasyon kitap kapağına ritim ve görsel devamlılık sağlamıştır. Kitap kapağında ayrıca beyaz renk kullanılmıştır. Saflığın rengi olan ve tüm renkleri yansıtan beyaz dikkati arttırmak için kullanılmıştır. Analog renk armonisinin açık koyu kontrastı kullanılarak oluşturulan kitap kapağının genelinde hareketlilik dikkati çekmektedir.

Tipografik unsurlarda kahve renginin açık tonu ve beyaz kullanılmıştır. Beyaz renk kitabın adında kullanılmış ve ön plana çıkarmıştır.

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.17. Cehennem Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Edebiyat, Gerilim, Roman, Altın Kitaplar İstanbul 2013

Grafik tasarım öğeleri ile oluşturulan kitap kapağında illüstrasyonun genelinde gri renk ve tonları kullanılmış diğer illüstrasyon unsurları ise siyah, kırmızı kullanılmıştır. Gri renk kullanılarak görselde doku oluşturulmuştur. Gri renk ne sıcak nede soğuk bir renktir, enerji eksikliğinin rengidir. Gri korkuyu, yaşlılığı, yansıtır bu özelliği ile kitabın konusuna uygunluk göstermektedir. Kapaakta kullanılan bir diğer renk görünebilir skaladaki en yüksek dalga boyunu oluşturan kırmızıdır. Kırmızı renk ateşin simgeler, burada vurguyu arttırmak amacıyla kullanılmıştır. İllüstrasyonu oluşturmada kullanılan başka bir renkte siyahtır, örtücü bir renk olan siyah ümitsizliğin ve ölümün sembolüdür.

Tipografik unsurlarda beyaz ve sarı rengin tonu kullanılmıştır. Beyaz renk kitabın yazarının adında kullanılmış ve yazarın adının daha çok dikkat çekmesi sağlanmıştır. Kitabın adında ise sarı rengin tonu kullanılmış ve daha geri planda kalmıştır.

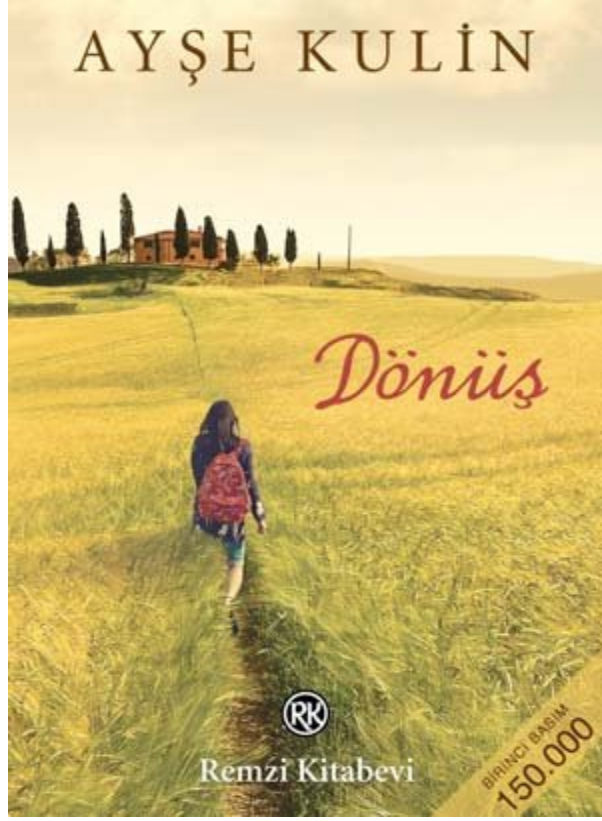
Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.18. Kardeşimin Hikayesi Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Edebiyat, Roman, Doğan Kitap İstanbul 2013

Grafik tasarım öğeleri ile oluşturulan kitap kapağında zemin rengi olarak mavinin tonları ve kırmızı kullanılmıştır. İllüstrasyonu oluşturan diğer görsellerde ise siyah, turuncu tercih edilmiştir. Üçlü renk armonisi oluşturulmuş kapak tasarımında miktar kontrastı ile renkler arasında denge kurulmuştur. Zeminde kullanılan gök yüzünün ve denizin rengi simgesi olan mavi huzur ve mutluluk veren bir renktir aynı zaman da kitabın konusuna da uygunluk sağlamaktadır. Kırmızı renk ile oluşturulan zemin ise kırmızının sıcak renk olmasından dolayı ön plana çıkmakta, aşkın heyecanın rengi olan kırmızı da kitabın konusuna uygunluk sağlamaktadır. Görsellerde kullanılan diğer renkler karamsarlığın rengi olan siyah ve canlılığın rengi olan turuncudur.

Tipografik unsurlarda ise saflığın rengi olan beyaz ile karamsarlığın rengi olan siyah kullanılmıştır. Yazarın isminde kullanılan siyah renk kırmızı zemin sayesinde, kitabın adında kullanılan beyaz renk ise yansıtma özelliği ile ön plana çıkmaktadır.

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Resim 6.19. Dönüş Kitap Kapağı

Kitabın Künyesi; Edebiyat, Roman Remzi Kitapevi İstanbul 2013

Kitabın kapağını oluşturan illüstrasyon çalışmasında karışımlarıyla tüm renkleri oluşturan sarı, mavi ve kırmızının yani toplamsal renk evreni ile oluşturulmuştur. Kapakta genel olarak göze çarpan renkler sarı ağırlıkta olmak üzere yeşil ve grinin tonlarıdır. Kitapta vurgulanmak istenen asıl öge ise en sıcak renk olan kırmızı ile sağlanmıştır. Üçlü renk armonisi ile oluşturulan kitapta açık koyu renklerle birlikte sıcak soğuk dengesi de kullanılmıştır. Sarı, kırmızı sıcak renkleri oluştururken yeşil soğuk rengi oluşturmaktadır.

Kapağın genelinde yer alan sarı renk hüznün ve özlemin rengi özelliğine sahip olması kitabın konusuna uygunluk göstermektedir. Kitap kapağının üzerinde çoğunlukta olan başka bir renkte ton olarak sarı renge yakın olan yeşildir, doğanın rengi olan yeşil güvenin simgesidir. Gri renk ise nötr renk olma özelliği ile kararsızlığı ifade eder. Tipografik unsurlarda ise yeşil ve kırmızı renklerin tonu kullanılmıştır. Genel olarak bakıldığında kullanılan renkler bütünlüğü oluşturmaktadır.

Kaynak: <http://1000kitap.com/1000Kitap/EnlerListesi/Kitaplar/Hepsi/EnCokOkunanKitaplar>

Kitabın Künyesi; Araştırma, İnceleme, Siyaset Doğan Kitap İstanbul 2013

Kitap kapağının genelinde beyaz zemin yer almaktadır. Kapakta yer alan diğer bir grafik tasarım elemanı olan şekilde ise siyah ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Tüm renkleri bünyesinde bulunduran beyaz renk yansıtma özelliği sayesinde üzerindeki diğer öğelerin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Beyaz renk saflığı, istikrarı ve temizliği simgeler. Tek renk kontrastı ile oluşturulan kitap kapağı dengeli olarak yerleştirilen görselin vurgusunu arttırmaktadır. Kitap kapağında yer alan ve merkeze dengeli bir şekilde yerleştirilen kırmızı ise sıcak renk olması ve zeminin etkisi ile dikkati üzerine çekmektedir. Yalın renk olarak kullanılan kırmızı ise heyecan ve harekete geçme isteği uyandırır buda kitap konusuna uygunluk sağlamaktadır.

Kitap kapağında bulunan tipografik unsurlarda ise siyah tercih edilmektedir. Renksizlik olarak ifade edilen siyah kullanımı ile birlikte kapakta tek renk armonisi ile tamamlayıcı kontrast oluşturulmuştur.

7. BÖLÜM

SONUÇ

7.1. Sonuç

Renk kullanımının temel işlevi tasarımda yer alan öğelerin her birinin net bir şekilde algılanmasını sağlamak ve ayrıca kullanılan renkler ile mesaja katkı sağlamaktır. Kitap kapağının tasarımın da yer alan öğeler kadar kullanılan renklerinde okuyucunun beğeneceği şekilde hazırlanması büyük önem taşımaktadır. Günümüzde özellikle her alanda yaşanan rekabet koşullarında, en fazla gözün hoşuna gidecek görsellikte bir tasarım satın almayı da beraberinde getirmektedir. Bu nedenle kitap kapak tasarımları, hitap ettiği kitlenin kültürel sosyo – ekonomik koşullarını çok iyi bilerek bilinçli bir alt yapıyla hazırlanması zorunlu olmaktadır.

Teknolojinin sağladığı imkanlar, tek başına tasarımda mükemmel bir renk kullanımını sağlayacak yeterlilikte olamaz. Bunun yanında tasarımcının aldığı eğitim ve iş tecrübesi sonucu belirleyen asıl unsurlardır. Ülkemizde ve dünyada yüzlerce farklı kitap kapak tasarımları, okuyucunun kafasında şablonlar oluşturmuştur. Bu var olan yapının dışına çıkılarak özgün bir tasarım yapmak çok daha zorlaşmaktadır. Tasarım ilkeleri açısından yanlış da olsa kendine özgü bir kapak tasarımı yapmak, tasarımda öncelikli bir hedef olmaktadır.

Tezimde; yayınlanmış olan kitapların kapaklarında yer alan renk unsurlarını görsel algı, matbaacılıkta renk bilgisi, grafik tasarım kriterlerine göre değerlendirerek yanlış ve doğru yapılanları ortaya koymaya çalıştım.

Amacım; bir otorite olarak değerlendirmek değil, günümüze kadar gelen ilke, kavram ve bilgiler ışığında bir analiz gerçekleştirmektir. Çalışmamda; elimden geldiğince objektif değerlendirme yapmaya çalıştım. Tasarım, analitik bir çalışma alanı olmadığı için farklı birikimlerde farklı alanlarda yer alan kişilerin mutlaka değerlendirmeleri de farklı olacaktır. Temennim, basılı tüm eser ve ürünlerin özellikle renk açısından analizini yapan tezlerin hazırlanarak okuyucuların ve sektörde çalışanların farklı değerlendirmeleri görmeleri imkanının oluşmasıdır.

Sonuç olarak; incelediğim kitap kapak tasarımlarında renk kullanımı, evrensel tasarım ilkeleri, alışkanlıkları ve ülkemize özgü algı yapısına göre başarılı olarak değerlendirilebilir. Fakat bazı tasarımlarda özgünlük ön planda tutularak, estetik ve teknik kuralların dışına çıktığı görülmektedir.

7.2. Çalışmanın Literatüre Katkısı

Kitap kapak tasarımında yer alan renklerin teknik veriler ve sanatsal ilke ve değerler çerçevesinde nasıl daha iyi tasarlanabileceği bilgisi ve somut değerlendirmesi ortaya konulmuştur. Özellikle incelenen kitaplar üzerinde yapılan değerlendirmeler, renk kullanımı açısından yapılan tasarım yanışları da ortaya konulmuştur.

7.3. Araştırma Kısıtları

Ülkemizde yayınlana kitapların kapaklarında yer alan renklerin grafik tasarım ilke ve olguları, matbaacılık ve optik açıdan, görsel algı ve özgünlük kıstaslarına göre incelemeye ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

7.4. Geleceğe Yönelik Çalışma Alanları

Yayıncılığın tüm alanlarında, matbaacılığın ve basılı reklamcılığın tüm unsurlarında tasarımda rengin kullanımı ile ilgili teknik, sanatsal analizler ve değerlendirmeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Aslier M. “*Güzel Kitap Sergisinin Getirdikleri: Çağdaş ve Özgün Kitap Kapakları.*”,

Artut, K. (1990). “*Eğitimde Tasarım*”, Sedir Yayınevi, İstanbul

Alakuş, A.O. (2002). “*İlköğretim Kurumlarında Grafik Tasarımı Konularının Uygulanması*” Ankara: G.Ü. İletişim Fakültesi Matbaası.

Atalayer, F. (1994). “*Görsel Santlarda Estetik İletişim,*” Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Becer, E. (1999). “*İletişim ve Grafik Tasarımı*”. Ankara: Dost Kitabevi. İnkılap Yayınevi.

Ceyhan ve Yiğit. (2003). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Cumhuriyet Ansiklopedisi. Arkın Kitabevi, Cilt: 7.

Çağlarca , S. (1993). “*Renk ve Armoni Kuralları*”. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Çığ, K. “*Türk Kitap Kapakları.*”, Türkiye’imiz Dergisi, Sayı:9, Şubat 1973.

Demirel, Ö. (2005). “*Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*”. Ankara: Öğreti Yayınevi.

Demir, A. (1993)“*Temel Plastik Sanatlar Eğitimi*” Açık Öğretim Fakültesi Lisans Tamamlama Programı, İstanbul.

Divanlıoğlu D. (1997) “*Temel Tasarım Öğe ve İlkeleri*”, Birsen Yayınevi, İstanbul

Erbaş, Z. (2012). “*Baskı yöntemleri ders notları*”. İstanbul Üniversitesi TBMYO. İstanbul.

Ertan, G. ve Erutku, B. (2004). *Açıklamalı Fotoğraf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul Say Yayınları.

Genç, A. ve Sipahioğlu, A. (1990). *Görsel Algılama*. İzmir: Sergi Yayınevi.

Güngör, İ.H. (1983) “*Temel Tasarım(Basic Design)*”, Afa Matbaacılık, İstanbul, 1983.

Gençoğlu, N. E. (2010) “*Renk Teorisi Ders Notları*” Marmara üniversitesi Teknik Bilimler. (2009)

Gürer, L. (1990). “*Temel Tasarım*”, İ.T.Ü. Matbaası, İstanbul,

Hurwitz, Al ve M. Day (1995), *Children and Their Art*, Florida, USA.

İstek, R. (2004) “*Görsel iletişimde Tipografi ve Sayfa Düzeni*” İstanbul: Pusula.

Kılıçkan, H. (2004). *Resim Bilgisi* . İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Kaptan, A.Y. ve Kaptan, S. (2005). *Ders Kitaplarında Görsel Düzen. Konu Alanı Ders Kitabı incelemesi*. Ankara.

KUDO, T. (1993). *Circumstances Surrounding Typography and Comments on the Contest Results*. Applied Typography 3, Graphincsha Pblishing Co, Ltd, Tokyo.

Mennan, Z. (2002). *Günlerin Köpüğünde Renkler ve Çağrıştırdıkları*. [Electronic version]. *Hacettepe Üniversitesi E.F.Dergisi*.

Megep, (2007). *Grafik ve Fotoğraf “Renk”*. Ankara: MEB

Megep, (2007). “*Kitap kapağı Tasarımı*” *Milli Eğitim Bakanlığı internet dokümanı*. Ankara.

Önder Ş. “*Gözle Algılanan Sanatlarda Renk*”, *Antik Dekor Dergisi*, Sayı:994,

Öztuna, H. Yakup (2006). *Temel Tasarımda Görsel Rehberler. Grafik Tasarım Dergisi, Sayı:03*, İstanbul.

Parramon, J. M.(1997). “*Resimde Renk ve Uygulanışı*”, *Remzi Kitapevi*, İstanbul

Sarıkavak N.K. “*Kitap ve Kapak Tasarımı Üzerine.*”, *Mediacat Reklam ve Halkla İlişkiler Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 23, Aralık 1996.

Sarıkavak, N. K. (1997). *Tipografinin Temelleri*. Ankara: Doruk Yayınları.

Sun, H.& Dorothy. (1994) “*Hayatınızı Renklendirin*”. Beyaz Yayınları, İstanbul.

Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1986). “Renk”. *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*.

İstanbul: Remzi Kitapevi.

Tepecik, A. (2002). “*Grafik Sanatlar.*” Ankara: Detay ve sistem Ofset Yayınları.

Turani, A. (1996), “*Sanat Terimleri Sözlüğü*”, Toplum Yayınevi, Ankara

Tunalı, İ. (1996) “*Felsefenin Işığında Modern Resim*”, Remzi Kitapevi, İstanbul,

Uçar, T. (2004) *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*, İstanbul: İnkılap Yayınevi,

Uğur, E. (2007) “*Renk bilgisi ve renk yönetimi*” Kuş Bakışı Yayın Evi İstanbul

YALIN, H.(2005). “*Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*” Nobel Yayın Dağıtım. Ankara

Yanardağ, A. (1983). *Dünden Bugüne Kitap Kapaklarımız*. Milliyet Sanat Dergisi,

Tezler

Arda, Z. (1999). *İlköğretim Okullarında İkinci Kademedeki Uygulanan Sanat Eğitimi Çalışmalarına Renk Yönünden Analitik Bir Yaklaşım*. Tespiti. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Selçuk Üniversitesi SB E.

Baykoçak, A. (2006). “*Bienal ve Trienaller de Sosyal Konulu Grafik Tasarımcıların çalışmaları Bilgisayarlı Afiş Tasarım Uygulamaları*” *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi. GSE.

Bıçakçı. B. (2013). “*Dergi kapaklarının Tipo grafik açıdan incelenmesi*”. Tespiti. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Arel Üniversitesi SBE

Bulduk F. (2005) “Dokuma Kumaşlarda Renk ve Görsel algılama *Yüksek Lisans Tezi*” İstanbul Marmara Üniversitesi GSE

Düz N. (2001). “*Kitap kapağında grafik tasarım öğelerine kurumsal bir yaklaşım*”. Tespiti. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi SBE

Haney Ş. (2001) “Seramik Restorasyonda Renk Uyumu” Tespiti. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*”Ege Üniversitesi DHF

Nuhoğlu. R. (2006) “Rengin Tüketici Satın Alma Davranışlarına Etkisi” Tespiti. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*” Marmara Üniversitesi SBF

Özçilingir H. (2006)’*Renk Yönetim Sistemlerinde İş Akışı ve Kurulumunda Dikkat Edilecek Hususlar*. Tespiti. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*”. İstanbul Marmara Üniversitesi FBE

Sağlam. N (2010) “Masaüstü yayıncılığın temel ilkelerinin Basılı Ürünün kalitesi Açısından uygulamalı incelenmesi” Marmara Üniversitesi FBF

Şahinbaşkan, T. (2002) “*Masaüstü Yayıncılıkta Renk Ayrım Parametrelerinin Saptanması*”, *Doktora Tezi*, İstanbul, Marmara Üniversitesi. FBE

Tokgöz S. (2010). *Giyim tasarımında renk algısı ve algıyı değiştiren faktörler*. Tespiti. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Marmara Üniversitesi GSE

Yılmaz. Ü, (1991) “*Renk Psikolojisi*”, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ADI VE SOYADI Zülfü ERBAŞ
DOĞUM YERİ VE DOĞUM TARİHİ Malatya 1984
MEDENİ HALİ Bekar
E-MAIL zulfuerbas@hotmail.com
ADRES (EV) Yeni mah. Ahmet kabaklı cad. İlker sok No:18 Bağcılar/İST
ADRES (İŞ) İkitelli Organize Sanayi.
TELEFON (EV/CEP) 0545 823 33 50

EĞİTİM DURUMU

2007 - 2010 Lisans Gazi Üniversitesi / T.E.F.
2002 – 2005 Ön Lisans İstanbul Üniversitesi / T.B.M.Y.O.
1999 – 2002 Sultan Ahmet Matbaa Meslek Lisesi/ Baskı

YABANCI DİL İngilizce - Orta

İŞ TECRÜBESİ

2011 – 2013 İstanbul Üniversitesi Sözleşmeli Öğretim Gör.